

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

БЮДЖЕТНИЙ МОНІТОРИНГ: АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ ЗА 2011 РІК

БЮДЖЕТНИЙ МОНІТОРИНГ:

Аналіз виконання бюджету
за 2011 рік

Бюджетний Моніторинг

Контракт № 121-A-00-08-00708-00

Жовтень 2008

Підготовлено для

Офісу економічного зростання

Регіональної місії USAID в Україні, Білорусі та Молдові

Видання підготовлено Інститутом бюджету та соціально-економічних досліджень (ІБСЕД) у рамках реалізації проекту «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи» за підтримки Американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID)

СЕРІЯ КНИГ «БЮДЖЕТНИЙ МОНІТОРИНГ: АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ»

Серія видається Інститутом бюджету та соціально-економічних досліджень (ІБСЕД) у рамках реалізації проекту «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи» за підтримки Американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID).

Головна мета проекту полягає в підсиленні спроможності міст щодо планування та фінансування проектів місцевого розвитку, зокрема з покращання комунальної інфраструктури шляхом збільшення власних фінансових ресурсів та залучення альтернативних джерел фінансування місцевого розвитку.

www.ibser.org.ua

Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2011 рік

Видання створене та впорядковане фахівцями ІБСЕД:

Щербина І. Ф. – Генеральний директор

Зубенко В. В. – заступник Генерального директора / директор Департаменту ПЦМ та навчальних програм

Рудик А. Ю. – директор Департаменту податкової політики та моніторингу

Самчинська І. В. – директор Департаменту фінансової політики

Шаповал Т.А. – директор Департаменту методології бюджетування

Корнієнко А. І. – заступник директора Департаменту ПЦМ та навчальних програм

Чуркіна О. І. – заступник директора Департаменту фінансової політики

Свєшнікова М. С. – консультант з банківських питань

Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2011 рік / [Щербина І. Ф., Рудик А. Ю., Зубенко В. В., Самчинська І. В. та ін]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К. : 2011. – 96 с.

Від видавця:

Зміст продукту є відповідальністю Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень (ІБСЕД) і не обов'язково збігається з поглядами USAID або уряду США.

Усі права на це видання захищені. Використання матеріалів моніторингу має бути узгоджено з фахівцями ІБСЕД.

ЗМІСТ

Стислий виклад основних положень	9
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ	
З ПИТАНЬ БЮДЖЕТУ ЗА ЛИСТОПАД – ГРУДЕНЬ 2011 РОКУ.....	13
1.1. Дохідна частина Державного бюджету України	13
1.2. Видаткова частина Державного бюджету України та бюджетний процес	14
1.3. Місцеві бюджети та міжбюджетні відносини	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЗА 2011 РІК	16
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ	
УКРАЇНИ ЗА 2011 РІК	22
РОЗДІЛ 4. АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ БЮДЖЕТУ ЗА 2011 РІК	34
4.1. Виконання дохідної частини Зведеного та Державного бюджетів України за 2011 рік	34
4.2. Фінансування Державного бюджету України та державний борг за 2011 рік.....	46
4.3. Аналіз видатків і кредитування Зведеного та Державного бюджетів України за 2011 рік	55
4.4. Виконання місцевих бюджетів за 2011 рік	68
ДОДАТКИ	89
ДОДАТОК А. Видатки Державного бюджету України за 2009–2011 роки за програмною класифікацією	89
ДОДАТОК Б. Стан перерахування субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам за 2011 рік.....	93

ПЕРЕЛІК ТАБЛИЦЬ

Таблиця 2.1	Номінальна і реальна заробітна плата у розрізі регіонів України за 2009–2011 роки	18
Таблиця 3.1	Зміна обсягів активів найбільших банків та їх частки в загальному обсязі за 2011 рік	32
Таблиця 4.1.1	Доходи Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України у 2008–2011 роках	34
Таблиця 4.1.2	Структура доходів Зведеного та Державного бюджетів України у 2009–2011 роках	37
Таблиця 4.2.1	Показники фінансування Державного бюджету України за 2007–2011 роки	48
Таблиця 4.2.2	Витрати бюджету на погашення та обслуговування державного боргу за 2009–2011 роки	49
Таблиця 4.3.1	Видатки Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України за 2009–2011 роки	55
Таблиця 4.3.2	Темпи зростання окремих видів видатків Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України за 2009 – 2011 роки порівняно з попереднім періодом	59
Таблиця 4.3.3	Видатки Державного бюджету України за 2009–2011 роки у розрізі функціональної класифікації	62
Таблиця 4.3.4	Порівняння видатків Державного бюджету України за 2010–2011 роки за функціональною класифікацією видатків та кредитування	62
Таблиця 4.3.5	Видатки Державного бюджету України (з міжбюджетними трансфертами) за 2009–2011 років у розрізі економічної класифікації	64
Таблиця 4.3.6	Показники надання і повернення кредитів з / до бюджету за 2009–2011 роки	66
Таблиця 4.4.1	Динаміка надходження доходів до місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) за 2009–2011 роки	68
Таблиця 4.4.2	Динаміка видатків місцевих бюджетів (без урахування коштів, що передаються з місцевих бюджетів до державного бюджету) за 2009–2011 роки	78
Таблиця 4.4.3	Динаміка міжбюджетних трансфертів, що надійшли з державного бюджету до місцевих бюджетів, за 2009–2011 роки	83

ПЕРЕЛІК ГРАФІКІВ

Графік 2.1	Динаміка індексів цін у 2008–2011 роках	17
Графік 4.1.1	Динаміка щомісячних надходжень до державного бюджету у 2006–2011 роках	36
Графік 4.1.2	Динаміка щомісячних надходжень податку на прибуток підприємств до державного бюджету у 2006–2011 роках	38
Графік 4.1.3	Динаміка щомісячних надходжень податку на додану вартість до державного бюджету у 2006–2011 роках	39
Графік 4.2.1	Порівняння обсягів запозичень до державного бюджету та погашення державного боргу у 2006–2011 роках	47
Графік 4.3.1	Динаміка щомісячних видатків зведеного бюджету у 2006–2011 роках	57
Графік 4.3.2	Динаміка частки видатків соціального спрямування у структурі видатків Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України за 2007–2011 роки	58
Графік 4.3.3	Динаміка частки видатків спеціального фонду Державного бюджету України без урахування міжбюджетних трансфертів за 2006–2011 роки	60
Графік 4.4.1	Динаміка щомісячних надходжень доходів місцевих бюджетів (без міжбюджетних трансфертів) у 2006–2011 роках	69
Графік 4.4.2	Динаміка щомісячних фактичних видатків місцевих бюджетів за 2006–2011 роки	79
Графік 4.4.3	Темпи зростання трансфертів та доходів місцевих бюджетів за 2006–2011 роки	84
Графік 4.4.4	Динаміка перерахування дотації вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів, за 2006–2011 роки	86

ПЕРЕЛІК ДІАГРАМ

Діаграма 2.1	Динаміка індексів виробництва промислової та сільськогосподарської продукції за 2009–2011 роки	17
Діаграма 2.2	Експорт та імпорт товарів і послуг за 2010–2011 роки.....	20
Діаграма 2.3	Структура зовнішньої торгівлі товарами за основними країнами-партнерами у 2010–2011 роках.....	21
Діаграма 3.1	Динаміка загальних активів банків у 2009–2011 роках у національній валюті.....	25
Діаграма 3.2	Динаміка загальних активів банків у 2009–2011 роках в іноземній валюті.....	25
Діаграма 3.3	Динаміка кредитів банків, наданих юридичним особам у 2009–2011 роках	26
Діаграма 3.4	Динаміка кредитів банків, наданих фізичним особам у 2009–2011 роках	27
Діаграма 3.5	Динаміка залишків коштів юридичних осіб на рахунках банків у 2009–2011 роках	27
Діаграма 3.6	Динаміка залишків коштів фізичних осіб на рахунках банків у 2009–2011 роках	28
Діаграма 3.7	Фінансові результати діяльності банків за 2007–2011 роки.....	29
Діаграма 3.8	Зміна обсягу чистих активів та часток банків у банківській системі за 2011 рік.....	32
Діаграма 3.9	Динаміка обсягів проблемної заборгованості за кредитами у 2009–2011 роках	33
Діаграма 4.1.1	Надходження податку на прибуток підприємств різних форм власності у 2010–2011 роках	38
Діаграма 4.1.2	Щомісячні обсяги відшкодувань податку на додану вартість з бюджету в 2009–2011 роках.....	40
Діаграма 4.1.3	Структура надходжень податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції до державного бюджету за 2010–2011 роки	41
Діаграма 4.1.4	Структура надходжень акцизного збору до державного бюджету за 2010–2011 роки	42
Діаграма 4.1.5	Структура неподаткових надходжень до державного бюджету за 2009–2011 роки	43
Діаграма 4.1.6	Структура надходжень доходів від операцій з капіталом до державного бюджету за 2009–2011 роки	45
Діаграма 4.2.1	Динаміка дефіциту (–) / профіциту (+) державного бюджету за 2006–2011 роки.....	46
Діаграма 4.2.2	Структура джерел фінансування державного бюджету за 2006–2011 роки.....	47

Діаграма 4.2.3	Відношення державного та гарантованого державою боргу до ВВП у 2002-2011 роках	50
Діаграма 4.2.4	Порівняння показника співвідношення державного боргу до ВВП для України та деяких інших країн світу на 31.12.2011 року.....	51
Діаграма 4.2.5	Динаміка державного та гарантованого державою боргу за 2001–2011 роки.....	52
Діаграма 4.2.6	Структура державного боргу за 2010 рік	53
Діаграма 4.2.7	Структура державного боргу за 2011 рік	53
Діаграма 4.3.1	Темпи зростання ВВП і видатків зведеного бюджету за 2008–2011 роки.....	56
Діаграма 4.3.2	Динаміка видатків Державного бюджету України за 2009–2011 роки у розрізі функціональної класифікації	61
Діаграма 4.3.3	Структура фактичних видатків державного бюджету за 2010 рік у розрізі економічної класифікації.....	64
Діаграма 4.3.4	Структура фактичних видатків державного бюджету за 2011 рік у розрізі економічної класифікації.....	65
Діаграма 4.4.1	Частка доходів державного та місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету за 2008–2011 роки	68
Діаграма 4.4.2	Структура доходів місцевих бюджетів за 2006–2011 роки	70
Діаграма 4.4.3	Динаміка надходжень податку на доходи фізичних осіб за 2006–2011 роки	70
Діаграма 4.4.4	Динаміка надходжень плати за землю за 2006–2011 роки.....	71
Діаграма 4.4.5	Динаміка надходжень земельного податку та орендної плати за 2006–2011 роки.....	71
Діаграма 4.4.6	Динаміка надходжень місцевих податків і зборів за 2006–2011 роки	72
Діаграма 4.4.7	Динаміка надходжень єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва за 2006–2011 роки.....	73
Діаграма 4.4.8	Динаміка надходжень єдиного податку з юридичних і фізичних осіб за 2006–2011 роки	73
Діаграма 4.4.9	Структура неподаткових надходжень місцевих бюджетів за 2006–2011 роки.....	74
Діаграма 4.4.10	Динаміка доходів від операцій з капіталом за 2006–2011 роки.....	75
Діаграма 4.4.11	Частка доходів бюджету розвитку в доходах місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) за 2010 рік	76
Діаграма 4.4.12	Частка доходів бюджету розвитку в доходах місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) за 2011 рік	76
Діаграма 4.4.13	Частка видатків державного та місцевих бюджетів у видатках зведеного бюджету за 2008–2011 роки.....	78
Діаграма 4.4.14	Перерозподіл ВВП через видатки місцевих бюджетів за 2010–2011 роки.....	79

Діаграма 4.4.15	Структура видатків місцевих бюджетів за функціональною класифікацією за 2010–2011 роки.....	80
Діаграма 4.4.16	Видатки місцевих бюджетів у розрізі функціональної класифікації за 2010–2011 роки.....	81
Діаграма 4.4.17	Структура видатків місцевих бюджетів за економічною класифікацією за 2010 рік	82
Діаграма 4.4.18	Структура видатків місцевих бюджетів за економічною класифікацією за 2011 рік	82
Діаграма 4.4.19	Видатки місцевих бюджетів за економічною класифікацією за 2010–2011 роки	83
Діаграма 4.4.20	Динаміка трансфертів із державного бюджету до місцевих бюджетів за 2006–2011 роки.....	84
Діаграма 4.4.21	Структура трансфертів, що передаються з державного бюджету до місцевих бюджетів, за 2010 рік.....	85
Діаграма 4.4.22	Структура трансфертів, що передаються з державного бюджету до місцевих бюджетів, за 2011 рік.....	85
Діаграма 4.4.23	Динаміка перерахування трансфертів з місцевих бюджетів до державного бюджету за 2006–2011 роки	88

СТИСЛИЙ ВИКЛАД ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ

Вашій увазі пропонується періодичне видання «Бюджетний моніторинг», підготовлене експертами Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень (ІБСЕД) у рамках виконання проекту «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи» (USAID).

Матеріали Моніторингу ґрунтуються на офіційній звітності Державної казначейської служби України, інформації Державної служби статистики України, даних Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Комітету Верховної Ради України з питань бюджету та даних із інших офіційних джерел.

У цьому виданні традиційно наведено стислий огляд змін, що відбулися в законодавчій базі, охарактеризовано основні макроекономічні показники та виокремлено тенденції розвитку банківської системи. Детально проаналізовано підсумки виконання зведеного, державного та місцевих бюджетів, що дало змогу визначити вплив на їх стан ухвалених фінансових рішень. Особлива увага приділена оцінці виконання місцевих бюджетів як головного фінансового механізму забезпечення населення соціальними послугами та гарантіями.

Реальний ВВП порівняно з відповідним показником 2010 року зріс на 5,2 %¹, що на 1,0 в. п. більше, ніж у минулому році. Враховуючи, що у 2009 р. відбулося падіння реального ВВП на 14,8 %, наразі відновлення економіки до рівня докризового періоду (2008 рік) не відбулося.

Номинальний ВВП склав 1 314,0 млрд. грн., що на 219,4 млрд. грн., або на 20,0 %, більше, ніж у минулому році. Таке збільшення залишилося майже на рівні минулорічного показника, зростання становить лише 0,2 в. п.

Незважаючи на те, що протягом 2011 р. зовнішньоекономічна кон'юнктура дещо погіршилася, протягом року продовжувалася тенденція до **економічного зростання**. Однією з причин такого зростання є збільшення обсягів промислового виробництва, хоча і дещо нижчими темпами, ніж у 2010 році. Так, індекс виробництва промислової продукції становив 107,6 % порівняно з 111,2 % за аналогічний період минулого року.

Індекс споживчих цін становив 104,6 % проти 109,1 % у 2010 році, а індекс цін виробників – 114,2 %, що на 4,5 в. п. нижче, ніж у минулому році.

Сальдо зовнішньоторговельного балансу України погіршилося у 2,2 раза, його значення було від'ємним та склало 6,7 млрд. дол. США порівняно з 3,0 млрд. дол. США у минулому році.

Номинальна середньомісячна заробітна плата у розрахунку на одного штатного працівника на кінець 2011 року становила 2 633,0 грн. і зросла на 17,6 % щодо показника попереднього року. Це перевищує державні соціальні стандарти (рівень мінімальної заробітної плати та прожитковий мінімум працездатної особи, що дорівнюють 1 004,0 грн.) у 2,6 раза. Майже аналогічне перевищення було зафіксовано на кінець 2010 року.

Реальна заробітна плата знизилася на 1,5 % (за 2010 рік вона зросла на 19,4 %). Незважаючи на зазначене, продовжувалося відновлення внутрішнього споживчого попиту, підтвердженням чого є збільшення обсягу обороту роздрібної торгівлі у порівнянних цінах на 13,7 %.

Банківська система України характеризувалася проведенням НБУ жорсткої грошово-кредитної політики та заходів з метою обмеження тиску на валютний курс,

¹ <http://www.ukrstat.gov.ua/>

проведенням банками більш гнучкої процентної політики з метою залучення коштів клієнтів у національній валюті.

Протягом 2011 року мав місце приріст темпів розвитку банківської системи України, зокрема збільшення показника загальних активів. Так, порівняно з підсумками 2010 року, у 2011 році загальні активи банківської системи України зросли на +11,2 % та становили 1 211,5 млрд. грн., або 151,6 млрд. дол. США.

У 2011 році був зафіксований негативний фінансовий результат комерційних банків розміром –7,7 млрд. грн., що в першу чергу пов'язано зі скороченням темпу приросту операційного доходу банків та відрахуваннями в резерви під проблемну заборгованість банків.

Головним результатом **виконання дохідної частини зведеного та державного бюджету** у 2011 року став вищий порівняно з попереднім роком рівень фіскальних надходжень. Так, податків до бюджету було сплачено на 56,7 % більше, ніж у попередньому році. Причому позитивним моментом є те, що такі темпи приросту податкової частини бюджету відбулися в перший рік після реформи податкової системи внаслідок упровадження з 1 січня 2011 року Податкового кодексу.

У структурі дохідної частини бюджету варто відмітити збільшення частки податкових надходжень, що значною мірою було спричинено віднесенням надходжень рентної плати та зборів на паливно-енергетичні ресурси до категорії податків.

Така тенденція, крім того, є цілком логічною з огляду на загальне економічне поживавлення, що спостерігалось з початку поточного року. Про це свідчать, зокрема, статистичні дані щодо зростання внутрішнього валового продукту, показників експорту та імпорту, підвищення середньої заробітної плати – тобто зростання саме тих факторів, від яких залежить збільшення дохідної частини бюджету. Водночас в останньому кварталі року намітилася досить загрозлива тенденція до уповільнення економічного зростання в основних галузях економіки, що може зменшити приріст бюджетних надходжень, зокрема в частині основних податків, у наступному, 2012 році.

Виконання дохідної частини державного бюджету за 2011 рік характеризувалося такими ознаками:

виконанням, у цілому, річного планового показника в частині бюджетних доходів;

стабілізацією надходжень і забезпеченням стійкого зростання основних податків: податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість до бюджету;

уповільненням темпів приросту надходжень акцизного податку, який протягом двох попередніх років в умовах фінансово-економічної кризи був фактично єдиним стабільно зростаючим бюджетним джерелом.

Рівень виконання плану видатків зведеного бюджету знизився порівняно з минулим роком і склав 93,5 % при збільшенні фактичного обсягу видатків на 10,3 % (38,8 млрд. грн.).

Якісна структура видатків зведеного бюджету майже не змінилася порівняно з 2010 роком. Відбулося незначне збільшення частки видатків на економічну діяльність у загальному обсязі видатків – на 2,1 в. п. Уперше за три роки відбулося зменшення частки видатків соціального спрямування – до 60,3 %, або на 3,4 в. п., хоча номінальний їх обсяг перевищив минулорічний показник на 4,4 %, або на 10,7 млрд. грн., і склав 251,3 млрд. грн.

Видатки Державного бюджету України з урахуванням міжбюджетних трансфертів становили 333,4 млрд. грн., що на 9,8 % більше, ніж за 2010 рік. Рівень виконання річного плану залишився майже на рівні минулорічного показника і становив

93,8 %. Водночас суттєво погіршився рівень виконання за видатками на житлово-комунальне господарство, що знизився на 55,6 в. п., а також на сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство, де зменшення становило 24,6 в. п.

Найбільш пріоритетними у фінансуванні були видатки на обслуговування боргу, соціальний захист та міжбюджетні трансферти, а також на громадський порядок та безпеку й освіту. Незважаючи на досить низький рівень виконання за видатками на охорону навколишнього природного середовища (65,0 %), порівняно з минулим роком він зріс на 27,2 в. п.

Дефіцит державного бюджету у 2011 році зменшився порівняно з показниками 2009–2010 років і становив 23,6 млрд. грн., при цьому рівень його виконання майже на 30,0 % менше, ніж запланований річний обсяг. У результаті обсяги державного та гарантованого державою боргу України були найнижчими за останні 5 років – 9,5 % (для порівняння у 2010 р. – на 33,6 %, у 2009 р. – на 67,3 %). Зазначений обсяг на кінець 2011 року становив 473,1 млрд. грн.

Обсяги запозичень до державного бюджету становили 80,7 млрд. грн. і зменшилися щодо показника 2010 року на 35,1 %. Причому більше половини запозичених коштів (44,9 млрд. грн.) було спрямовано на здійснення платежів з погашення державного боргу, які зросли в 1,7 раза.

Загальний обсяг витрат на погашення та обслуговування державного боргу збільшився на 7,6 в. п. до 20,2 % усіх витрат державного бюджету.

Фактичний обсяг **надходжень від приватизації державного майна** за 2011 рік перевищив заплановану суму на 15% та становить 11,5 млрд. грн. Це зумовлено продажем у 2011 році телекомунікаційної компанії «Укртелеком».

Доходи місцевих бюджетів зросли на 14,6 % та склали 181,3 млрд. грн. Однак як наслідок кризи відмічається зростання залежності місцевих бюджетів від міжбюджетних трансфертів з державного бюджету. За останні роки їх частка у структурі доходів місцевих бюджетів щорічно збільшувалася, і за підсумками 2011 року вона сягнула найбільшого значення – 52,3 %.

Водночас за найбільшим дохідним джерелом місцевих бюджетів, яким традиційно є надходження податку з доходів фізичних осіб, спостерігалось зростання лише на 6,0 %. Передусім ці зміни пов'язані з перенесенням надходжень 50 % податку з доходів фізичних осіб із бюджету м. Київ до доходів Державного бюджету України, відповідно до змін до Бюджетного кодексу України.

Також спостерігалось зростання до 13,3 млрд. грн., або у 3,5 раза, доходів бюджету розвитку місцевих бюджетів. Такі зміни відбулися відповідно до положень нової редакції Бюджетного кодексу України через перенесення практично усіх капітальних видатків (та відповідної передачі коштів) із загального фонду до бюджету розвитку. Крім того, на доходи бюджету розвитку позитивно вплинуло зарахування єдиного податку (ці надходження склали 15,0 % усіх доходів бюджету розвитку).

Вагомою статтею надходжень до місцевих бюджетів залишається плата за землю (10,7 млрд. грн.). Водночас темп приросту цих надходжень дещо зменшився порівняно з показниками останніх років і становив 12,2 %. Також варто відмітити значне зростання надходжень від справляння зборів за спеціальне використання води та плати за користування надрами. Це зростання пов'язано з розширенням кількості платників та підвищенням ставок оподаткування відповідно до Податкового кодексу.

Зазначимо також, що Податковим кодексом України було скасовано податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, що відповідним чином позначилося на надходженнях до місцевих бюджетів. Так, протягом 2011 року до місцевих бюджетів надходили лише збори за першу реєстрацію транспортного засобу та податок з власників транспортних засобів за попередній рік, які разом склали 673,7 млн. грн. (на 64,6 % менше таких надходжень, ніж у 2010 році). Однак на компенсацію втрат цих надходжень місцевим бюджетам у 2011 році надавалася субвенція на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах, яка склала понад 2,0 млрд. грн. та була профінансована на 100 % від річного плану. Таким чином, порівняно з 2010 роком місцеві бюджети отримали на 1,2 млрд. грн. більше ресурсів, що спрямовувалися на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг.

Видатки місцевих бюджетів зросли на 14,0 % та становили 180,8 млрд. грн. Щомісячний тренд видатків місцевих бюджетів був подібний до попереднього року, крім видатків вересня, де спостерігалось їх зменшення, нехарактерне для попередніх років.

Традиційно більшість видатків місцевих бюджетів спрямовувалися на соціально-культурну сферу. Проте у звітному періоді мало місце зростання у майже 1,7 раза видатків на економічну діяльність, ЖКГ та охорону навколишнього середовища.

Аналізуючи економічну структуру видатків, необхідно відмітити зростання як капітальних видатків (на 30,1 % щодо показника 2010 року), так і видатків на поточне утримання бюджетних установ (на 11,6 %). Основними статтями, що демонстрували зростання, були видатки на субсидії і поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям) (+ 66,6 %), на капітальне будівництво (+89,0 %), на придбання землі та нематеріальних активів (+119,1 %).

РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ З ПИТАНЬ БЮДЖЕТУ ЗА ЛИСТОПАД – ГРУДЕНЬ 2011 РОКУ

1.1. ДОХІДНА ЧАСТИНА ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

ЗАКОН УКРАЇНИ
ВІД 07.12.2011
№ 4074

Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» від 7 грудня 2011 року № 4074 збільшено обсяг доходів державного бюджету, зокрема по загальному фонду на – 1,3 млрд. грн., та відповідно видатків державного бюджету, зокрема по загальному фонду на – 1,8 млрд. грн., та зменшено на 0,5 млрд. грн. обсяг кредитів, що надаються з державного бюджету, у тому числі надання кредитів із загального фонду державного бюджету.

Збільшення дохідної частини передбачено за рахунок збільшення планового річного показника податку на додану вартість з ввезених на територію України товарів. Таке збільшення є прогнозованим з огляду на випереджаючі темпи надходжень з цього джерела за результатами 10 місяців 2011 року, на що звертали увагу експерти MFSI у своїх аналітичних матеріалах (місячні моніторинги, квартальний моніторинг).

Закон набув чинності з 10 грудня 2011 року.

ЗАКОН УКРАЇНИ
ВІД 22.12.2011
№ 4268

Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо підтримки сільськогосподарських товаровиробників» від 22 грудня 2011 року № 4268 запроваджено новий варіант схеми оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання молока, молочної продукції, а також м'яса і м'ясної продукції. Зокрема, Законом передбачено, що у період з 1 січня 2012 року до 1 січня 2015 року суми податку на додану вартість, що повинні сплачуватися переробними підприємствами усіх форм власності за реалізовані ними молоко і молочну продукцію, а також м'ясо і м'ясну продукцію, зараховуватимуться у визначеному розмірі на спеціальний рахунок, відкритий в органах Державної казначейської служби. Ці кошти спрямовуватимуться на виплату компенсацій сільськогосподарським товаровиробникам за продані ними переробним підприємствам молоко і м'ясо в живій вазі.

У 2011 році діяла схема, що передбачала зарахування таких сум у повному обсязі до спеціального фонду державного бюджету. Основною вадою такої схеми, на думку авторів Закону,

був непрозорий механізм, який передбачав ручний режим розподілу бюджетних коштів і мав довгий шлях проходження від Міністерства сільського господарства до здавача молока і м'яса через бюрократичні інстанції області, району і села.

Запроваджена схема оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання молока, молочної продукції, а також м'яса і м'ясної продукції є формою державної підтримки, що спрямована на стимулювання розвитку м'ясо-молочного виробництва в Україні.

Закон набуває чинності з 1 січня 2012 року.

1.2. ВИДАТКОВА ЧАСТИНА ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС

**НАКАЗ
МІНІСТЕРСТВА
ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ВІД 12.12.2011
№ 1605**

Наказом Міністерства фінансів України від 12 грудня 2011 року № 1605 внесені зміни до наказу МФУ від 29.12.2002 року № 1098 «Про паспорти бюджетних програм».

Внесені зміни до Правил складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання. Зокрема, вилучено розділ IV «Здійснення оцінки ефективності бюджетних програм», оскільки наказом МФУ від 17.05.2011 року № 608 затверджені Методичні рекомендації щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм.

У паспорті бюджетної програми всі показники формуються на річній основі і, відповідно, звіти про виконання паспортів бюджетних програм подаються до Міністерства фінансів України 1 раз на рік – у терміни, визначені для подання зведеної річної фінансової та бюджетної звітності.

Із паспорта бюджетної програми виключені коди економічної класифікації видатків та коди класифікації кредитування бюджету (розділи 9 та 10).

Затверджено нові форми паспорта бюджетної програми та звіту про його виконання.

1.3. МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ ТА МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ

**ПОСТАНОВА
КАБІНЕТУ
МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ВІД 21.12.2011
№ 1342**

Постановою Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2011 року № 1342 внесено зміни до формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним та місцевими бюджетами.

Зокрема, уточнено розрахунковий показник обсягу видатків місцевих бюджетів на утримання органів управління в частині врахування видатків пов'язаних зі здійсненням Радою міністрів Автономної Республіки Крим повноважень з охорони навколишнього природного середовища відповідно до Закону України «Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим».

При розрахунку обсягу видатків на освіту передбачено застосування коефіцієнтів приведення учнів для малокомплектних денних загальноосвітніх навчальних закладів у шахтарських та малих монофункціональних містах, а також збільшено розмір найвищого коефіцієнта приведення кількості учнів у сільській місцевості.

З метою реалізації Закону України «Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та місті Києві» здійснено розмежування між місцевими бюджетами пілотних регіонів за видами медичної допомоги таких видатків, як видатки на первинну медичну допомогу – з районних бюджетів та бюджетів міст обласного значення, видатки на вторинну, третинну та екстрену медичну допомогу – з обласних бюджетів. Зокрема, до обсягу видатків на охорону здоров'я, розрахованого для бюджетів міст обласного значення та районів Вінницької, Донецької та Дніпропетровської областей, застосовано додаткові коефіцієнти їх розподілу.

Усі зазначені зміни були враховані при підготовці Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік».

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЗА 2011 РІК

ВВП

Реальний ВВП порівняно з відповідним показником 2010 року (у постійних цінах 2007 року) зріс на 5,2 %² порівняно з 4,2 % у минулому році.

Номінальний ВВП склав 1 314,0 млрд. грн., що на 219,4 млрд. грн., або на 20,0 %, більше, ніж у минулому році. Таке збільшення залишилося майже на рівні минулорічного показника, який перевищено лише на 0,2 в. п.

Незважаючи на те, що протягом 2011 року зовнішньоекономічна кон'юнктура дещо погіршилася, продовжувалася тенденція до **економічного зростання**.

Однією з причин цього є збільшення обсягів промислового виробництва, хоча і дещо нижчими темпами, ніж у 2010 році. Так, індекс виробництва промислової продукції становив 107,6 % порівняно з 111,2 % у минулому році. При цьому обсяги виробництва транспортних засобів та устаткування збільшилися на 22,6 %, зокрема виробництва автомобілів – на 26,7 %, продукції машинобудування – на 17,2 %, хімічної та нафтохімічної промисловості – на 14,4 %, металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів – на 8,9 %, зокрема виробництва труб – на 21,9 %, продукції сільськогосподарського виробництва – на 17,5 %.

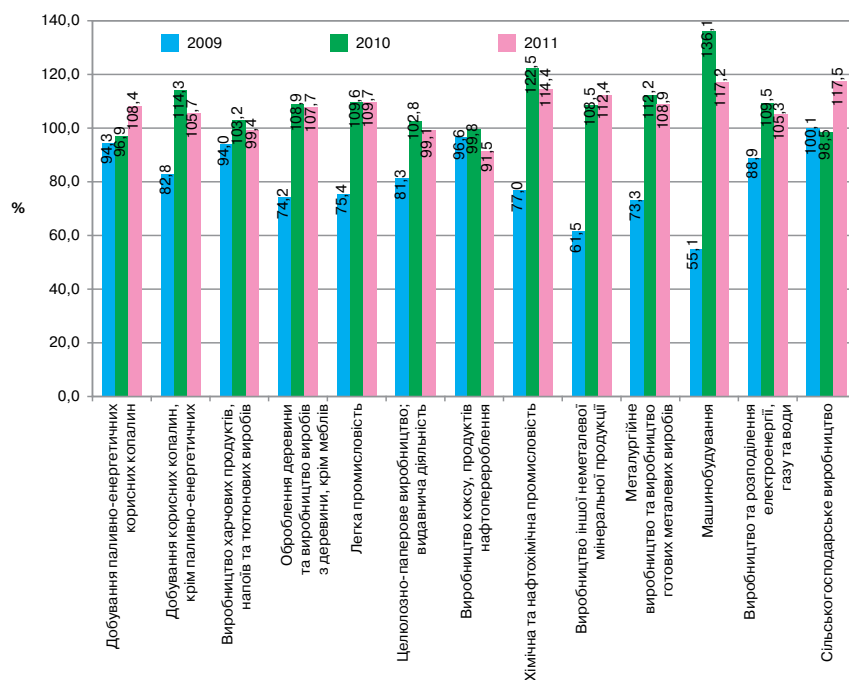
Разом з тим, за деякими групами товарів спостерігалось падіння промислового виробництва. Зокрема, це стосується виробництва коксу, продуктів нафтоперероблення – падіння на 8,5 %; суттєво посилюється скорочення виробництва гумових виробів – на 28,1 % порівняно з 15,9 % за перше півріччя, а також виробництво електродвигунів, генераторів і трансформаторів – на 23,0 % порівняно з 4,5 % відповідно.

Динаміку індексів виробництва промислової та сільськогосподарської продукції відображено на діаграмі 2.1.

2 <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Діаграма 2.1

Динаміка індексів виробництва промислової та сільськогосподарської продукції за 2009–2011 роки

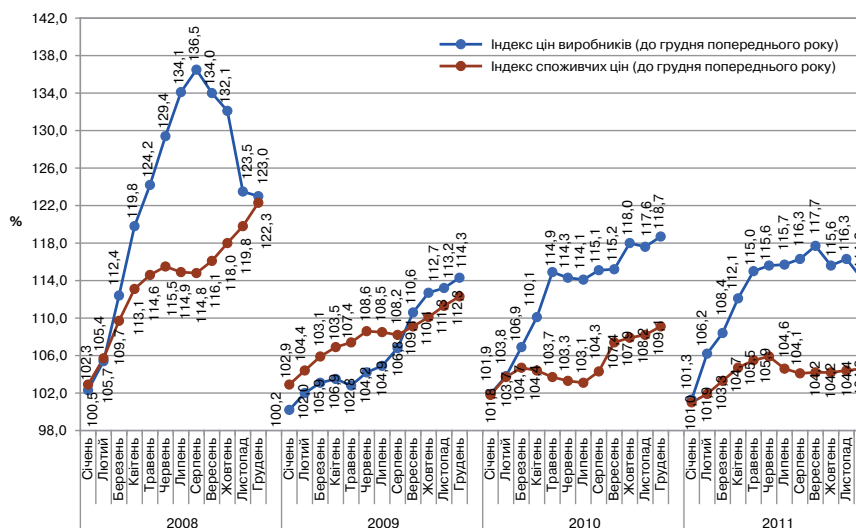

ІНДЕКСИ ЦІН СПОЖИВАЧІВ І ВИРОБНИКІВ

Індекс споживчих цін (далі – ІСЦ) становив 104,6 % проти 109,1 % у 2010 році (див. графік 2.1). Чинниками підвищення інфляції у цей період були висхідна динаміка цін на нафту на світових ринках, що призвело до подорожчання палива та мастил на 30,9 %. Крім того, за аналізований період відбулося зростання цін на електроенергію на 22,9 %, плату за власне житло (квартирну плату) – на 19,7 %, гарячу воду та опалення – на 15,1 %. Знизилися ціни на фрукти, овочі та цукор.

Графік 2.1

Динаміка індексів цін у 2008–2011 роках

Індекс цін виробників (далі – ІЦВ) становив 114,2 %, що на 4,5 в. п. нижче, ніж у минулому році. У цілому спостерігалось зростання цін у добувній промисловості на 25,0 %, переробній промисловості – на 10,1 %, виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води – на 21,0 %³.

Як і у попередні періоди поточного року, найбільше підвищення ІЦВ щодо показника грудня попереднього року відбулось у добуванні корисних копалин, крім паливно-енергетичних, – на 34,1 % (зокрема, у добуванні металевих руд, що пов'язано з підвищенням попиту на цей вид сировини на світових ринках), виробництві напоїв – на 21,9 % та виробництві продуктів нафтоперероблення – на 24,0 % (що пов'язано з висхідною динамікою світових цін на нафту), хімічному виробництві – на 18,0 %.

ДОХОДИ І ВИТРАТИ НАСЕЛЕННЯ

Номінальна середньомісячна заробітна плата у розрахунку на одного штатного працівника на кінець 2011 року склала 2 633,0 грн. і зросла на 17,6 % щодо показника попереднього року (див. таблицю 2.1). Це перевищує державні соціальні стандарти (рівень мінімальної заробітної плати та прожитковий мінімум працездатної особи, що дорівнюють 1 004 грн.) у 2,6 раза.

Таблиця 2.1

Номінальна і реальна заробітна плата у розрізі регіонів України за 2009–2011 роки

Назва адміністративно-територіальної одиниці	Середньомісячна заробітна плата (у розрахунку на одного штатного працівника), грн.			Темп зростання номінальної заробітної плати, %		Індекс реальної заробітної плати (до відповідного періоду попереднього року), %		
	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2010 рік / 2009 рік	2011 рік / 2010 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік
Автономна Республіка Крим	1 707,0	1 991,0	2 295,0	116,6	115,3	90,4	108,9	105,2
Вінницька область	1 511,0	1 782,0	2 074,0	117,9	116,4	94,7	111,9	110,2
Волинська область	1 427,0	1 692,0	1 994,0	118,6	117,8	91,3	114,5	110,2
Дніпропетровська область	1 963,0	2 369,0	2 790,0	120,7	117,8	89,1	112,8	108,7
Донецька область	2 116,0	2 549,0	3 063,0	120,5	120,2	89,4	112,1	110,9
Житомирська область	1 493,0	1 785,0	2 071,0	119,6	116,0	92,7	111,0	107,4
Закарпатська область	1 562,0	1 846,0	2 069,0	118,2	112,1	95,5	109,0	105,7
Запорізька область	1 843,0	2 187,0	2 607,0	118,7	119,2	87,4	110,2	110,0
Івано-Франківська область	1 627,0	1 927,0	2 213,0	118,4	114,8	91,2	112,6	108,0
Київська область	1 987,0	2 295,0	2 761,0	115,5	120,3	92,3	108,5	113,3
Кіровоградська область	1 537,0	1 815,0	2 114,0	118,1	116,5	95,0	111,0	108,1
Луганська область	1 873,0	2 271,0	2 742,0	121,2	120,7	90,6	113,8	110,1
Львівська область	1 667,0	1 941,0	2 244,0	116,4	115,6	90,1	108,1	106,7
Миколаївська область	1 806,0	2 122,0	2 448,0	117,5	115,4	95,8	108,2	105,7
Одеська область	1 787,0	2 046,0	2 387,0	114,5	116,7	93,1	107,4	106,5
Полтавська область	1 733,0	2 102,0	2 481,0	121,3	118,0	90,0	114,1	109,1

Назва адміністративно-територіальної одиниці	Середньомісячна заробітна плата (у розрахунку на одного штатного працівника), грн.			Темп зростання номінальної заробітної плати, %		Індекс реальної заробітної плати (до відповідного періоду попереднього року), %		
	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2010 рік / 2009 рік	2011 рік / 2010 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік
Рівненська область	1 614,0	1 960,0	2 211,0	121,4	112,8	91,6	114,8	105,0
Сумська область	1 593,0	1 866,0	2 177,0	117,1	116,7	94,5	107,9	108,8
Тернопільська область	1 412,0	1 659,0	1 871,0	117,5	112,8	92,8	111,0	104,5
Харківська область	1 804,0	2 060,0	2 407,0	114,2	116,8	90,4	107,6	108,7
Херсонська область	1 482,0	1 733,0	1 970,0	116,9	113,7	93,6	107,9	104,3
Хмельницька область	1 521,0	1 786,0	2 075,0	117,4	116,2	91,7	111,7	107,6
Черкаська область	1 532,0	1 835,0	2 155,0	119,8	117,4	90,1	113,1	109,5
Чернівецька область	1 523,0	1 772,0	1 985,0	116,3	112,0	95,6	111,5	105,9
Чернігівська область	1 465,0	1 711,0	1 974,0	116,8	115,4	90,8	111,1	105,7
м. Київ	3 161,0	3 431,0	4 012,0	108,5	116,9	88,2	105,2	106,3
м. Севастополь	1 882,0	2 167,0	2 476,0	115,1	114,3	94,4	106,8	102,8
Україна	1 906,0	2 239,0	2 633,0	117,5	117,6	90,8	110,2	108,7

Найбільше значення середньомісячної заробітної плати традиційно зафіксовано у м. Києві (4 012,0 грн.), найменше – у Тернопільській області (1 871,0 грн.). Не досягає 2 000,0 грн. середньомісячна заробітна плата також у Херсонській, Чернігівській, Чернівецькій та Волинській областях.

Серед видів економічної діяльності, де номінальна заробітна плата за період з початку року має найвищі значення, можна виділити діяльність авіаційного транспорту (8 742,0 грн.), фінансову діяльність (5 340,0 грн.), діяльність водного транспорту (3 428,0 грн.).

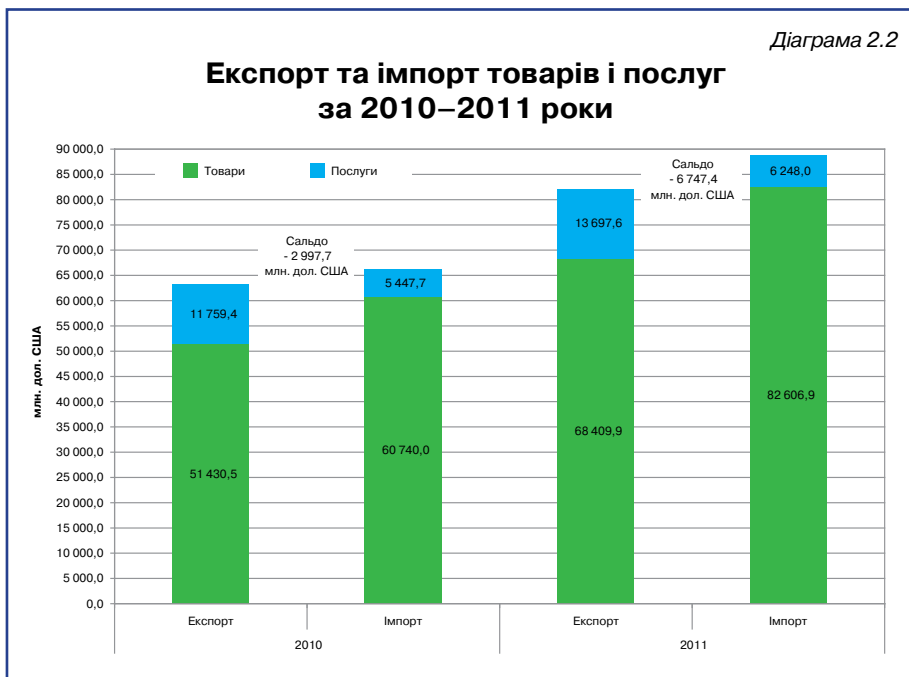
Порівняно з минулим роком **реальна заробітна плата** знизилася на 1,5 в.п. (за 2010 рік вона зросла на 19,4 в. п.). Зниження відбулося майже за усіма регіонами за винятком Київської, Харківської та Сумської областей, а також м. Києва. Водночас обсяг роздрібного товарообороту підприємств, які здійснюють діяльність із роздрібною торгівлі та ресторанного господарства, становив 346,5 млрд. грн., що у порівнянних цінах на 13,7 % більше 2010 року. Це є свідченням продовження відновлення внутрішнього споживчого попиту незважаючи на зниження реальної заробітної плати.

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ

Сальдо зовнішньоторговельного балансу України погіршилося у 2,2 раза, його значення було від'ємним та перевищило 6,7 млрд. дол. США порівняно з близько 3,0 млрд. дол. США у минулому році (див. діаграму 2.2).

За даними Державної служби статистики України, **експорт українських товарів** збільшився на 33,0 % порівняно з відповідним показником 2010 року і склав 68,4 млрд. дол. США.

Діаграма 2.2

Основу товарної структури українського експорту складали недорогocінні метали та вироби з них – 32,3 % від загально-го обсягу експорту, що на 1,4 в. п. менше ніж у минулому році (з них чорні метали – 27,0 %). Частка мінеральних продуктів становила 15,0 % та збільшилася порівняно з минулим роком на 1,9 в. п., машин, обладнання та механізмів – 9,9 % (на 1,1 в. п. менше), продуктів рослинного походження – 8,1 % (на 0,4 в. п. менше), продукції хімічної промисловості – 7,9 % (на 1,1 в. п. більше), транспортних засобів – 7,1 % (на 0,8 в. п. більше).

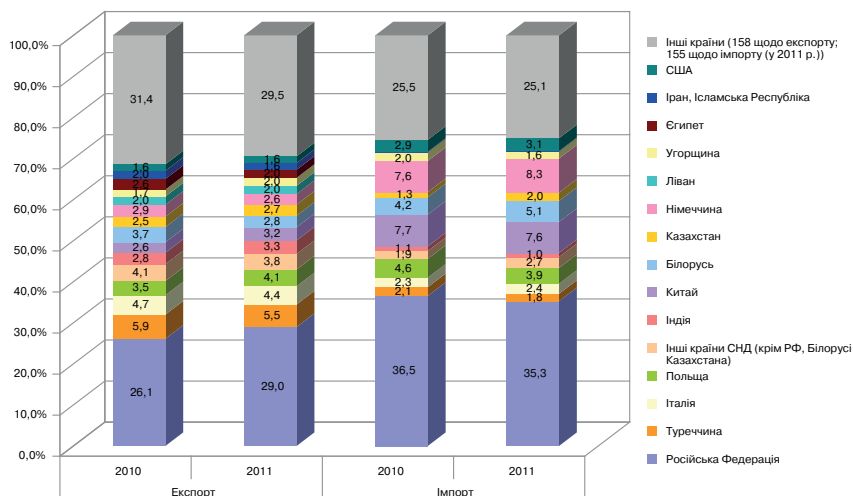
За географічною структурою обсяги експортних поставок товарів до країн СНД становили 38,3 % від загального обсягу експорту, Європи – 27,0 %, Азії – 25,9 %, Африки – 4,9 %, Америки – 3,7 %.

Основними споживачами української продукції залишалися Російська Федерація (29,0 %), Туреччина (5,5 %), Італія (4,4 %), Польща (4,1 %), Індія (3,3 %), Китай (3,2 %) (див. діаграму 2.3).

У цілому по торгівлі товарами коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,83 (за 2010 рік – 0,85). При цьому зовнішньоторговельні операції проводилися з партнерами зі 163-ма країн світу.

Діаграма 2.3

Структура зовнішньої торгівлі товарами за основними країнами-партнерами у 2010–2011 роках

Товарний імпорт України становив 82,6 млрд. дол. США, що більше відповідного показника минулого року на 36,0 % (див. діаграму 2.2).

Мінеральні продукти склали 36,4 % загального обсягу імпорту товарів, що на 1,6 в. п. більше ніж у минулому році. На поставки машин, обладнання та механізмів припадало 15,5 % (на 2,1 в. п. більше), продукції хімічної промисловості – 9,7 % (на 0,9 в. п. менше), транспортних засобів – 7,5 % (на 1,5 в.п. більше), полімерних матеріалів, пластмаси та виробів з них – 5,4 % (на 0,6 в.п. менше) від загальної вартості імпорту.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЗА 2011 РІК

Банківська система України протягом 2011 року характеризувалася:

- відносно стабільною грошово-кредитною та валютно-курсовою політикою НБУ та проведенням банками більш гнучкої процентної політики для залучення коштів клієнтів у національній валюті;
- приростом обсягів загальних активів банківської системи. Приріст за 2011 рік склав +11,2 %, що обумовлено зростанням вкладень банків в операції з державними та корпоративними цінними паперами і незначним відновленням кредитування клієнтів – юридичних осіб;
- тенденцією до зростання кредитного портфеля клієнтів, спричиненого, в основному, приростом кредитів, наданих юридичним особам (+14,9 %, або +77,4 млрд. грн.);
- подальшим приростом депозитів клієнтів. Так, кошти юридичних осіб у 2011 році зросли на 37,3 млрд. грн., або на 26,3 %, кошти фізичних осіб – на 35,6 млрд. грн., або на 13,1 %;
- від’ємним фінансовим результатом роботи банківської системи у розмірі 7,7 млрд. грн., що, в основному, спричинено збитковістю банків з тимчасовою адміністрацією та банків, які ліквідуються;
- збільшенням частки іноземного капіталу у банківській системі України на 1,3 в. п. до рівня 41,9 %. При цьому загальна кількість банків з іноземним капіталом скоротилась на 2 банки і складає 53 фінансові установи;
- скороченням частки простроченої заборгованості (на 1,6 в. п.) до 9,6 % від загального обсягу кредитного портфеля клієнтів. У абсолютному вираженні обсяг простроченої заборгованості за 2011 рік скоротився на 6,9 % (до 79,2 млрд. грн.) на фоні приросту загального обсягу кредитного портфеля клієнтів;
- новими вимогами до порядку розрахунку нормативу обов’язкового резервування коштів на коррахунку банків у Національному банку України. Ці вимоги вступили в дію з 30 листопада 2011 року. Більш жорсткими стали умови резервування за короткостроковими депозитами в іноземній валюті (з 6 % до 7,5 %). З грудня 2011 року Національний банк надав банкам змогу формувати частину обов’язкових резервів (30 %) на кореспондентському рахунку в Національному банку;

- посиленням вимог до нормативів валютного регулювання для банків. НБУ скоротив нормативне значення ліміту загальної довгої відкритої валютної позиції банків з 20 % до 5 %. Ліміт загальної короткої відкритої валютної позиції банку залишається на рівні 10 %. Також регулятор зобов'язав банки щодня виконувати зазначені ліміти, що значно обмежить діяльність банків на валютному ринку України;
- посиленням контролю з боку Національного банку України щодо порядку проведення банками валюто-обмінних операцій. Відповідно до змін, внесених до Інструкції про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України, банк має здійснювати валютно-обмінні операції за умови пред'явлення документа, що посвідчує особу. При цьому працівник банку зобов'язаний забезпечити зберігання копій сторінок документа, що посвідчує особу, в документах дня.
- новими вимогами до порядку розрахунку регулятивного капіталу банків. На період до 01.07.2012 банкам дозволено уключати до основного капіталу сплачені, але не зареєстровані внески до статутного капіталу. Одночасно скасована норма щодо включення субординованого боргу в капітал у сумі не більше 50 відсотків розміру основного капіталу банку. При цьому кошти, залучені на умовах субординованого боргу, включаються до регулятивного капіталу з урахуванням розміру щорічної амортизації.

ГРОШОВО- КРЕДИТНА ПОЛІТИКА ТА ЛІКВІДНІСТЬ

Протягом 2011 року Національний банк утримував темпи розширення грошової пропозиції в помірних межах. Ці заходи сприяли поступовому зростанню обсягу коррахунків банків (до 22,0 млрд. грн.). Середньоденний обсяг коррахунків банків протягом цього періоду становив 17,5 млрд. грн. (у 2010 році – 21,5 млрд. грн.).

ПРОПОЗИЦІЯ ГРОШЕЙ

У 2011 році продовжувалася тенденція до зростання обсягів депозитів населення в банках як у національній, так і в іноземній валютах.

Нарощення депозитного портфеля банківської системи відобразилося на динаміці грошової маси, обсяги якої у 2011 році демонстрували приріст. Збільшення грошової маси за 2011 рік становило 14,7 % – до 685,5 млрд. грн. порівняно зі збільшенням на 22,7 % за минулий рік.

Зниження обсягу базових грошей є наслідком активізації механізму мультиплікації коштів банками. Так, протягом 2011 року значення грошового мультиплікатора збільшилося з 2,65 до 2,86.

На динаміку обсягу грошової маси впливала динаміка її іншої складової – готівки поза банками, обсяг якої протягом 2011 року збільшився на 5,3 % до 192,7 млрд. грн. У результаті помірного зростання готівкової складової порівняно з депозитною питома вага готівки в структурі грошової маси станом на 01.01.2012 року зменшилася до 28,1 % порівняно з 30,6 % станом на початок 2011 року.

Водночас обсяг монетарної бази за 2011 рік зріс на 6,3 % до 239,9 млрд. грн. порівняно з 15,8 % у 2010 році.

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

Станом на 1 січня 2012 року ліцензію Національного банку України на здійснення банківських операцій мали 176 банків. У стані ліквідації перебуває 21 банк, з них 20 банків ліквідуються за рішеннями Національного банку України, 1 – за рішеннями господарських (арбітражних) судів. У ПАТ «ІНПРОМБАНК» продовжує працювати тимчасова адміністрація.

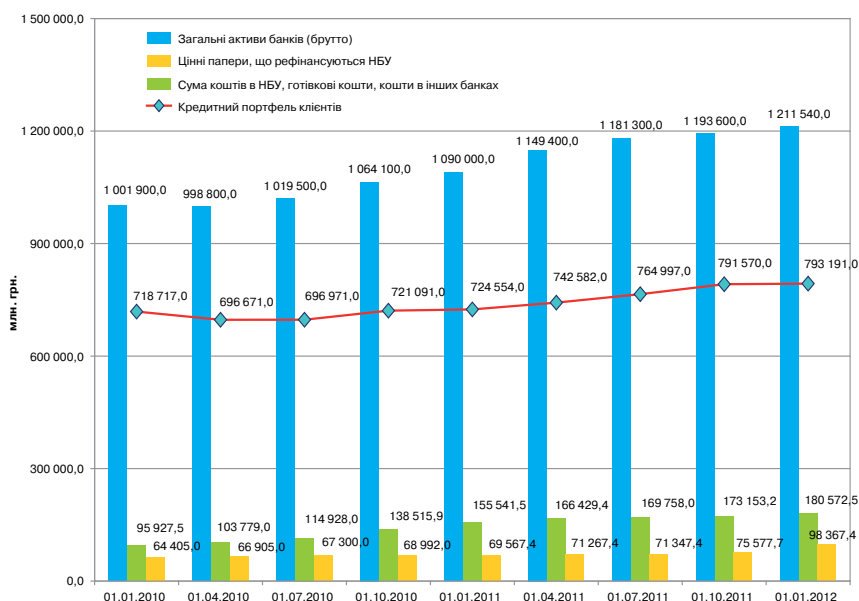
Кількість діючих банків з іноземним капіталом скоротилась на 2 установи і становила 53. Кількість банків з 100 % часткою іноземного капіталу протягом 2011 року зросла на 2 і станом на 01.01.2012 року становить 22 банки. Також відбулося збільшення частки іноземного капіталу у банківській системі України на 1,3 в. п. до рівня 41,9 % (на початок року – 40,6 %).

Зважаючи на достатньо високий рівень ліквідності банків, Національний банк України значно скоротив обсяги операцій з їх рефінансування. Порівняно з тенденцією попереднього року, протягом 2011 року банки демонстрували низький попит на операції з рефінансування. Так, упродовж 2011 року приріст цих операцій становив 28,8 млрд. грн., у тому числі обсяг операцій прямого репо – 23,6 млрд. грн. Водночас банками повернено кредитів рефінансування на загальну суму 29,5 млрд. грн., у тому числі з випередженням графіку – 8,6 млрд. грн.

Мав місце приріст темпів розвитку банківської системи України, зокрема зростання показника загальних активів. Так, порівняно з підсумками 2010 року, загальні активи банківської системи України зросли на 11,2 % та склали 1 211,5 млрд. грн., або 149,7 млрд. дол. США (див. діаграми 3.1 та 3.2).

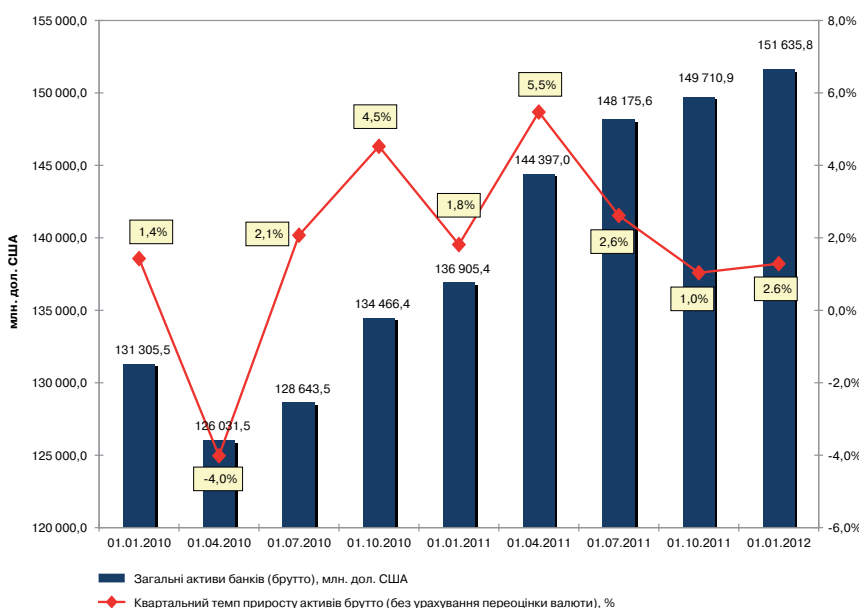
Діаграма 3.1

Динаміка загальних активів банків у 2009–2011 роках у національній валюті

Діаграма 3.2

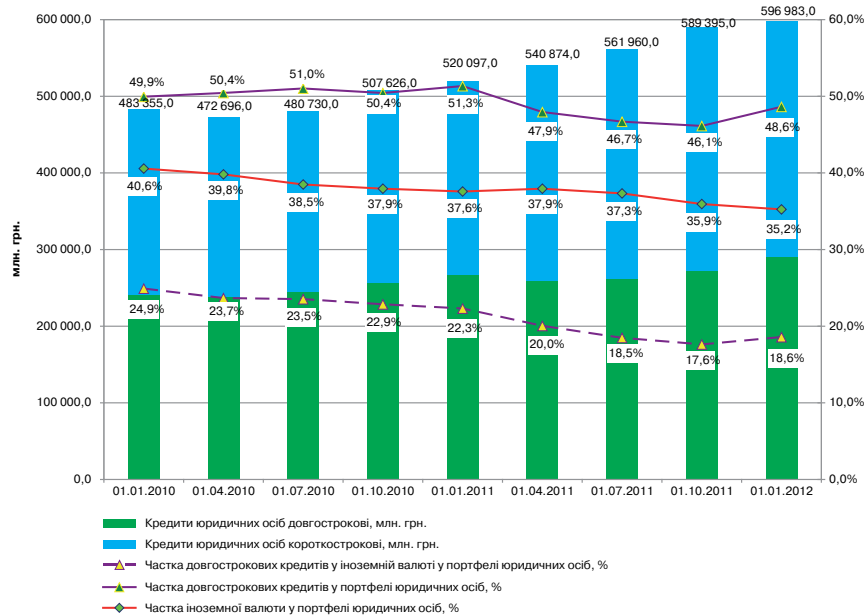
Динаміка загальних активів банків у 2009–2011 роках в іноземній валюті

Станом на 1 січня 2012 року обсяг кредитного портфеля юридичних осіб склав 597,0 млрд. грн., або 75,3 % від загального обсягу кредитного портфеля клієнтів, обсяг кредитного портфеля фізичних осіб склав 196,2 млрд. грн., або 24,7 % від загального обсягу кредитного портфеля клієнтів (див. діаграми 3.3 та 3.4). За підсумками 2011 року приріст кредитного портфеля юридичних осіб склав +14,9 % (порівняно з приростом +7,6 % за підсумками 2010 року).

Діаграма 3.3

Динаміка кредитів банків, наданих юридичним особам у 2009–2011 роках

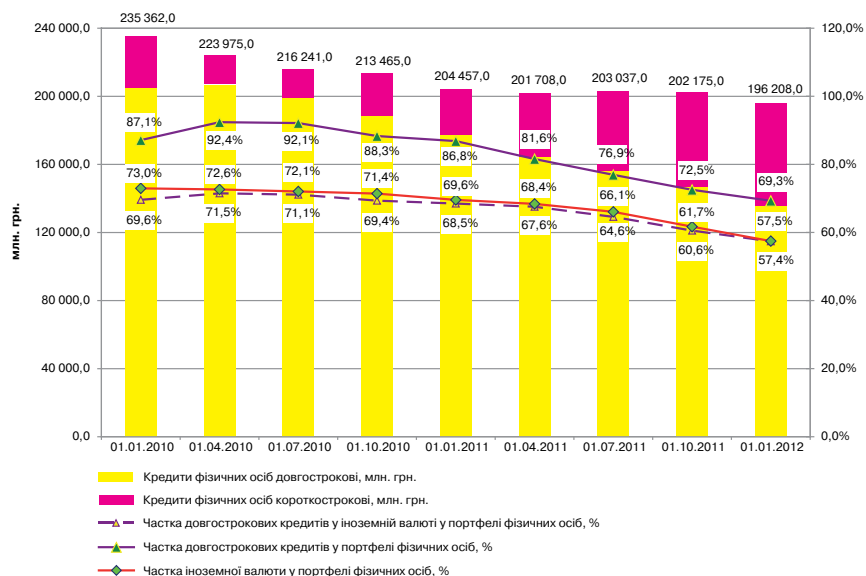

Лідерами за приростом кредитів корпоративних клієнтів за підсумками 2011 року були: ПриватБанк, який збільшив свій портфель на 15,4 млрд. грн., або на +19,0 %, на другому місці – Ощадбанк (зростання на 14,6 млрд. грн., або на +37,0 %). Активно кредитують Сбербанк Росії (приріст склав 6,4 млрд. грн., або 84,0 %), Укргазбанк (приріст склав 5,6 млрд. грн., або 73,0 %) та банк Фінансова ініціатива (приріст склав 3,4 млрд. грн., або 53,0 %). Водночас досить суттєво скоротили кредитний портфель корпоративних клієнтів УкрСиббанк (–5,5 млрд. грн., або –39,0 %), Сведбанк (–5,2 млрд. грн., або –56,0 %) та банк Форум (–2,4 млрд. грн., або –24,0 %).

Темпи приросту погашення кредитного портфеля фізичних осіб все ще перевищують темпи приросту нових видач. Але темпи скорочення кредитного портфеля фізичних осіб знизились, і у 2011 році був зафіксований позитивний приріст кредитного портфеля фізичних осіб у національній валюті (див. діаграму 3.4).

Діаграма 3.4

Динаміка кредитів банків, наданих фізичним особам у 2009–2011 роках

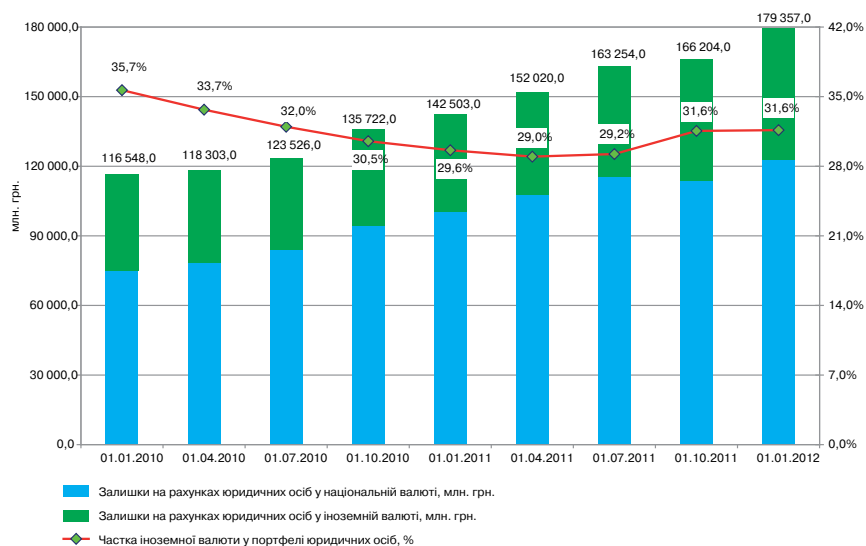

Темпи погашення кредитів, наданих фізичним особам, у 2011 році сповільнились – 4,0 %, порівняно з 9,3 % за підсумками 2010 року.

Станом на 1 січня 2012 року депозитний портфель суб'єктів господарювання склав 179,4 млрд. грн., або 20,0 % загального обсягу зобов'язань, а депозитний портфель фізичних осіб – 307,4 млрд. грн., або 34,2 % (див. діаграми 3.5 та 3.6). Протягом 2011 року продовжувала спостерігатися позитивна тенденція приросту коштів на депозитних рахунках клієнтів – юридичних та фізичних осіб.

Діаграма 3.5

Динаміка залишків коштів юридичних осіб на рахунках банків у 2009–2011 роках

Кошти юридичних осіб протягом 2011 року зросли на 26,3 %. При цьому кошти юридичних осіб в іноземній валюті в доларовому еквіваленті зросли на 1,8 млрд. дол. США, або на 34,2 %, в той час як в національній валюті зросли на 22,7 млрд. грн., або на 22,7 %.

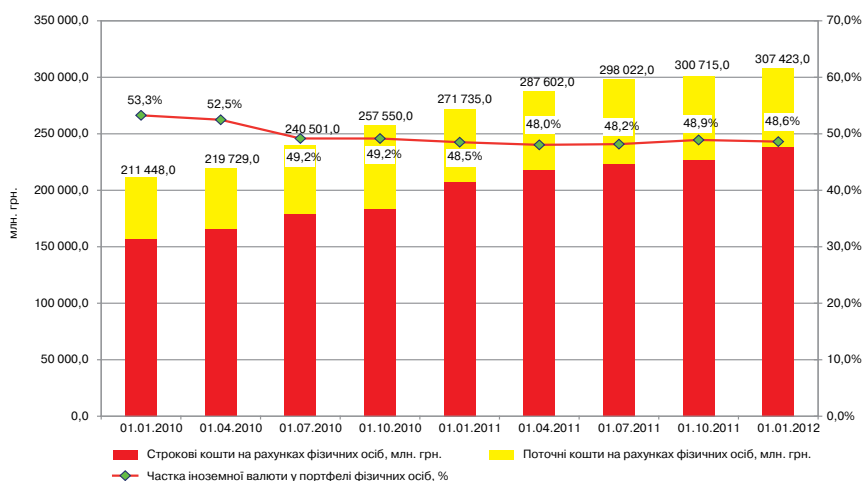
Значну частину приросту депозитного портфеля юридичних осіб показав Ощадбанк (8,8 млрд. грн., або 100,2 %), Укрсиббанк (7,6 млрд. грн., або 93,6 %) та ПриватБанк (5,3 млрд. грн., або 17,3 %). Але слід зауважити, що у деяких банків спостерігався відток корпоративних депозитів. Найбільші відтоки показали Промінвестбанк (скорочення портфеля становило –1,0 млрд. грн., або –7,3 %), Сведбанк (–387,6 млн. грн., або –32,1%) та ІНГ банк (–266,8 млн. грн., або –6,3%).

Кошти фізичних осіб протягом 2011 року зросли до рівня 307,4 млрд. грн., або на 13,1 %. При цьому кошти населення в національній валюті зросли на 18,0 млрд. грн., або на 12,9 %, а в іноземній валюті у в доларовому еквіваленті – на 2,2 млрд. дол. США, або на 13,0 %. Банки мають таку структуру коштів населення з точки зору строковості: строкові кошти складають 238,2 млрд. грн., або 77,5 % від загальної суми коштів населення, а кошти на вимогу – 69,2 млрд. грн., або 22,5 %.

Значну частину приросту строкових коштів фізичних осіб у 2011 році показав ПриватБанк (+18,4 млрд. грн., або +29,0 %), Ощадбанк (+6,4 млрд. грн., або +23,0 %, при цьому основна частина коштів була переведена як кошти клієнтів із Родовід банку; ще два банки показали більше, ніж 2 млрд. грн. приросту кожний – Дельта банк (+2,9 млрд. грн., або 46,0 %) та Сбербанк Росії (+2,2 млрд. грн., або 75,0 %). Окрім Родовід банку, найбільші відтоки показали Надра банк (скорочення портфеля становило –3,4 млрд. грн., або –52,0 %), Промінвестбанк (–2,6 млрд. грн., або –19,0 %) та Укрсиббанк (–1,6 млрд. грн., або –9,0 %).

Діаграма 3.6

Динаміка залишків коштів фізичних осіб на рахунках банків у 2009–2011 роках

Банківський сектор України залишається помірно капіталізованим. Власний капітал банків за 2011 рік зріс на 16,9 % і станом на 1 січня 2012 року становив 161,0 млрд. грн., або 15,2 % пасивів банків. Сплачений зареєстрований статутний капітал збільшився на 17,8 % до 171,9 млрд. грн. Як бачимо, статутний капітал банківської системи в цілому продовжує перевищувати сукупний розмір власного капіталу, що зумовлено накопиченим збитком минулих років.

Як свідчать дані, наведені у діаграмі 3.7, за підсумками 2011 року знову був зафіксований негативний фінансовий результат комерційних банків в обсязі 7,7 млрд. грн. (за результатами роботи банків у 2010 році збиток був набагато вищим і становив 13,0 млрд. грн.). Доходи банків порівняно з відповідним періодом 2010 року зросли на 4,3 % і склали 142,8 млрд. грн. Витрати банків за зазначений період збільшилися на 0,4 % і склали 150,5 млрд. грн.

Дохідна частина на 79,4 % забезпечена процентними доходами, на 12,9 % – комісійними. Основними статтями витрат банків є процентні витрати – 59,5 млрд. грн., або 39,6 %, інші операційні та загальні адміністративні витрати – 50,2 млрд. грн., або 33,3 %, витрати на відрахування в резерви – 36,5 млрд. грн., або 24,3 %. Слід відмітити, що за підсумками 2011 року відбулося скорочення витрат на відрахування в резерви (на 22,4 % порівняно з аналогічним періодом 2010 року), а це, на думку аналітиків, свідчить про поступове «очищення» кредитно-інвестиційних портфелів банківської системи України від проблемної заборгованості кредитно-інвестиційних портфелів.

Аналітики відмічають збільшення прибутку банків до формування резервів, що в основному спричинено зростанням обсягів процентних і комісійних доходів банків та підтриманням основних показників ефективності на достатньому рівні (чиста процентна маржа становила 5,32 %, спред – 4,51 %). За підсумками діяльності у 2011 році прибуток банків до формування резервів становив 27,8 млрд. грн.

Від'ємний фінансовий результат продемонстрували 32 банки або 18,2 % від загальної кількості банків в Україні. Найбільша частка збитку належить Укрсиббанку (–3,7 млрд. грн.) та Укргазбанку (–3,6 млрд. грн.).

До «десятки» за рівнем збитковості увійшли також банки з іноземним капіталом, найбільш збитковими з яких були банк Форум (–777,0 млн. грн.), Кредитпромбанк (–683,8 млн. грн.) та Піреус банк (–649,6 млн. грн.).

Найбільш прибуткову діяльність показали ПриватБанк (+1,4 млрд. грн.), ОТП Банк (+581,8 млн. грн.) та ВТБ банк (+581,5 млн. грн.).

ВАЛЮТНИЙ РИНОК ТА ОБМІННИЙ КУРС

У 2011 році обмінний курс гривні щодо долара США на міжбанківському валютному ринку знизився на 0,84 % до 8,0284 грн./дол. США.

Офіційний курс гривні до долара США з початку року знизився на 0,35 % до 7,9898 грн./дол. США. Щодо євро та російського рубля гривня укріпилася на 2,60 % та 4,48 % – до 10,2981 грн./євро та 2,4953 грн./10 рублів відповідно.

У 2011 році приріст реального ефективного обмінного курсу гривні щодо грудня 2010 року становив 3,7 %. Номінальний ефективний обмінний курс гривні підвищився на 7,8 % переважно у зв'язку зі зміцненням на міжнародних ринках долара США щодо євро у другій половині року.

Водночас інфляційний диференціал зменшився на 4,1 %, оскільки інфляція в Україні була нижчою, ніж її середньозважений рівень у країнах – основних торговельних партнерах України.

ПРОЦЕНТНА ПОЛІТИКА

На фоні позитивної динаміки кількісних монетарних показників відбувалося подальше коливання відсоткових ставок банків:

- за депозитами: у національній валюті – зростання з 8,1 % у грудні 2010 року до 11,1 % за підсумками 2011 року; в іноземній валюті – зменшення з 6,0 % до 5,7 %;
- за кредитами: у національній валюті – зростання з 15,0 % у грудні 2010 року до 17,2 % за підсумками 2011 року; в іноземній валюті – зменшення з 10,6 % до 8,4 %;
- за угодами на міжбанківському кредитному ринку – зростання з 6,6 % річних (у т. ч. за кредитами овернайт – 5,1 %) до 9,5 % (за кредитами овернайт – 6,8 %).

Коліванню відсоткових ставок банків сприяла відповідна процентна політика Національного банку. Так, Національний банк зберігав облікову ставку, що є орієнтиром ціни на гроші, на достатньо низькому рівні – 7,75 %. Середня ставка за мобілізаційними операціями НБУ знизилася та становила 1,8 %.

**ФОНДОВИЙ
РИНОК**

За підсумками 2011 року індекс ФБ ПФТС зменшився на 440,7 пункта, або на 45,19 %. Обсяги торгів на торговельно-му майданчику ФБ ПФТС протягом 2011 року збільшилися в 1,5 раза порівняно з 2010 роком і становили 88,9 млрд. грн. (у 2010 році – 61,3 млрд. грн.).

Протягом 2011 року обсяги торгівлі порівняно з 2010 роком:

а) збільшилися:

- за облігаціями внутрішньої державної позики (далі – ОВДП) – в 1,4 раза до 76,3 млрд. грн.;
- за корпоративними облігаціями – у 4,7 раза до 10,5 млрд. грн.;

б) зменшилися:

- за акціями – у 2,2 рази до 1,93 млрд. грн.;
- за муніципальними цінними паперами – на 3,6 % до 136,5 млн. грн.

Міністерство фінансів України в 2011 році розмістило ОВДП на суму 50,3 млрд. грн. (середньозважена дохідність за ними становила 9,2 % річних) та 413,0 млн. дол. США (8,9 % річних), з яких:

- обсяг коштів, що надійшов до Державного бюджету України за результатами проведення аукціонів з первинного розміщення ОВДП, становив 28,9 млрд. грн. та 412,95 млн. дол. США (із середньозваженою дохідністю 8,92 % річних);
- випущено ОВДП для збільшення формування статутного капіталу банків на загальну суму 8,9 млрд. грн. із середньозваженою дохідністю 9,5 % річних, а також статутного капіталу НАК «Нафтогаз України» на загальну суму 12,5 млрд. грн. із середньозваженою дохідністю 9,5 % річних.

Загальний обсяг ОВДП за сумою основного боргу, що перебував в обігу, протягом 2011 року збільшився на 15,7 % і станом на 03.01.2012 становив 157,6 млрд. грн., із них 53,5 % – у власності Національного банку України, 36,9 % – банків, 6,8 % – інших суб'єктів і 2,8 % – у власності нерезидентів. Обсяг ОВДП у власності банків протягом 2011 року збільшився на 6,4 % до 58,2 млрд. грн.

**ФІНАНСОВИЙ
СТАН БАНКІВ
УКРАЇНИ**

Станом на 1 січня 2012 року лідерами за обсягом чистих активів стали ПриватБанк та державні – Укресімбанк та Ощадбанк. Порівняно з даними на початок 2011 року ситуація не змінилась. Так, станом на початок 2012 року Укресімбанк займає другу сходинку, а Ощадбанк – третю (див. таблицю 3.1).

Таблиця 3.1

Зміна обсягів активів найбільших банків та їх частки в загальному обсязі за 2011 рік

Назва банку	На 01.01.2012 року		На 01.01.2011 року		Приріст обсягу активів		Зміна частки, в. п.
	Обсяг активів, млн. дол. США	Частка, %	Обсяг активів, млн. дол. США	Частка, %	Абсолютний приріст, млн. дол. США	Темп приросту, %	
ПриватБанк	18 163	13,76	14 248	12,04	3 915	27,5	1,72
Укресімбанк	9 400	7,12	9 190	7,77	210	2,3	-0,65
Ощадбанк	9 258	7,02	7 413	6,26	1 845	24,9	0,76
Райффайзен Банк Аваль	6 427	4,87	6 921	5,85	-494	-7,1	-0,98
УкрСиббанк	4 114	3,12	5 794	4,90	-1 680	-29,0	-1,78
Укрсоцбанк	5 032	3,81	5 225	4,42	-193	-3,7	-0,61
Промінвестбанк	4 776	3,62	4 347	3,67	429	9,9	-0,05
ВТБ банк	4 639	3,52	4 163	3,52	476	11,4	0,00
Альфа-банк	3 500	2,65	3 340	2,82	160	4,8	-0,17
ОТП банк	2 852	2,16	3 100	2,62	-248	-8,0	-0,46
Інші банки	63 792	48,34	54 585	46,13	9 207	16,9	2,21
Банківська система	131 952	100,00	118 327	100,00	13 625	11,5	x

Протягом 2011 року відбувся загальний приріст обсягу чистих активів у банках (+13 625 млн. дол. США). Але слід зауважити, що основний приріст на 42,3 % був забезпечений нарощенням портфеля активів лідерами ринку: ПриватБанком (+3 915 млн. дол. США) та Ощадбанком (+1 845 млн. дол. США). Зміни обсягу чистих активів та часток банків у банківській системі за 2011 рік наведено на діаграмі 3.8.

За даними Національного банку України, станом на 1 січня 2012 року обсяг проблемної заборгованості перевищив 9,6 %

кредитного портфеля банків і склав 79,2 млрд. грн. (див. діаграму 3.9). Варто зазначити, що у 2011 році обсяги проблемної заборгованості скоротилися на 6,7 % (проти зростання на 21,5 % за підсумками 2010 року).

Кількість збиткових банків порівняно з підсумками 2010 року, зменшилась на 3 фінансові установи.

Станом на 01.01.2012 року норматив мінімального розміру регулятивного капіталу склав 178,5 млрд. грн., а фактична адекватність регулятивного капіталу була майже удвічі вище нормативної (10 %) і склала 18,9 %. Це, з одного боку, відображає достатній розмір регулятивного капіталу банківської системи, з іншого – свідчить про розміщення значного обсягу коштів у низькоризикові та короткострокові активні операції.

За підсумками 2011 року показники рентабельності банківської системи досягли таких значень: рентабельність активів склала (-0,76 %), рентабельність капіталу – (-5,27 %).

РОЗДІЛ 4. АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ БЮДЖЕТУ ЗА 2011 РІК

4.1. ВИКОНАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ ЗВЕДЕНОГО ТА ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ ЗА 2011 РІК

ДОХОДИ ЗВЕДЕНОГО ТА ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТІВ

Виконання дохідної частини зведеного бюджету за 2011 рік становило 398,3 млрд. грн., що на 83,9 млрд. грн., або на 26,7 %, більше аналогічного показника попереднього року.

Річний план виконано на 100,2 %. У 2010 році річний план було виконано на 98,4 %.

Виконання бюджету характеризувалося стабілізацією надходжень основних податків до бюджету порівняно з попереднім роком.

Таблиця 4.1.1

Доходи Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України у 2008–2011 роках

Показники	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2011 рік проти 2010 року	
					Абсолютний приріст, млрд. грн.	Темп при- росту, %
Зведений бюджет, млрд. грн., у т. ч.:	297,9	288,6	314,4	398,3	83,9	26,7
• загальний фонд	238,5	224,3	268,7	334,7	66,0	24,6
• спеціальний фонд	59,4	64,3	45,7	63,6	17,9	39,2
Державний бюджет (без урахування міжбюджетних трансфертів), млрд. грн., у т. ч.:	224,0	217,6	233,9	311,8	77,9	33,3
частка у доходах зведеного бюджету, %	75,2	75,4	74,4	78,3	x	x
• загальний фонд	178,6	164,7	201,1	263,3	62,2	30,9
• спеціальний фонд	45,4	52,9	32,8	48,5	15,7	47,9
Місцеві бюджети (без ура- хування міжбюджетних трансфертів), млрд. грн., у т. ч.:	73,9	71,0	80,5	86,5	6,0	7,5
частка у доходах зведеного бюджету, %	24,8	24,6	25,6	21,7	x	x
• загальний фонд	59,9	59,6	67,6	71,4	3,8	5,6
• спеціальний фонд	14,0	11,4	12,9	15,1	2,2	17,1

До **дохідної частини державного бюджету з урахуванням міжбюджетних трансфертів** надійшло 314,6 млрд. грн., що на 74,1 млрд. грн., або на 30,8 %, більше аналогічного показника 2010 року. У тому числі до загального фонду державного бюджету надійшло 265,8 млрд. грн., а до спеціального – 48,8 млрд. грн.

Виконання **дохідної частини державного бюджету без урахування міжбюджетних трансфертів** становило 311,8 млрд. грн., що на 77,9 млрд. грн., або на 33,3 %, більше відповідного показника попереднього року.

Збільшення доходів бюджету відбулось майже за всіма статтями, але основним його чинником стало підвищення на 56,8 % податкових надходжень.

Зокрема, виросли обсяги надходжень за такими статтями: податком на додану вартість – на 43,8 млрд. грн., або 50,7 %; податком на прибуток підприємств – на 14,8 млрд. грн., або на 37,0 %; рентна плата та збори на паливно-енергетичні ресурси – на 7,9 млрд. грн., або на 60,0 %; акцизний податок – на 5,4 млрд. грн., або на 19,5 %; податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції – на 2,7 млрд. грн., або на 29,8 %.

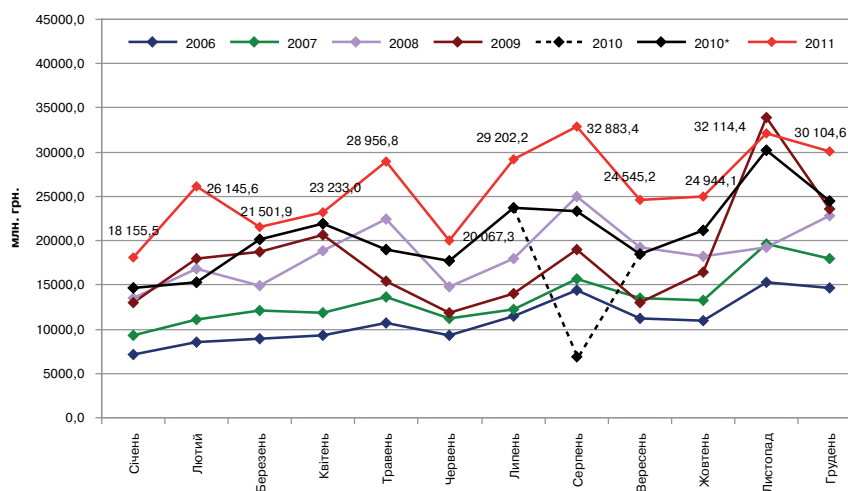
Річний план при цьому виконано на 103,5 %. Як і прогнозували експерти ІБСЕД, основним чинником такого перевиконання стало зростання податкових надходжень, а саме, податку на прибуток підприємств. Обсяг його перевиконання за результатами року становив 7,2 млрд. грн. Аналогічна ситуація – і з показником рентної плати та зборів на паливно-енергетичні ресурси (перевиконано на 2,5 млрд. грн.) та ПДВ (перевиконано на 1,6 млрд. грн.).

Водночас річний план не було виконано за такими бюджетними статтями, як акцизний податок з вироблених в Україні товарів (– 3,6 млрд. грн.) та вивізне мито (–0,7 млрд. грн.).

Динаміку щомісячних доходів державного бюджету за звітний період представлено на графіку 4.1.1. Піки надходжень у лютому, травні, серпні листопаді пояснюються тим, що саме на ці місяці припадають кінцеві терміни сплати податку на прибуток підприємств. У цілому тренд надходжень до державного бюджету, зокрема в частині податкових надходжень, подібний до трендів попередніх років. Зазначене свідчить про те, що економіка адаптувалася до нових правил оподаткування після запровадження з 1 січня 2011 року Податкового кодексу.

Графік 4.1.1

Динаміка щомісячних надходжень до державного бюджету у 2006–2011 роках

* без урахування суми заборгованості з відшкодування ПДВ в обсязі 16,4 млрд. грн.

Виконання дохідної частини державного бюджету

характеризувалося такими ознаками:

- виконанням, у цілому, річного планового показника в частині бюджетних доходів;
- стабілізацією надходжень і забезпеченням стійкого зростання обсягів надходжень до бюджету основних податків: податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість;
- уповільненням темпів приросту надходжень акцизного податку, який протягом двох попередніх років в умовах фінансово-економічної кризи був фактично єдиним стабільно зростаючим джерелом наповнення бюджету.

СТРУКТУРА ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ ЗВЕДЕНОГО ТА ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТІВ

У структурі дохідної частини бюджету варто відмітити збільшення частки податкових надходжень, що було спричинено віднесенням надходжень рентної плати та зборів на паливно-енергетичні ресурси до категорії податків.

Частка податкових надходжень у структурі загальних надходжень зведеного бюджету порівняно з 2010 роком збільшилася на 9,4 в. п. до 84,0 %. Водночас змінилася структура самих податкових надходжень. Так, відбулося зростання часток податку на додану вартість (на 5,2 в. п.), податку на прибуток підприємств (на 1,0 в. п.) та інших податкових надходжень (на 11,6 в. п.). Частки решти податкових надходжень скоротилися: податку з доходів фізичних осіб – на 1,1 в. п., акцизного податку – на 7,0 в. п., зборів за спеціальне використання природних ресурсів – на 0,3 в. п.

Частка неподаткових надходжень зведеного бюджету знизилася на 8,4 в. п. і становила 15,0 %. Основним чинником

цього стало віднесення рентної плати та зборів на паливно-енергетичні ресурси до податкових надходжень.

Частка податкових надходжень у структурі загальних надходжень *державного бюджету* в 2011 році порівняно з 2010 роком збільшилася на 12,5 в. п. Зміни у структурі доходів державного бюджету в цілому подібні до змін у структурі доходів зведеного бюджету.

Структура доходів зведеного та державного бюджетів наведена у таблиці 4.1.2.

Таблиця 4.1.2

Структура доходів Зведеного та Державного бюджетів України у 2009–2011 роках

(%)

Доходи	Зведений бюджет			Державний бюджет		
	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік
Податкові надходження, у т. ч.:	72,1	74,6	84,0	68,4	71,4	83,9
– податок з доходів фізичних осіб	15,4	16,2	15,1	–	–	–
– податок на прибуток підприємств	11,5	12,8	13,8	14,9	17,1	17,5
– збори за спеціальне використання природних ресурсів, із них:	3,9	4,0	3,7	1,2	1,3	0,6
– плата за землю	2,9	3,0	2,7	–	–	–
– податок на додану вартість	29,3	27,5	32,7	38,9	36,9	41,7
– акцизний збір	7,5	9,0	2,0	9,8	11,8	10,6
– податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	2,4	2,9	2,9	3,2	3,9	3,8
– інші податкові надходження	2,1	2,2	13,8	0,4	0,4	9,7
Неподаткові надходження, у т. ч.:	25,6	23,4	15,0	30,5	27,8	15,6
– доходи від власності та підприємницької діяльності	11,3	9,7	4,4	14,6	12,7	5,5
– адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного та побічного продажу	0,9	0,8	1,2	0,8	0,7	0,8
– власні надходження бюджетних установ	9,0	9,1	7,8	9,4	9,4	7,4
– інші неподаткові надходження	4,4	3,8	1,6	5,7	5,0	1,9
Доходи від операцій з капіталом	1,3	1,0	0,6	0,5	0,2	0,2
Цільові фонди	0,8	0,9	0,3	0,3	0,5	0,1
Інші надходження	0,2	0,1	0,1	0,3	0,1	0,2

ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

В 2011 році до державного бюджету надійшло 261,6 млрд. грн. **податкових надходжень**, що на 94,7 млрд. грн., або на 56,8 %, більше відповідного показника минулого року.

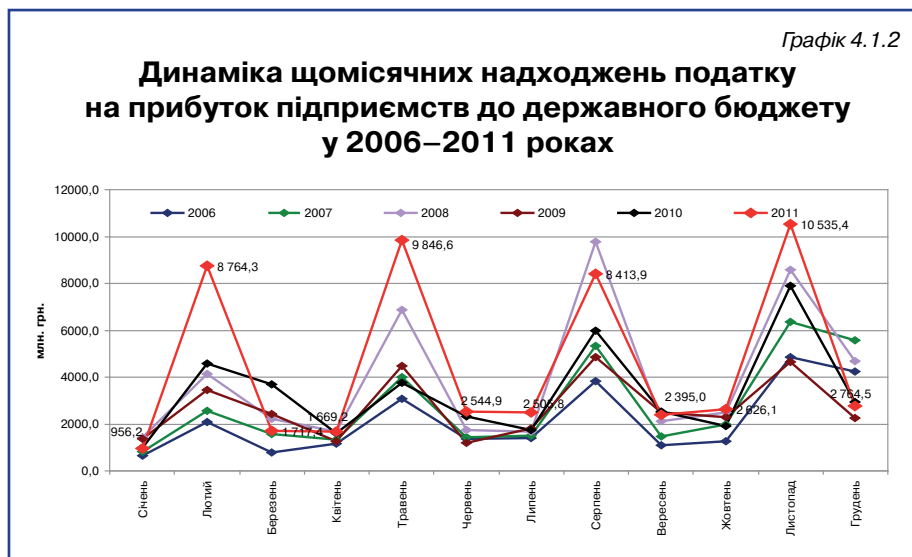
У зіставних умовах (без урахування надходжень рентної плати та зборів на паливно-енергетичні ресурси, віднесених з 1 січня 2011 року до податкових надходжень), обсяг податкових надходжень збільшився на 73,6 млрд. грн., або на 44,1 %.

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ

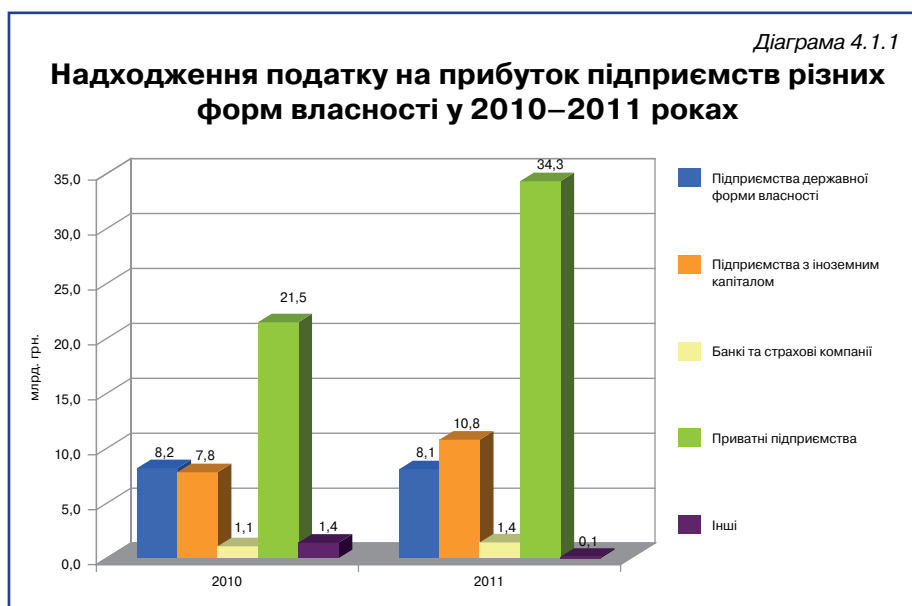
До державного бюджету надійшло 54,7 млрд. грн. **податку на прибуток підприємств**, що на 14,8 млрд. грн., або на 37,0 %, більше відповідного показника попереднього року. Таке зростання відбулося попри зменшення ставки податку на 2 в. п. (з 25 % до 23 %) з 1 січня 2011 року.

Річний плановий показник податку на прибуток виконано на 115,1 %, що повністю відповідає прогностній оцінці експертів ІБСЕД (див. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за січень – вересень 2011 року).

Щомісячна динаміка надходжень податку на прибуток підприємств у цілому повторює тенденції попередніх років. (див. графік 4.1.2).

Податок на прибуток підприємств зріс у 2011 році передусім за рахунок збільшення надходжень податку з підприємств і організацій приватного сектору на 12,8 млрд. грн., або більш як у 1,5 раза. Крім того, збільшилися надходження податку на прибуток підприємств, створених за участю іноземних інвесторів, – на 3,0 млрд. грн., або на 37,8 %. Водночас надходження податку з державного сектору скоротилося на 95,7 млн. грн. (див. діаграму 4.1.1.)

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

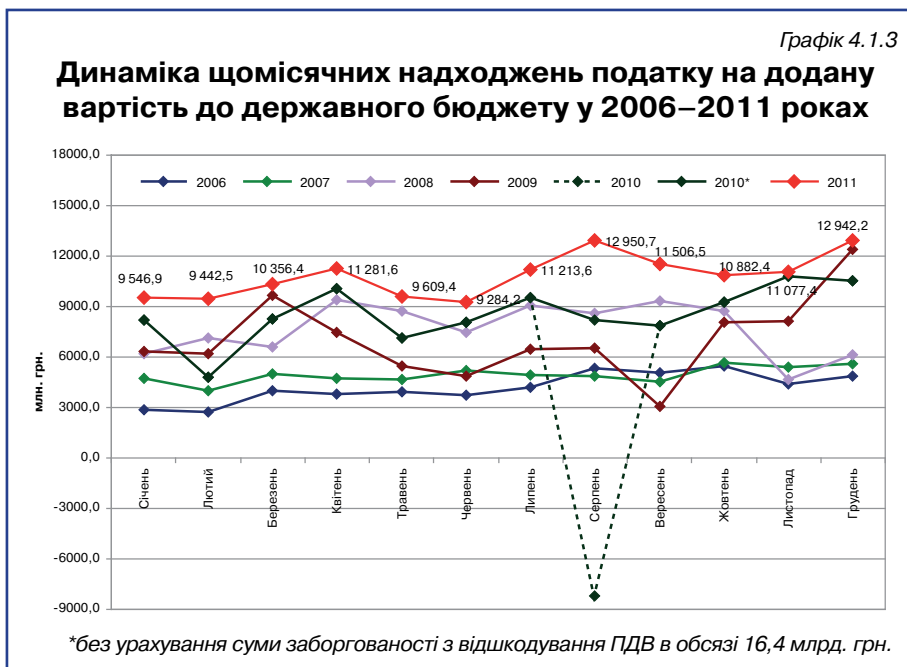
У 2011 році до державного бюджету надійшло 130,1 млрд. грн. податку на додану вартість, що на 43,8 млрд. грн., або на 50,7 %, більше відповідного показника попереднього року.

Річний плановий показник ПДВ виконано на 101,3 %, що відбулося вперше за два останні роки, коли рівень виконання становив 89,2 % у 2009 році та 80,6 % у 2010 році. При цьому більш як на 6 млрд. грн. перевиконано показник надходжень податку з ввезених на територію України товарів, що на 6,9 % більше запланованого.

Щомісячна динаміка надходжень податку на додану вартість представлена на графіку 4.1.3.

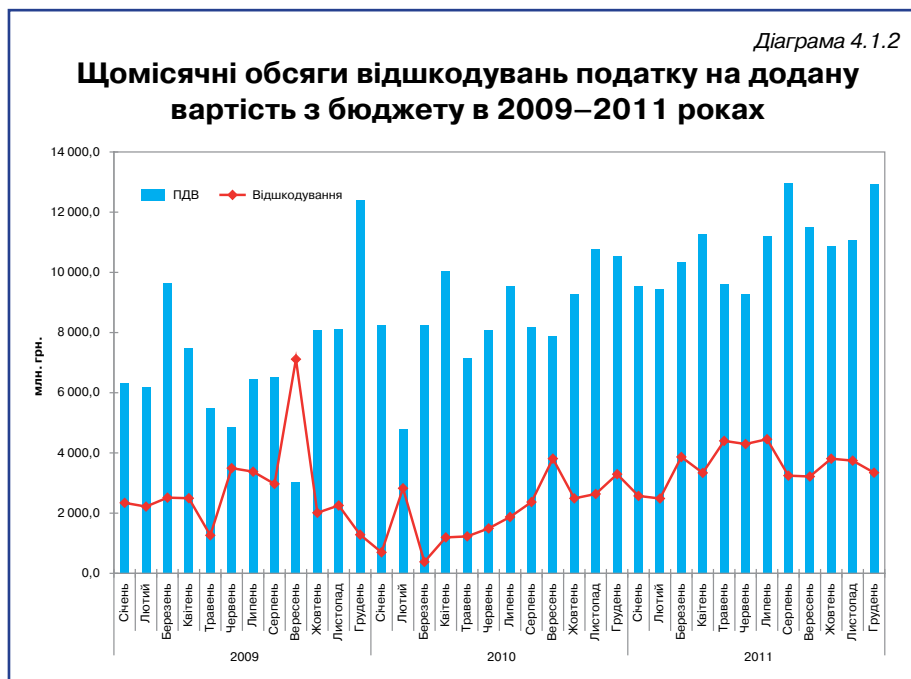
У 2011 році з бюджету було відшкодовано 42,8 млрд. грн., що на 2,1 млрд. грн., або на 5,1 %, більше за відповідний показник 2010 року. Слід зазначити, що у серпні 2010 року відбулося зарахування до доходів бюджету обсягу, оформленого облігаціями внутрішньої державної позики для відшкодування сум податку на додану вартість на суму 16,4 млрд. грн. Відповідно, без урахування цього «заліку», тобто при порівнянні цього показника у зіставних умовах, обсяги відшкодування з бюджету у 2011 році збільшилися на 76,1 %.

Згідно з даними Державного казначейства України, станом на 1 грудня 2011 року в автоматичному режимі було відшкодовано ПДВ на суму 13,8 млрд. грн., що становить 35,1 %⁴ від загального обсягу відшкодування.

У цілому після серпня 2010 року, коли було проведено зарахування обсягу прострочених сум бюджетного відшкодування ПДВ шляхом випуску облігацій внутрішньої державної позики,

суттєво зросли обсяги щомісячного відшкодування податку з бюджету: якщо за перші 7 місяців 2010 року середньомісячна сума відшкодування становила 1,4 млрд. грн., то, починаючи з серпня 2010 року, цей показник збільшився майже у 2,5 раза – до 3,4 млрд. грн. Таке зростання видно на діаграмі 4.1.2.

ПОДАТКИ НА МІЖНАРОДНУ ТОРГІВЛЮ ТА ЗОВНІШНІ ОПЕРАЦІЇ

У 2011 році до державного бюджету надійшло 11,8 млрд. грн. **податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції**, що на 2,7 млрд. грн., або на 29,8 %, більше відповідного показника минулого року.

Збільшення надходжень податків на міжнародну торгівлю пояснюється, в першу чергу, підвищенням обсягів зовнішньої торгівлі. Так, станом на 1 грудня 2011 року обсяг імпорتنих операцій виріс на 38,1 %, обсяг експортних операцій – на 34,3 %.

Надходження податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції становили 94,9 % річного плану (у 2009 році цей показник становив 102,2 %). Невиконання річного плану відбулося через недоотримання 0,9 млрд. грн. вивізного мита. Цей факт пояснюється запровадженням і скасуванням протягом року експортного мита на зернові. Нагадаємо, що завдяки впровадженню з 1 липня 2011 року такого мита, надходження за цією статтею у липні – вересні 2011 року збільшилося в 3,5 раза. Водночас через те, що такий захід суттєво підвищив податкове навантаження на виробників сільськогосподарської продукції і через рекордний врожай зернових в Україні у поточному році (52–53 млн. т), який зняв побоювання щодо можливого дефіциту зернових на внутрішньому ринку, 7 жовтня 2011 року цей вид мита було скасовано, що призвело до падіння митних надходжень до бюджету.

Порівняно з аналогічним періодом попереднього року структура податків на міжнародну торгівлю зазнала певних змін, а саме:

- частка надходжень ввізного мита збільшилася на 7,9 в. п.;
- частка надходжень вивізного мита зменшилася на 5,4 в. п.;
- частка інших надходжень від зовнішньоекономічної діяльності скоротилася до 0,0 % через віднесення коштів за вчинення консульських дій до категорії адміністративних зборів і платежів.

У загальному вигляді це представлено на діаграмі 4.1.3.

Основним чинником виконання плану надходжень з податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції стало зростання обсягів надходжень від мита на нафтопродукти, транспортні засоби та шини до них, що у 2011 році збільшилися на 0,8 млрд. грн., або на 62,2 % порівняно з попереднім роком.

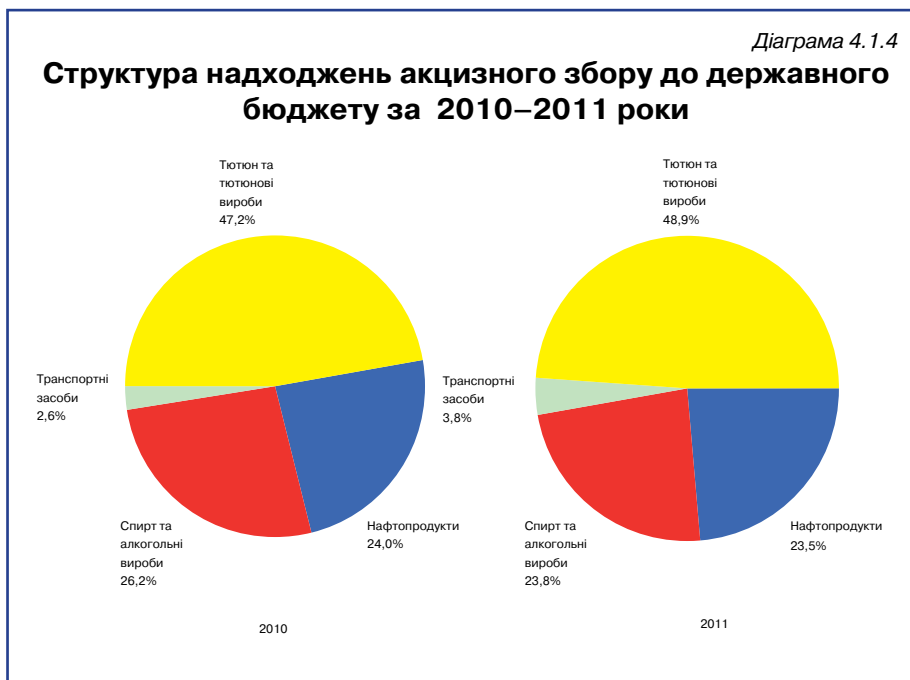
АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК

Надходження **акцизного податку** у 2011 року становило 33,0 млрд. грн., що на 5,4 млрд. грн., або на 19,5 % більше відповідного показника минулого року. Рівень виконання річного плану становив 90,1 % (за 2010 рік до державного бюджету з цього джерела надійшло 93,0 % від запланованого на рік).

Частка надходжень акцизного податку з вироблених в Україні товарів становила 76,3 % загальних «акцизних» надходжень проти 83,3 % у 2010 році.

В узагальненому вигляді структура акцизів представлена на діаграмі 4.1.4.

Основним чинником збільшення сплати акцизу до бюджету стали надходження акцизного податку з тютюну та тютюнових виробів, які зросли на 2,2 млрд. грн., або на 17,2 %. Це пояснюється збільшенням з 1 січня поточного року ставок акцизного збору з цього виду продукції, а також зростанням мінімального акцизного податкового зобов'язання зі сплати акцизного податку на тютюнові вироби. Крім того, збільшення ставок податку привело до зростання надходжень акцизного податку на транспортні засоби – на 0,5 млрд. грн., або на 64,0 %.

На виконання плану з надходжень акцизного податку вплинуло законодавче рішення про зменшення ставок акцизного податку на нафтопродукти через дестабілізацію цін на нафту на світових ринках і відповідне подорожчання нафтопродуктів в Україні. Так, Законом України від 7 квітня 2011 року № 3221 «Про внесення змін до Податкового кодексу України» тимчасово до 31 липня 2011 року було знижено в середньому на 30 % ставки акцизного податку на бензини та дизельне паливо. Згідно з даними Міністерства фінансів України, втрати державного бюджету від такого зниження ставок оцінено у 3,3 млрд. грн.⁵ Водночас відновлення стягнення цього акцизу з серпня 2011 року призвело до збільшення надходжень акцизного податку з нафтопродуктів порівняно з попереднім роком на 0,7 млрд. грн., або на 10,8 %.

НЕПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ

Обсяг **неподаткових надходжень** склав 49,0 млрд. грн., що на 16,0 млрд. грн., або на 24,6 %, менше відповідного показника минулого року.

5 <http://www.unian.net/ukr/news/473781-aktsiz-na-benzin-moje-zrosti-do-200-evro.html>

Річний план виконано на 114,9 %, при цьому за аналогічний період 2010 року цей показник становив 117,7 %.

Структура неподаткових надходжень до державного бюджету зазнала суттєвих змін, пов'язаних, перш за все, з перерозподілом категорій бюджетних доходів, зокрема вилученням із переліку неподаткових надходжень рентної плати та зборів на паливно-енергетичні ресурси, що складали більше 20 % від загального обсягу неподаткових надходжень державного бюджету. Відтак, суттєво зменшилися частки тих джерел надходжень, до яких належали зазначені платежі: доходів від власності та підприємницької діяльності – на 10,5 в. п., інших неподаткових надходжень – на 5,6 в. п. Водночас, частка власних надходжень бюджетних установ зросла на 13,4 в. п., а частка адміністративних зборів та платежів – на 2,7 в. п.

В узагальненому вигляді структура неподаткових надходжень представлена на діаграмі 4.1.5.

ДОХОДИ ВІД ВЛАСНОСТІ ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Доходів від власності та підприємницької діяльності до державного бюджету надійшло 17,3 млрд. грн., що на 12,4 млрд. грн., або на 41,9 %, менше відповідного показника минулого року. Річний план виконано на 107,7 %.

Основним чинником зменшення доходів від власності та підприємницької діяльності стало вилучення з переліку таких доходів рентної плати. Крім того, НБУ перерахував до бюджету на 3,6 млрд. грн. менше, ніж попереднього року.

Водночас дещо виросли такі статті доходів від власності та підприємницької діяльності, як частина прибутку (доходу) господарських організацій, що вилучається до бюджету,

та дивіденди, нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, які є у державній власності, – на 42 млн. грн., та інші надходження в цій категорії доходів – на 346,7 млн. грн.

ВЛАСНІ НАДХОДЖЕННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Обсяг **власних надходжень бюджетних установ** становив 23,2 млрд. грн., що на 1,1 млрд. грн., або на 5,2 %, більше аналогічного показника попереднього року.

Рівень виконання плану за цим показником склав 133,8 % проти 163,1 % в попередньому році.

Збільшення надходжень з цього джерела відбулося за рахунок плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством, яка за результатами року становила 18,3 млрд. грн., що на 1,3 млрд. грн., або на 7,7 %, більше, ніж у попередньому році.

ІНШІ НЕПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ

До державного бюджету надійшло 6,0 млрд. грн. **інших неподаткових надходжень**, що на 5,6 млрд. грн., або майже вдвічі менше відповідного показника минулого року.

Зменшення зазначених надходжень відбулося через вилучення з цієї категорії доходів зборів у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ (–1,5 млрд. грн.) і цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію (–2,3 млрд. грн.). Крім того, в 2011 році не було отримано коштів від продажу частин встановленої кількості викидів парникових газів, передбаченого статтею 17 Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних націй про зміну клімату (–1,5 млрд. грн.), а також надходжень збору з операцій купівлі-продажу безготівкової іноземної валюти за гривню через скасування такого збору (–1,0 млрд. грн.).

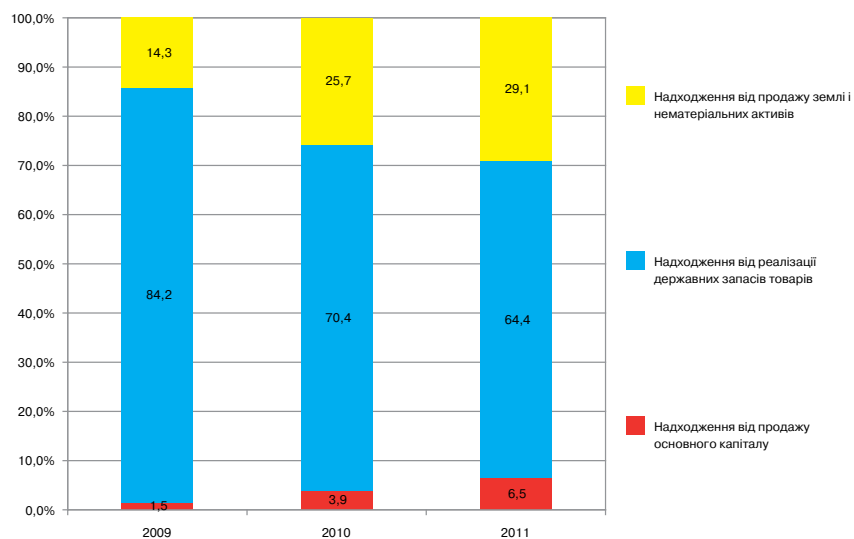
ДОХОДИ ВІД ОПЕРАЦІЙ З КАПІТАЛОМ

У 2011 році скоротився обсяг **доходів від операцій з капіталом**. Так, за цією статтею до бюджету надійшло 517,7 млн. грн., що на 11,8 % менше, ніж у 2010 році.

Основною причиною такого скорочення надходжень стало падіння надходжень від продажу державних запасів товарів, обсяг реалізації яких впав на 19,3 %. Через це відбулися зміни у структурі доходів від операцій з капіталом: частка доходів від реалізації державних запасів товарів зменшилося на 6,0 в. п., а доходи від продажу основного капіталу та землі збільшилися відповідно на 2,6 та 3,4 в. п.

В узагальненому вигляді інформація про надходження доходів від операцій з капіталом представлена на діаграмі 4.1.6.

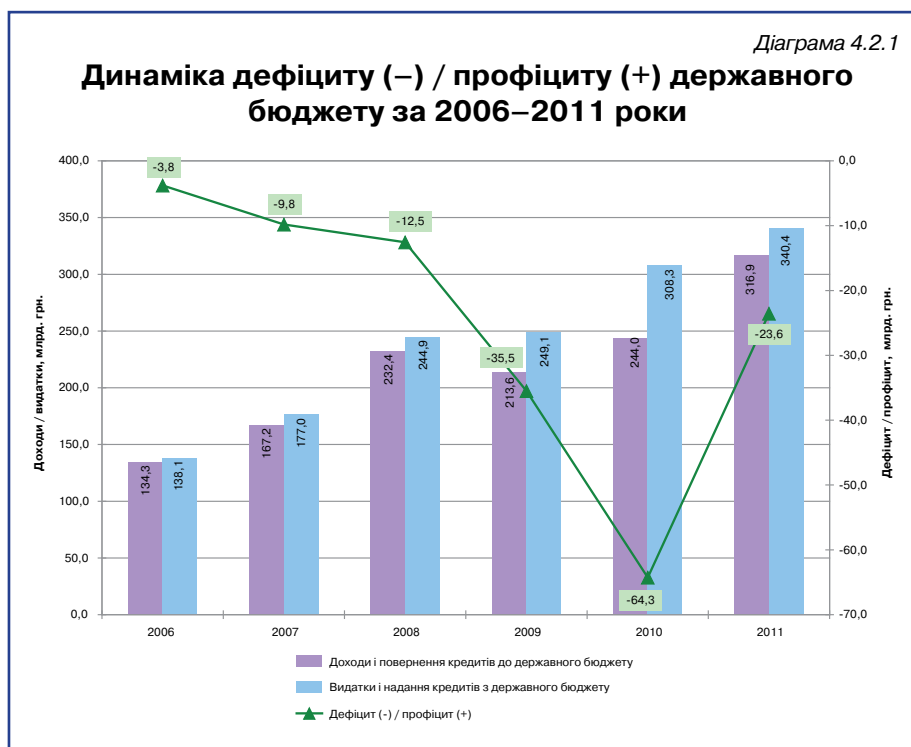
Діаграма 4.1.6

Структура надходжень доходів від операцій з капіталом до державного бюджету за 2009–2011 роки

4.2. ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА ДЕРЖАВНИЙ БОРГ ЗА 2011 РІК

ФІНАНСУВАННЯ ДЕФІЦИТУ БЮДЖЕТУ

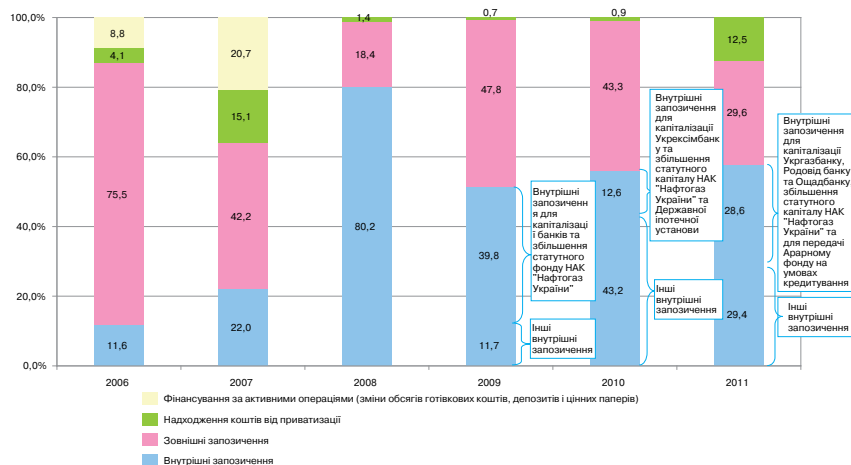
Дефіцит державного бюджету склав 23,6 млрд. грн. (див. діаграму 4.2.1), що становить 60,7 % встановленого граничного розміру⁶. Порівняно з минулим роком розмір дефіциту зменшився на 40,7 млрд. грн., або у 2,6 раза, а порівняно з 2009 роком – на 33,5 %.

У цілому **структура джерел фінансування** протягом 2006–2011 років не відображає сталої тенденції. І хоча упродовж трьох останніх років вона досить схожа, у 2011 році збільшилась частка надходжень коштів від приватизації, що пов'язано з продажем «Укртелекому», та значно зменшилась частка зовнішніх запозичень (див. діаграму 4.2.2).

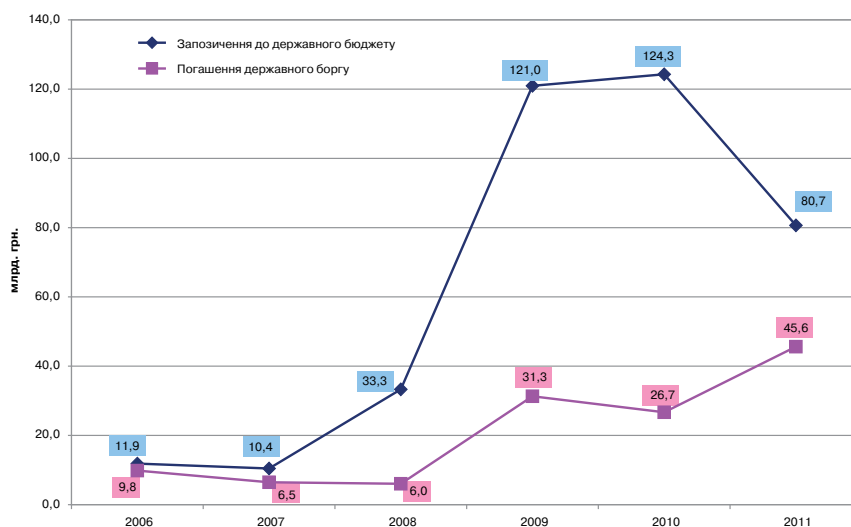
⁶ Для порівняння взято план з урахуванням змін внесених до розпису державного бюджету, що враховує випуск ОВДП для поповнення статутного фонду НАК «Нафтогаз України» та для Аграрного фонду.

Діаграма 4.2.2
Структура джерел фінансування державного бюджету
за 2006–2011 роки

Суттєво зменшено розрив між обсягами **запозичень та погашення боргу** (на 64,1 %) до 35,1 млрд. грн. порівняно із 97,6 млрд. грн. у 2010 році (див. графік 4.2.1). Таке зменшення позитивно вплинуло на ефективність використання залучених коштів. Так, дефіцит загального фонду бюджету лише несуттєво (на 1,8 %) перевищує капітальні видатки, а поточні видатки забезпечені доходами бюджету. Для порівняння у 2010 році на капітальні видатки загального фонду було спрямовано лише 11,9 % загальної суми дефіциту. Отже у 2011 році забезпечено ефективне збалансування витрат в межах реальних джерел фінансування.

Графік 4.2.1
Порівняння обсягів запозичень до державного бюджету
та погашення державного боргу у 2006–2011 роках

Як видно з графіку 4.2.1, **запозичення до державного бюджету** здійснені у сумі 80,7 млрд. грн. і порівняно з показником 2010 року зменшились на 35,1 %. Запозичення були здійснені, зокрема для:

- здійснення платежів з погашення державного боргу – 44,9 млн. грн.;
- фінансування дефіциту загального фонду бюджету – 4,8 млрд. грн.;
- збільшення статутного фонду НАК «Нафтогаз України» на суму 12,5 млрд. грн.;
- передачі Аграрному фонду на умовах кредитування – 5,0 млрд. грн.;
- капіталізації ПАТ «Укргазбанк» на суму 4,3 млрд. грн., ПАТ «Родовід банк» – 4,0 млрд. грн., та ПАТ «Державний ощадний банк України» – 0,6 млрд. грн.;
- реалізації інституційних та інвестиційних проектів (кошти міжнародних організацій економічного розвитку) – 4,6 млрд. грн., що у 1,8 раза більше, ніж у минулому році.

Внутрішні запозичення були здійснені у сумі 53,4 млрд. грн. (до загального фонду – 48,4 млрд. грн.) і зменшились на 23,7 %. На зовнішньому ринку було залучено 27,3 млрд. грн., що майже удвічі менше ніж у 2010 році. **Погашення боргу** здійснено у сумі 45,6 млрд. грн., що становить 73,2 % річного планового обсягу та більше за аналогічний показник 2010 року в 1,7 раза (див. графік 4.2.1). Погашення внутрішнього боргу становило 32,1 млрд. грн., або 70,5 % від річного планового обсягу, зовнішнього боргу – 13,5 млрд. грн., або 54,7 % планового обсягу на рік.

Як свідчать дані таблиці 4.2.1, частка внутрішніх запозичень складає 66,2 %, що більше минулорічного показника на 9,8 в. п., зовнішніх – 33,8 %. Виконання річного планового показника за внутрішніми запозиченнями становить 74,7 %, за зовнішніми запозиченнями – 61,0 %. На платежі за внутрішнім боргом припадає більш ніж дві третини загального обсягу платежів з погашення боргу.

По загальному фонду бюджету профінансовано дефіцит у сумі 20,9 млрд. грн., або 62,8 % планового річного обсягу (див. таблицю 4.2.1).

Таблиця 4.2.1

Показники фінансування Державного бюджету України за 2007–2011 роки

Роки Показники	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік		
					План	Факт	Виконання, %
Загальне фінансування, млрд. грн., у т.ч.:	9,8	12,5	35,5	64,3	39,0	23,5	60,3
загальний фонд	11,4	9,7	31,7	30,7	33,3	20,9	62,7
спеціальний фонд	-1,6	2,8	3,8	33,6	5,5	2,6	47,7

Роки Показники	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік		
					План	Факт	Виконання, %
Фінансування за борговими операціями, млрд. грн.	3,9	27,3	89,7	97,6	49,0	35,0	71,4
Запозичення, млрд. грн., у т.ч.:	10,4	33,3	121,0	124,2	116,2	80,6	69,4
– внутрішні запозичення	3,6	27,1	62,8	70,0	71,5	53,4	74,7
частка, %	34,6	81,4	51,9	56,4	61,5	66,3	107,7
– зовнішні запозичення	6,8	6,2	58,2	54,2	44,7	27,2	60,9
частка, %	65,4	18,6	48,1	43,6	38,5	33,7	87,7
Погашення, млрд. грн., у т.ч.:	-6,5	-6,0	-31,3	-26,7	-67,2	-45,6	67,9
– внутрішні зобов'язання	-2,4	-3,7	-17,9	-19,7	-42,5	-32,1	75,5
частка, %	36,9	61,7	57,2	73,8	63,2	70,4	111,3
– зовнішні зобов'язання	-4,1	-2,3	-13,4	-7,0	-24,7	-13,5	54,7
частка, %	63,1	38,3	42,8	26,2	36,8	29,6	80,5
Надходження від приватизації державного майна, млрд. грн.	2,5	0,5	0,8	1,1	10,0	11,5	115,0
Фінансування за активними операціями, млрд. грн.	3,4	-15,3	-54,9	-34,4	-20,0	-23,0	115,0

ВИТРАТИ⁷ НА ПОГАШЕННЯ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ

Загальний обсяг витрат на погашення та обслуговування державного боргу становив 68,8 млрд. грн., або 20,2 % усіх витрат державного бюджету, що на 7,6 в. п. більше показника 2010 року.

З них, видатки на обслуговування державного боргу у 2011 році, як і у минулому році, були профінансовані у повному обсязі і становили 23,1 млрд. грн. Видатки на обслуговування зовнішнього боргу становили 7,6 млрд. грн., тобто відбулося майже повне виконання запланованого обсягу (99,2 %). Обслуговування внутрішнього боргу профінансовано стовідсотково та становить 15,5 млрд. грн. (див. таблицю 4.2.2).

Таблиця 4.2.2

Витрати бюджету на погашення та обслуговування державного боргу за 2009–2011 роки

Роки Показники	2009 рік			2010 рік			2011 рік		
	План, млрд. грн.	Факт, млрд. грн.	Виконання, %	План, млрд. грн.	Факт, млрд. грн.	Виконання, %	План*, млрд. грн.	Факт, млрд. грн.	Виконання, %
ПЛАТЕЖІ ЗА ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ, усього, у т.ч.:	41,6	40,4	97,1	42,5	42,2	99,4	90,4	68,8	76,0
внутрішнім	23,7	22,6	95,4	30,6	30,6	100,0	58,0	47,6	82,0
зовнішнім	17,9	17,8	99,4	11,9	11,6	98,0	32,4	21,2	65,3
Платежі з погашення державного боргу, у т.ч.:	27,4	31,3	114,2	26,9	26,7	99,2	67,2	45,6	67,8
внутрішнього	14,5	17,9	123,4	19,7	19,7	99,9	42,5	32,1	75,4
зовнішнього	12,9	13,4	103,9	7,2	7,0	97,0	24,7	13,5	54,7

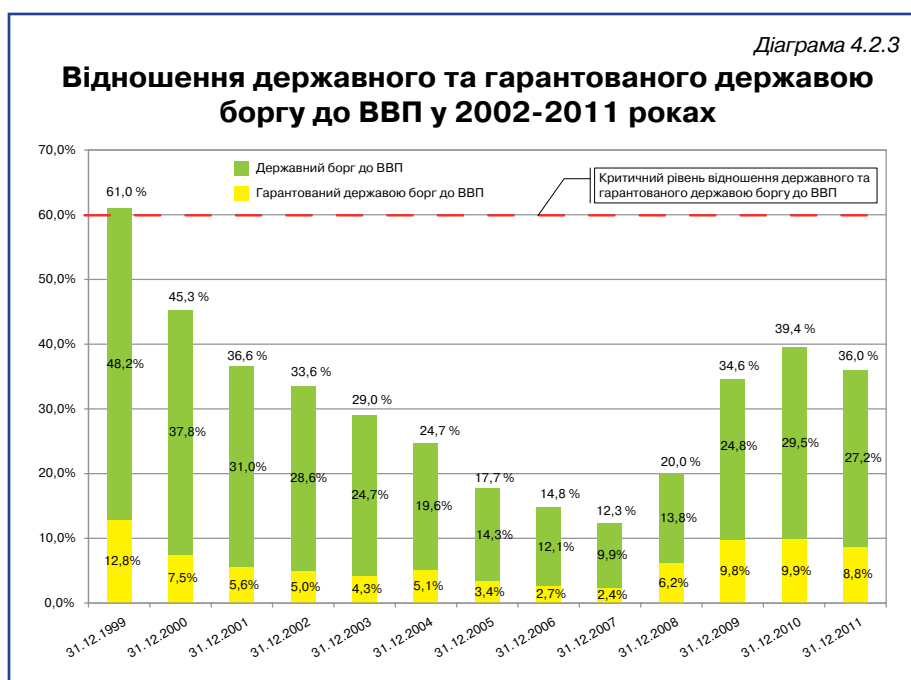
⁷ Згідно з п. 14 ст. 2 Бюджетного кодексу витрати бюджету – видатки бюджету, надання кредитів з бюджету, погашення боргу та розміщення бюджетних коштів на депозитах, придбання цінних паперів.

Показники \ Роки	2009 рік			2010 рік			2011 рік		
	План, млрд. грн.	Факт, млрд. грн.	Виконання, %	План, млрд. грн.	Факт, млрд. грн.	Виконання, %	План*, млрд. грн.	Факт, млрд. грн.	Виконання, %
Видатки на обслуговування державного боргу, у т.ч.:	14,2	9,1	64,1	15,6	15,6	99,8	23,2	23,1	99,8
внутрішнього	9,2	4,7	51,1	10,9	10,9	100,0	15,5	15,5	100,0
зовнішнього	5,0	4,4	88,0	4,7	4,7	99,4	7,7	7,6	99,2
ВИТРАТИ БЮДЖЕТУ, усього (видатки, надання кредитів, погашення державного боргу)	307,4	280,4	91,2	338,4	335,0	99,0	368,8	340,4	92,3
Питома вага платежів за державним боргом у витратах бюджету, %	13,5	14,4	x	12,5	12,6	x	24,5	20,2	x

* План взято з урахуванням змін

ДЕРЖАВНИЙ І ГАРАНТОВАНИЙ ДЕРЖАВОЮ БОРГ

На кінець 2011 року співвідношення державного і гарантованого державою боргу України до ВВП становило 36,0 %, що на 3,4 в. п. менше, ніж на кінець 2010 року (див. діаграму 4.2.3).

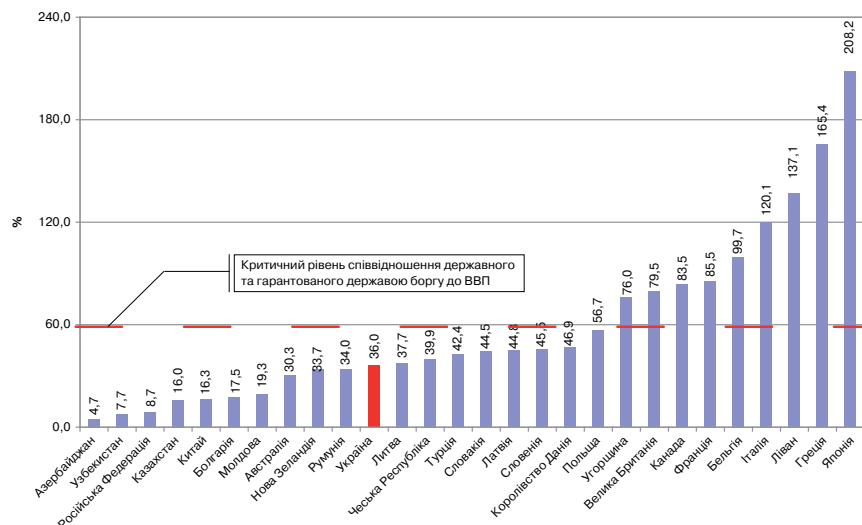

За даними, опублікованими на веб-сторінці The world factbook⁸, показник співвідношення державного боргу та ВВП в Україні є середнім серед багатьох країн світу (див. діаграму 4.2.4). Серед 135-ти країн, дані за якими опубліковані на цьому сайті, Україна займає 63-тє місце (порівняно з 77-м місцем серед 131-ї країни на кінець 2010 року).

⁸ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2186rank.html>

Діаграма 4.2.4

Порівняння показника співвідношення державного боргу до ВВП для України та деяких інших країн світу на 31.12.2011 року

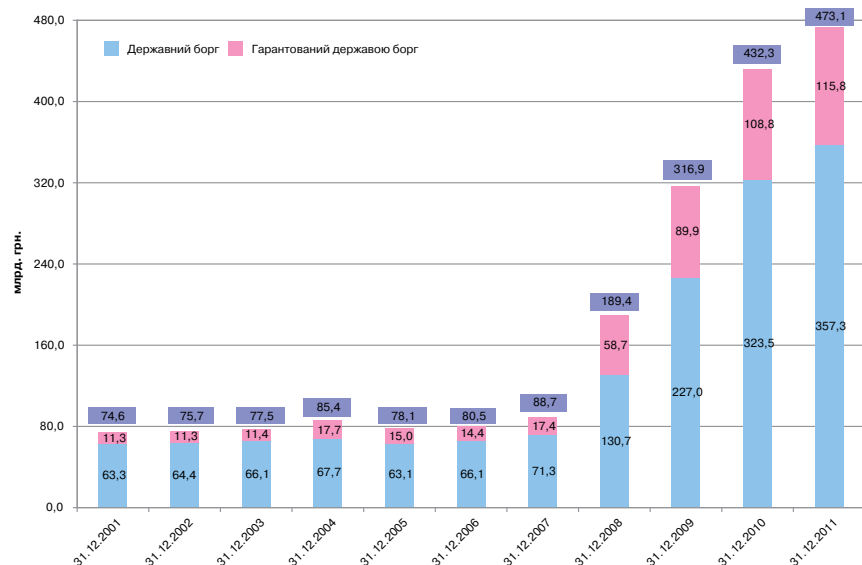

Державний та гарантований державою борг України на кінець 2011 року становив 473,1 млрд. грн. (див. діаграму 4.2.5) (або 59,2 млрд. дол. США), що на 40,8 млрд. грн. більше показника 2010 року.

На державний борг припадає 75,4 % від загальної суми державного та гарантованого державою боргу, а на гарантований державою борг – 24,6 %.

Діаграма 4.2.5

Динаміка державного та гарантованого державою боргу за 2001–2011 роки

Як видно з діаграми 4.2.5, у 2011 році зберігалася тенденція до подальшого зростання обсягу державного боргу, хоча слід зазначити, що суттєво нижчими темпами (збільшення становило 33,8 млрд. грн. з початку року, що на 65,0 % менше минулорічного показника). Обсяг гарантованого державою боргу за аналізований період збільшився на 7,0 млрд. грн., що на 62,7 % менше, ніж у минулому році.

Граничний розмір державного боргу на 2010 рік встановлено у сумі 375,6 млрд. грн.⁹, фактичний його розмір на кінець року становив 357,3 млрд. грн. і збільшився за рік впродовж року на 33,8 млрд. грн., або на 10,5 %.

Державний внутрішній борг становив 161,5 млрд. грн., або 20,2 млрд. дол. США, і збільшився за рік на 19,8 млрд. грн., або на 14,0 %. Державний зовнішній борг становив 195,8 млрд. грн., або 24,5 млрд. дол. США, і збільшився на 14,0 млрд. грн., або на 7,7 %.

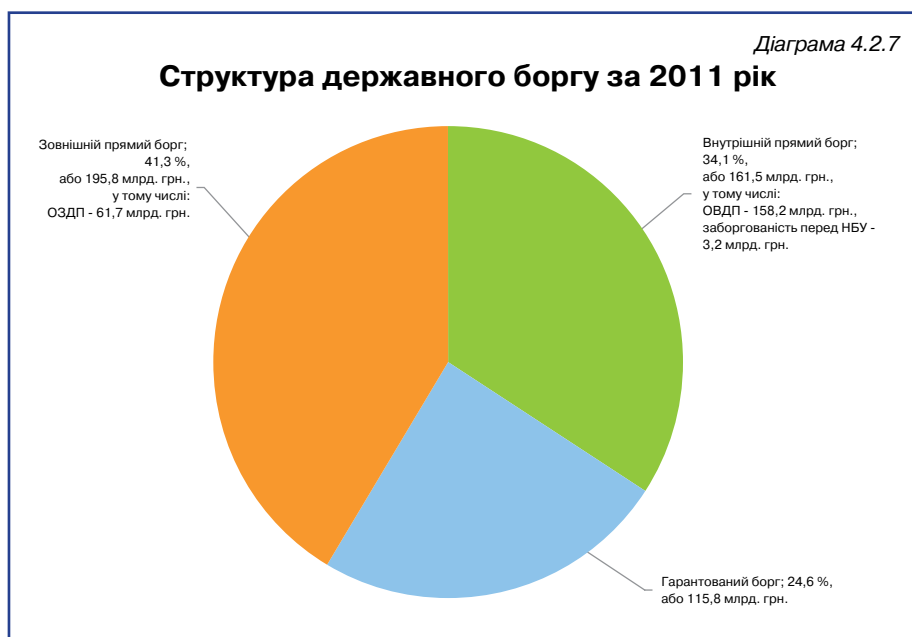
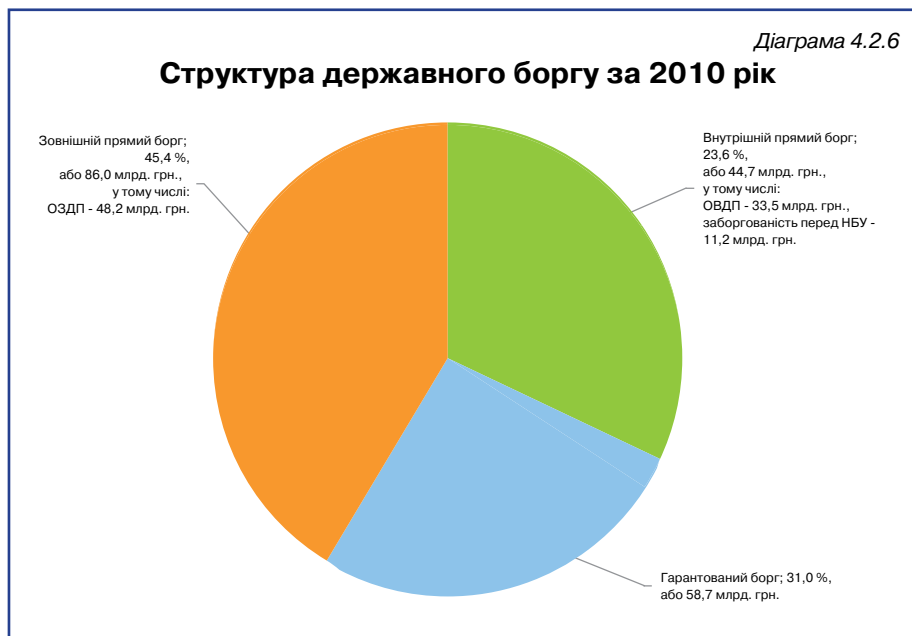
Гарантований державою борг становив 115,8 млрд. грн., або 14,5 млрд. дол. США, у тому числі внутрішній – 12,2 млрд. грн., або 1,5 млрд. дол. США, зовнішній – 103,6 млрд. грн., або 12,0 млрд. дол. США. Гарантований державою борг України збільшився за 2011 рік на 6,4 %, що пов'язано із залученням коштів:

- державним підприємством «Фінансування інфраструктурних проектів» («ФІНІНПРО») для фінансування заходів, пов'язаних з проведенням Євро-2012 (у вигляді облігацій на суму 5,5 млрд. грн.);
- Укравтодором для фінансування будівництва, реконструкції, капітального та поточного ремонту автомобільних доріг загального користування і придбання дорожньої техніки та обладнання для дочірніх підприємств ВАТ «Державна акціонерна компанія «Автомобільні дороги України» (у сумі 3,0 млрд. грн.);
- державним підприємством «Конструкторське бюро «Південне» імені М. К. Янгеля» для продовження фінансування проекту створення космічного ракетного комплексу «Циклон-4» (у сумі 2,1 млрд. грн.);
- Укрексімбанком для впровадження проекту з енергоефективності, метою якого є зниження енергоємності в промисловості України та зменшення втрат енергії в комунальному секторі (кредит Міжнародного банку реконструкції та розвитку у сумі 1,6 млрд. грн.);
- ВАТ «Лисичанськвугілля» для реалізації пілотного проекту технічного переоснащення та модернізації (у сумі 0,7 млрд. грн.).

За 2011 рік відбулись незначні зміни у **структурі державного та гарантованого державою боргу** (див. діаграми 4.2.6 і 4.2.7). Частка зовнішнього прямого боргу за 2011 рік становить 41,3 %, що на 0,8 в. п. менше, ніж на кінець грудня 2010 року.

9 Встановлено статтею 8 Закону України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» на 31 грудня 2011 року.

На внутрішній прямий борг припадає 34,1 %, що на 1,4 в. п. більше, ніж відповідний показник 2010 року. На гарантований державою борг припадає 24,6 % усієї суми боргу, що на 0,6 в. п. менше за аналогічний показник минулого року.

Внутрішній державний і гарантований державою борг на кінець грудня 2010 року становив 173,7 млрд. грн. і складався із:

- заборгованості перед юридичними особами – 164,1 млрд. грн., з них: ОВДП – 158,2 млрд. грн., або 33,4 % загальної суми державного та гарантованого державою боргу (внутрішнього та зовнішнього), що на 1,4 в. п. більше, ніж на кінець грудня 2010 року; ОДІУ – 2,0 млрд. грн., або 0,4 % (на 0,3 в. п. менше, ніж показник кінця

- грудня 2010 року); облігацій державних підприємств – 2,1 млрд. грн., або 0,5 % (у питомій вазі змін не відбулося);
- заборгованості перед банківськими установами – 9,6 млрд. грн., а саме: перед Національним банком України – 3,2 млрд. грн. (на 3,1 % більше, ніж на кінець грудня 2010 року), або 1,8 % у загальній сумі державного та гарантованого державою боргу; перед Укрексімбанком – 2,1 млрд. грн., або 1,2 % у загальній сумі заборгованості; перед Ощадним банком – 4,3 млрд. грн., або 2,5 % від усього обсягу державного та гарантованого державою боргу.

У складі зовнішнього державного та гарантованого державою боргу (299,4 млрд. грн.) основна сума припадає на заборгованість за:

- позиками, наданими міжнародними організаціями економічного розвитку, – 145,8 млрд. грн. (на 0,8 % більше, ніж на кінець грудня 2010 року), або 48,7 % загального обсягу боргу (на 3,6 в. п. менше, ніж на кінець грудня 2010 року). У тому числі перед Міжнародним валютним фондом обсяг боргу залишився у сумі 113,4 млрд. грн. (37,8 % загального обсягу, що на 3,1 в. п. менше минулого року), перед Світовим банком – 25,4 млрд. грн. (8,4 %), перед Європейським банком реконструкції та розвитку – 4,5 млрд. грн. (1,5 %);
- позиками, наданими закордонними органами управління, – 12,2 млрд. грн. (4,0 %), з них Росією – 7,2 млрд. грн. (2,4 % загального обсягу);
- облігаціями зовнішньої державної позики – 61,7 млрд. грн. (20,6 %, що на 7,8 в. п. більше);
- позиками, наданими іноземними комерційними банками, – 28,6 млрд. грн. (9,5 %).

Структура державного та гарантованого боргу **за валютою** не зазнала істотних змін. Як і в минулому році найбільші частки у структурі державного та гарантованого державою боргу припадають на борг в українській гривні – 36,0 %, у доларах США – 32,7 %, що на 2,7 % більше показника 2010 року, у спеціальних правах запозичення (СПЗ) – 27,4 %, або на 0,6 в. п. менше, у євро – 3,5 %, або на 0,2 в. п. менше, у японській єні – 0,4 %, або на 0,1 в. п. менше за показник кінця грудня 2010 року.

Аналогічна ситуація у структурі боргу **за відсотковими ставками**. Так, найбільші частки у структурі державного та гарантованого державою боргу припадають на запозичення з фіксованою ставкою – 63,5 %, або на 4,2 в. п. більше, ніж показник на кінець грудня 2010 року. У тому числі запозичення за ставкою МВФ – 27,3 %, або на 2,7 в. п. менше, запозичення за ставкою LIBOR – 8,7 %, або на 1,5 в. п. менше, ніж на кінець грудня 2010 року.

4.3. АНАЛІЗ ВИДАТКІВ І КРЕДИТУВАННЯ ЗВЕДЕНОГО ТА ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ ЗА 2011 РІК

ЗВЕДЕНИЙ БЮДЖЕТ

Видатки Зведеного бюджету України виконані у сумі 416,6 млрд. грн., що становить 93,5 % річного планового показника, у тому числі загальний фонд – 347,4 млрд. грн., або 96,6 %, спеціальний фонд – 69,2 млрд. грн., або 80,3 % (див. таблицю 4.3.1).

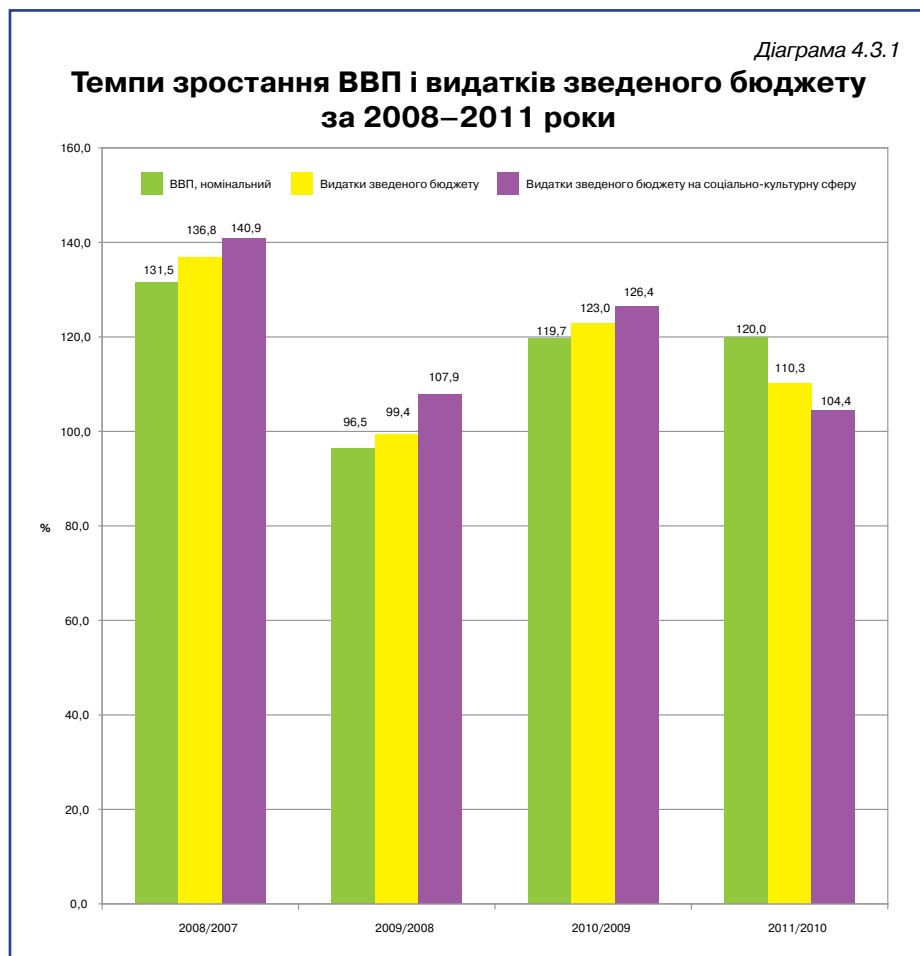
Як свідчать дані таблиці 4.3.1, рівень виконання видатків зведеного бюджету зменшився на 3,8 в. п. порівняно з аналогічним показником попереднього року. Показник виконання планового обсягу видатків у 2010 році, що склав 97,3 %, був найвищим за останні п'ять років. Видатки загального фонду упродовж аналізованого періоду виконані на рівні, що менше на 1,2 в. п. показника попереднього року, а спеціального фонду – на 15,4 в. п. відповідно.

Таблиця 4.3.1

Видатки Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України за 2009–2011 роки

Роки Видатки	2009 рік			2010 рік			2011 рік		
	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання, %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання, %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання, %
Зведений бюджет, у т. ч.:	358622,2	307312,2	85,7	404341,1	377842,9	93,4	445613,5	416610,2	93,5
– загальний фонд	251759,3	240059,4	95,4	307754,4	299414,7	97,3	359440,6	347377,8	96,6
– спеціальний фонд	106862,9	67252,8	62,9	96586,7	78428,2	81,2	86172,9	69232,4	80,3
Державний бюджет (без урахування міжбюджетних трансфертів), у т. ч.:	221100,9	180176,6	81,5	243460,3	225822,6	92,8	259000,3	238539,6	92,1
– загальний фонд	137098,2	131270,6	95,7	168235,7	165939,8	98,6	205326,9	197544,6	96,2
– спеціальний фонд	84002,7	48906,0	58,2	75224,6	59882,8	79,6	53673,4	40995,0	76,4
Місцеві бюджети (без урахування міжбюджетних трансфертів), у т. ч.:	137521,3	127135,6	92,4	160880,8	152020,3	94,5	186613,2	178070,6	95,4
– загальний фонд	114661,1	108788,8	94,9	139518,7	133474,9	95,7	154113,8	149833,2	97,2
– спеціальний фонд	22860,2	18346,8	80,3	21362,1	18545,4	86,8	32499,4	28237,4	86,9
Державний бюджет (з урахуванням міжбюджетних трансфертів), у т. ч.:	284664,7	242356,7	85,1	307748,2	303588,7	98,6	355516,6	333414,5	93,8
– загальний фонд	194378,7	187760,0	96,6	240987,3	238314,9	98,9	295965,9	287288,4	97,1
– спеціальний фонд	90286,0	54596,7	60,5	66760,9	65273,8	97,8	59550,7	46126,1	77,5
Міжбюджетні трансферти, разом	63563,8	62180,1	97,8	80414,2	77766,2	96,7	96516,3	94875,0	98,3

Видатки зведеного бюджету зростали нижчими темпами – 110,3 % порівняно з 123,0 % у 2010 році (див. діаграму 4.3.1). Уперше за останні чотири роки ці темпи були нижчими, ніж темпи зростання номінального ВВП. У результаті частка видатків зведеного бюджету у ВВП зменшилася на 2,8 в. п. до 31,7 %. Це є позитивним фактором, ураховуючи наміри Уряду, викладені у прогнозі Державного бюджету України на 2013 та 2014 роки¹⁰, щодо зменшення частки перерозподілу ВВП через зведений бюджет з 28,5 % у 2012 році до 27,2 % у 2013 та 25,6 % у 2014 роках, що зменшить фіскальний тягар на економіку та забезпечить її додатковим інвестиційним ресурсом.

Щомісячна динаміка фактичних видатків зведеного бюджету протягом аналізованого періоду представлена на графіку 4.3.1. Вона дещо відрізняється від динаміки минулих років зростанням видатків у серпні та жовтні місяці.

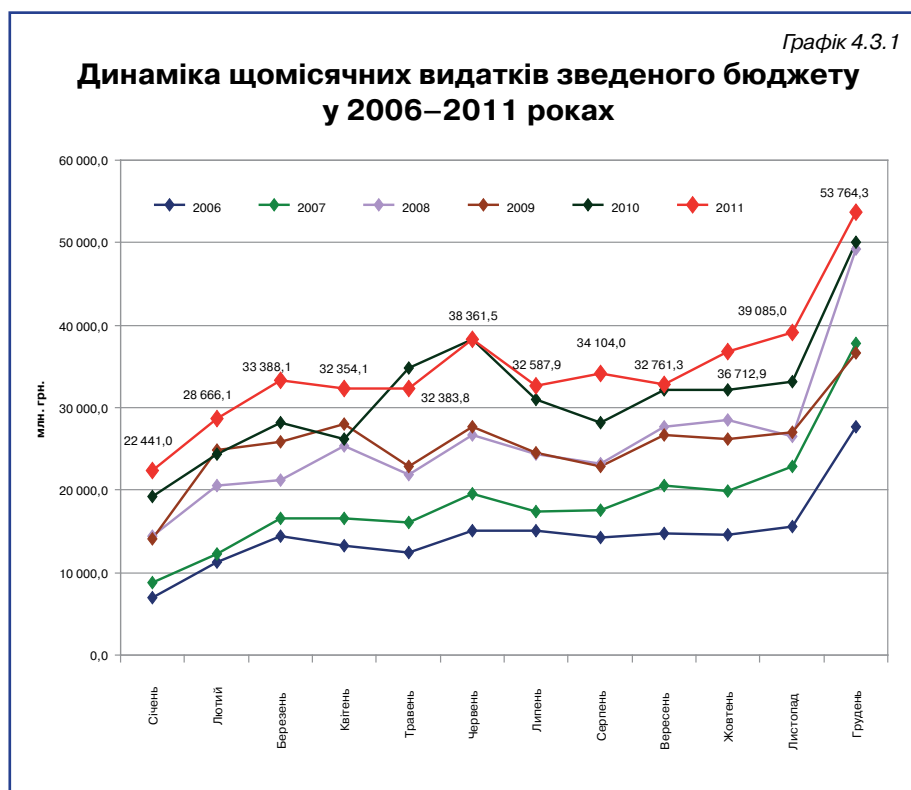
Зростання видатків у серпні пов'язане з суттєвим збільшенням видатків на обслуговування державного боргу (на 1,8 млрд. грн., або у 3,2 раза), видатків на дорожнє господарство (на 0,7 млрд. грн., або у 1,6 раза) та на реалізацію

¹⁰ http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=309674

багатоцільових проектів розвитку, що спричинено активною підготовкою до Євро-2012 (на 0,8 млрд. грн., або майже у чотири рази). Також суттєво зросли видатки на житлово-комунальне господарство (на 0,8 млрд. грн., або у 2,4 рази), що пов'язано з погашенням місцевими бюджетами у 2011 р. заборгованості з різниці в тарифах на теплову енергію за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету. Зазначимо, що у 2010 р. така субвенція була відсутня.

Збільшення обсягів видатків у жовтні також більшою мірою пов'язано з активною підготовкою до Євро-2012: суттєво збільшилися видатки на дорожнє господарство (на 1,2 млрд. грн., або удвічі) та на реалізацію багатоцільових проектів розвитку (на 0,7 млрд. грн., або у 3,3 рази).

Видатки за грудень традиційно мали найбільше значення порівняно з іншими місяцями.

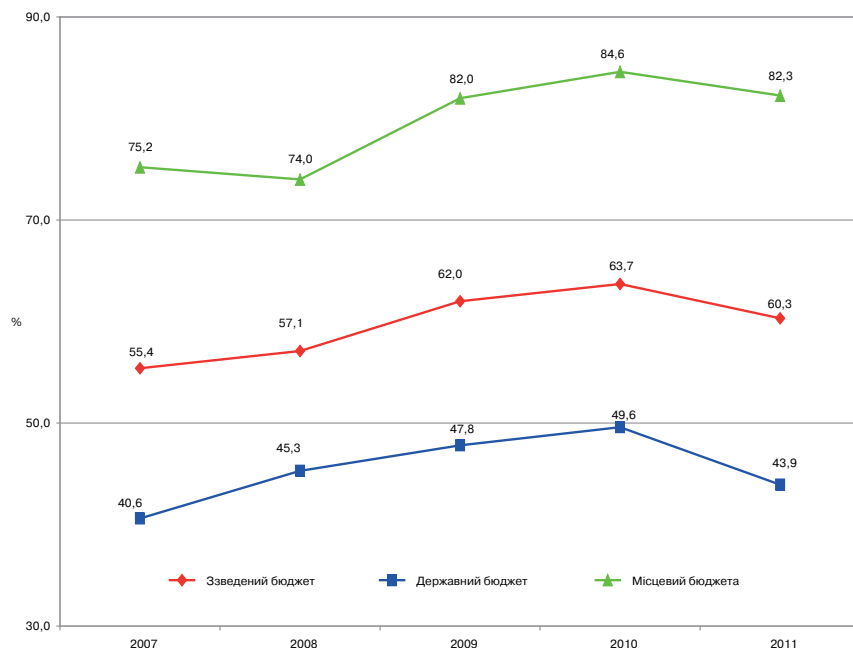

Видатки соціального спрямування¹¹ зведеного бюджету в 2011 році становили 251,3 млрд. грн., що більше за аналогічний показник попереднього року на 10,7 млрд. грн., або на 4,4 %. Однак їх частки зменшились як у зведеному бюджету в цілому, так і в державному та місцевих бюджетах. Частки видатків зведеного бюджету на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення становили відповідно 20,7 %, 11,7 %, 25,3 %.

¹¹ До видатків соціального спрямування належать видатки на охорону здоров'я, освіту, духовний та фізичний розвиток, соціальний захист і соціальне забезпечення.

Графік 4.3.2

Динаміка частки видатків соціального спрямування у структурі видатків Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України за 2007–2011 роки

Із графіка 4.3.2 видно, що місцеві бюджети традиційно спрямовують у соціально-культурну сферу значно більшу частку видатків, ніж державний бюджет. Це пояснюється структурою витрат місцевих бюджетів згідно з Бюджетним кодексом України. При цьому соціально-культурна сфера належить до повноважень делегованих державою до органів місцевого самоврядування. Позитивним слід зазначити те, що ця частка видатків місцевих бюджетів зменшилася щодо показника попереднього року на 2,3 в. п. і склала 82,3 %.

Водночас частки видатків місцевих бюджетів, що спрямовуються на виконання власних повноважень і також безпосередньо пов'язані з життєдіяльністю населення, зокрема житлово-комунальне господарство, транспорт та дорожнє господарство, становили відповідно 4,7 % (або на 1,7 в. п. більше, ніж у 2010 році), 2,1 % (або на 0,3 в. п. більше за 2010 рік) та 1,7 % (або на 0,4 в. п. більше за 2010 рік).

Після дворічного зростання видатків соціального спрямування як місцевих бюджетів, так і державного бюджету у 2011 році мало місце їх скорочення (див. таблицю 4.3.2).

Разом з тим, спостерігалось суттєві темпи зростання видатків на житлово-комунальне господарство, яке потребує стабільного фінансування для якісного покращання застарілих основних засобів. У результаті їх обсяг у зведеному бюджеті досяг 8,7 млрд. грн., що майже дорівнює обсягу докризового 2008 року.

Таблиця 4.3.2

Темпи зростання окремих видів видатків Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України за 2009 – 2011 роки порівняно з попереднім періодом

(%)

Роки Видатки згідно з функціональною класифікацією	2009 рік			2010 рік			2011 рік		
	Зведений бюджет	Державний бюджет	Місцеві бюджети	Зведений бюджет	Державний бюджет	Місцеві бюджети	Зведений бюджет	Державний бюджет	Місцеві бюджети
Разом видатків (без урахування міжбюджетних трансфертів), з них на:	99,4	98,8	100,2	123,0	125,3	119,6	110,3	105,6	117,1
– житлово-комунальне господарство	83,3	55,8	84,8	72,7	340,6	63,5	159,8	38,4	182,1
– охорону здоров'я	108,9	102,2	110,8	122,4	116,3	124,0	109,2	116,4	107,4
– духовний і фізичний розвиток	105,2	110,2	102,3	138,4	160,6	124,4	93,3	74,1	108,8
– освіти	109,5	111,0	108,7	119,6	120,4	119,1	108,0	94,5	115,7
– соціальний захист і соціальне забезпечення	106,3	101,4	117,1	132,7	134,6	129,2	100,9	91,7	118,9

ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ

Рівень виконання річного плану **видатків Державного бюджету України з урахуванням міжбюджетних трансфертів** залишився майже на рівні минулорічного показника і становив 93,8 %. Їх обсяг збільшився порівняно з 2010 роком на 9,8 % і становив 333,4 млрд. грн. (див. таблицю 4.3.1).

Видатки Державного бюджету України без урахування міжбюджетних трансфертів склали 238,5 млрд. грн., що більше минулорічного показника на 12,7 млрд. грн., або на 5,6 %. Рівень виконання річного плану становить 92,1 %, що на 0,7 в. п. нижче.

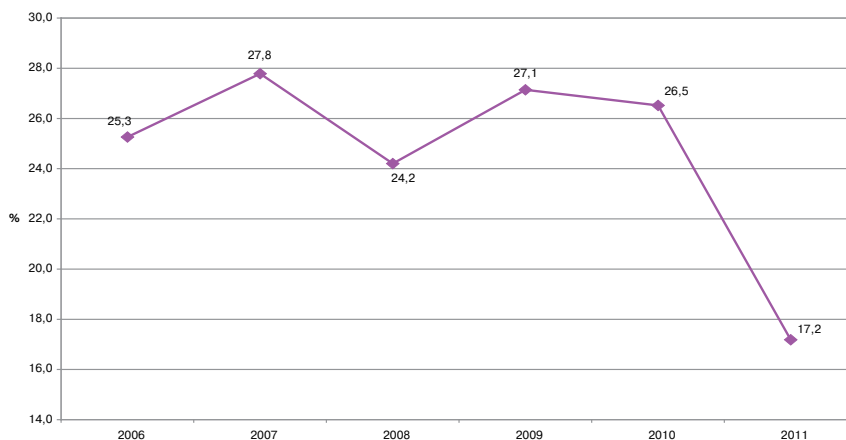
Із загального фонду було профінансовано 197,5 млрд. грн., що на 19,1 % більше відповідного показника 2010 року і становить 96,2 % річних планових призначень, зі спеціального фонду – 41,0 млрд. грн., що менше показника попереднього року на 31,5 %. Рівень виконання річного плану по спеціальному фонду становить 76,4 % (за 2010 рік – 79,6 %).

Частка видатків спеціального фонду державного бюджету без урахування міжбюджетних трансфертів у загальній сумі видатків зменшилася порівняно з минулорічним показником на 9,3 в. п. і склала 17,2 % (див. графік 4.3.3). Це пов'язано, в основному, з відсутністю у державному бюджеті 2011 року Стабілізаційного фонду та видатків на компенсацію Національній акціонерній компанії «Нафтогаз України» різниці між цінами закупівлі імпортованого природного газу та його реалізації суб'єктам господарювання на виробництво теплової енергії, що споживається населенням¹².

12 Ці видатки у 2010 році становили 3,4 млрд. грн.

Графік 4.3.3

**Динаміка частки видатків спеціального фонду
Державного бюджету України без урахування
міжбюджетних трансфертів за 2006–2011 роки**

**ВИДАТКИ ЗА
ФУНКЦІОНАЛЬНОЮ
КЛАСИФІКАЦІЄЮ**

Порівняно з показниками минулого року спостерігалось зростання видатків державного бюджету в цілому. Однак при цьому, продемонстрували зменшення видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, житлово-комунальне господарство, духовний та фізичний розвиток і освіту (див. діаграму 4.3.2).

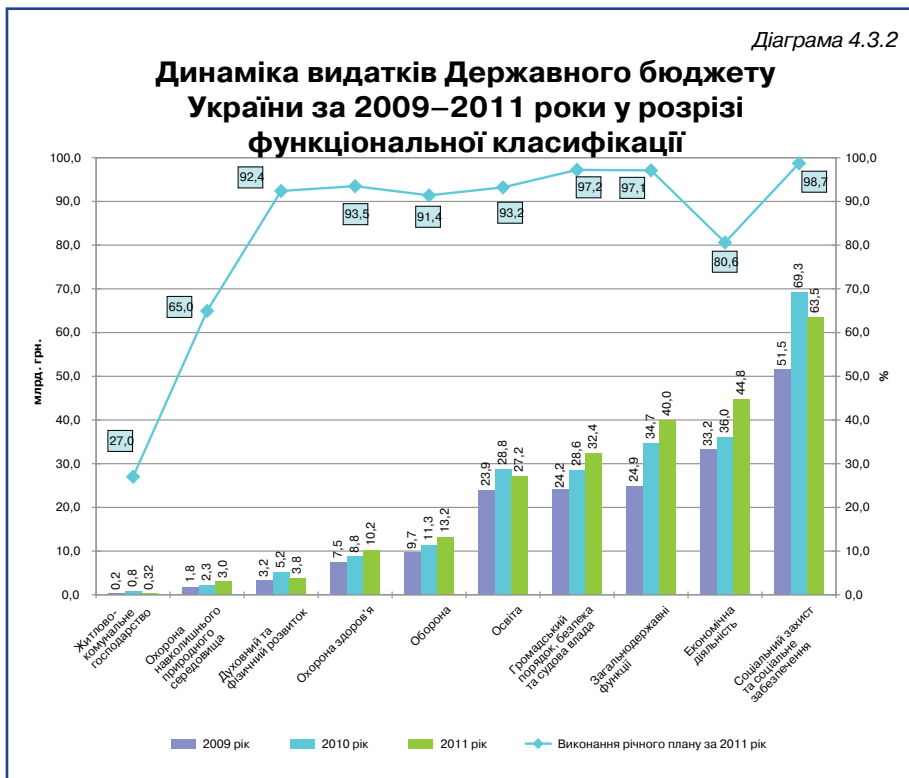
Найбільше зростання видатків у номінальному вираженні відбулося за такими напрямками:

- міжбюджетні трансферти – на 17,1 млрд. грн., або на 22,0 %;
- загальнодержавні функції – на 5,3 млрд. грн., або на 15,3 %, у складі яких видатки на обслуговування боргу – на 7,6 млрд. грн., або в 1,5 раза;
- економічна діяльність – на 8,8 млрд. грн., або на 24,3 %, з яких на багатоцільові проекти розвитку – на 5,7 млрд. грн., або у 4,8 раза, в основному у зв'язку із активним проведенням робіт з підготовки до чемпіонату з футболу Євро-2012; на транспорт – на 2,1 млрд. грн., або на 16,9 %;
- громадський порядок, безпека та судова влада – на 3,8 млрд. грн., або на 13,5 %.

Найвищі показники виконання річного плану демонструють видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення (98,7 %), міжбюджетні трансферти (98,3 %), видатки на громадський порядок, безпеку та судову владу (97,2 %), охорону здоров'я та освіту (93,5 % та 93,2 % відповідно) (див. діаграму 4.3.2).

Низькі рівні виконання спостерігаються за видатками на житлово-комунальне господарство (рівень виконання – 27,0 %), охорону навколишнього природного середовища (65,0 %), а також у складі видатків на економічну діяльність –

за видатками на сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство (69,3 %).

Однак, незважаючи на невисокий рівень виконання видатків на охорону навколишнього природного середовища за позитивне слід відмітити суттєве збільшення цього показника порівняно з минулим роком (на 27,2 в. п.).

Рівень виконання за видатками на сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство зменшився на 24,6 в. п., що, зокрема, обґрунтовується суттєвим збільшенням обсягу цих видатків порівняно з минулим роком (на 40,0 %). Так, наприклад, фактичні витрати Аграрного фонду, пов'язані з комплексом заходів із зберігання, перевезення, переробки та експортом об'єктів державного цінового регулювання державного інтервенційного фонду, збільшилися на 23,4 %, однак планові показники за цими витратами зросли в 1,8 раза, що зумовило значне зниження рівня виконання за ними. Проте найбільший вплив на це зниження справила бюджетна програма «Державна підтримка галузі тваринництва», за якою при плані у сумі 2,0 млрд. грн. профінансовано 0,1 млрд. грн., або 5,3 %. Крім того, суттєво погіршився рівень виконання видатків на закладення і нагляд за молодими садами, виноградниками та ягідниками – на 42,2 в. п., він лише дещо перевищив половину річної суми та становив 55,1 %.

У структурі видатків спостерігається зниження частки видатків соціального спрямування, зокрема внаслідок скоро-

чення видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення і на освіту (див. таблицю 4.3.3). Ці видатки зменшилися на 7,3 млрд. грн., або на 6,5 %, і становили 104,8 млрд. грн.

Таблиця 4.3.3

Видатки Державного бюджету України за 2009–2011 роки у розрізі функціональної класифікації

Роки Видатки згідно з функціональною класифікацією	2009 рік			2010 рік			2011 рік		
	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Частка факт., %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Частка факт., %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Частка факт., %
Загальнодержавні функції, з них:	51 760,4	24 868,2	10,3	56 683,5	34 694,3	11,4	41 184,3	39 991,1	12,0
обслуговування боргу	14 227,3	9 038,7	3,7	14 202,9	15 539,0	5,1	23 226,5	23 134,4	6,9
Оборона	12 255,8	9 654,4	4,0	12 012,9	11 347,1	3,7	14 488,9	13 240,9	4,0
Громадський порядок, безпека та судова влада	23 651,5	24 164,1	10,0	26 140,0	28 570,7	9,4	33 336,7	32 414,2	9,7
Охорона навколишнього природного середовища	1 492,2	1 824,3	0,8	2 002,6	2 292,7	0,8	4 631,3	3 008,2	0,9
Житлово-комунальне господарство	101,9	247,9	0,1	49,0	844,4	0,3	1 200,7	324,2	0,1
Охорона здоров'я	6 738,3	7 530,5	3,1	7 418,4	8 759,0	2,9	10 903,3	10 193,7	3,1
Духовний та фізичний розвиток	2 335,8	3 216,2	1,3	2 615,7	5 165,5	1,7	4 145,3	3 830,2	1,1
Освіта	25 153,2	23 925,1	9,9	27 091,4	28 807,5	9,5	29 212,3	27 231,9	8,2
Соціальний захист та соціальне забезпечення, з них:	53 646,5	51 512,3	21,3	70 199,9	69 311,3	22,8	64 359,9	63 533,4	19,1
соціальний захист пенсіонерів	48 966,6	47 912,8	19,8	64 770,9	64 086,5	21,1	58 317,2	58 317,2	17,5
Економічна діяльність, у т.ч.:	61 483,2	62 180,1	20,5	80 414,2	77 766,2	25,6	96 516,3	94 875,0	28,5
• сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство	35 537,6	33 233,6	10,9	23 120,6	36 030,0	11,9	55 537,7	44 771,5	13,4
• паливно-енергетичний комплекс	5 811,7	6 173,5	2,0	5 277,2	7 208,3	2,4	10 804,4	7 487,0	2,2
• транспорт	6 181,9	11 884,2	3,9	6 188,9	12 024,4	4,0	12 406,7	10 915,2	3,3
• інші видатки на економічну діяльність	11 497,4	11 627,8	3,8	7 640,8	12 608,4	4,2	17 945,5	14 735,4	4,4
Міжбюджетні трансферти	12 046,5	3 548,2	1,2	4 013,6	4 188,8	1,4	14 381,1	11 633,9	3,5
Усього	274 156,4	242 356,7	100,0	307 748,2	303 588,7	100,0	355 516,6	333 414,5	100,0

Якщо розглянути видатки за більш детальними напрямками, то у їх структурі спостерігається деякий перерозподіл, але він більшою мірою обґрунтовується структурними змінами, зокрема такими, як передача професійно-технічних училищ на фінансування з місцевих бюджетів, відсутність виборів у 2011 році тощо (див. таблицю 4.3.4).

Таблиця 4.3.4

Порівняння видатків Державного бюджету України за 2010–2011 роки за функціональною класифікацією видатків та кредитування

Найменування показників згідно з функціональною класифікацією видатків та кредитування	Виконано за 2010 рік, млн. грн.	Виконано за 2011 рік, млн. грн.	Відхилення (+/-) 2011 року проти 2010 року, млн. грн.	Структура збільшення 2011 року проти 2010 року, %	Темпи зростання 2011 року проти 2010 року, %
УСЬОГО ВИДАТКІВ, у тому числі:	303 588,7	333 414,5	29 825,8	x	109,8
Зменшення видатків - усього, у т.ч.:	95 600,2	74 763,0	-20 837,2	x	78,2
Соціальний захист пенсіонерів	64 086,5	58 317,2	-5 769,3	x	91,0

Найменування показників згідно з функціональною класифікацією видатків та кредитування	Виконано за 2010 рік, млн. грн.	Виконано за 2011 рік, млн. грн.	Відхилення (+/-) 2011 року проти 2010 року, млн. грн.	Структура збільшення 2011 року проти 2010 року, %	Темпи зростання 2011 року проти 2010 року, %
Нафтогазова галузь	3 423,5		-3 423,5	x	
Професійно-технічна освіта	4 133,6	1 037,7	-3 095,9	x	25,1
Повітряний транспорт	2 717,6	346,8	-2 370,8	x	12,8
Фінансова та фіскальна діяльність	9 832,0	7 741,4	-2 090,6	x	78,7
Фізична культура і спорт	2 812,3	1 408,4	-1 403,9	x	50,1
Проведення виборів та референдумів	975,0	58,4	-916,6	x	6,0
Житлово-комунальне господарство	844,4	324,2	-520,2	x	38,4
Охорона та раціональне використання природних ресурсів	829,9	563,6	-266,3	x	67,9
Інші галузі паливно-енергетичного комплексу	420,7	185,3	-235,5	x	44,0
Електроенергетична галузь	746,2	568,7	-177,5	x	76,2
Інше зменшення видатків	4 778,4	4 211,2	-567,2	x	88,1
Збільшення видатків - усього, у т.ч.:	207 988,5	258 651,6	50 663,0	100,0	124,4
Міжбюджетні трансферти	77 766,2	94 875,0	17 108,8	33,8	122,0
Обслуговування боргу	15 539,0	23 134,4	7 595,4	15,0	148,9
Багатоцільові проекти розвитку	1 470,3	7 127,4	5 657,1	11,2	484,8
Дорожнє господарство	9 463,3	14 079,4	4 616,2	9,1	148,8
Громадський порядок, безпека та судова влада	28 570,7	32 414,2	3 843,5	7,6	113,5
Вугільна галузь та інші галузі з видобутку твердого палива	7 433,9	10 161,2	2 727,2	5,4	136,7
Оборона	11 347,1	13 240,9	1 893,7	3,7	116,7
Вища освіта	22 755,8	24 204,6	1 448,8	2,9	106,4
Охорона здоров'я	8 759,0	10 193,7	1 434,7	2,8	116,4
Інші видатки у сфері охорони навколишнього природного середовища	1 462,7	2 444,6	981,9	1,9	167,1
Загальна економічна, торговельна та трудова діяльність	618,6	1 431,2	812,6	1,6	231,4
Обробна промисловість	28,2	526,1	497,9	1,0	1 866,9
Інша економічна діяльність	92,2	425,9	333,7	0,7	461,8
Сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство	7 208,3	7 487,0	278,7	0,6	103,9
Інше збільшення видатків	15 473,1	16 905,9	1 432,8	2,8	109,3

ВИДАТКИ ЗА ЕКОНОМІЧНОЮ КЛАСИФІКАЦІЄЮ

Як свідчать дані таблиці 4.3.5, відбулося зростання видатків майже за усіма статтями економічної класифікації, окрім субсидій і поточних трансфертів підприємствам (установам, організаціям) (зменшення на 29,0 %), поточних трансфертів населенню (зменшення на 9,4 %), продуктів харчування (зменшення на 0,2 %).

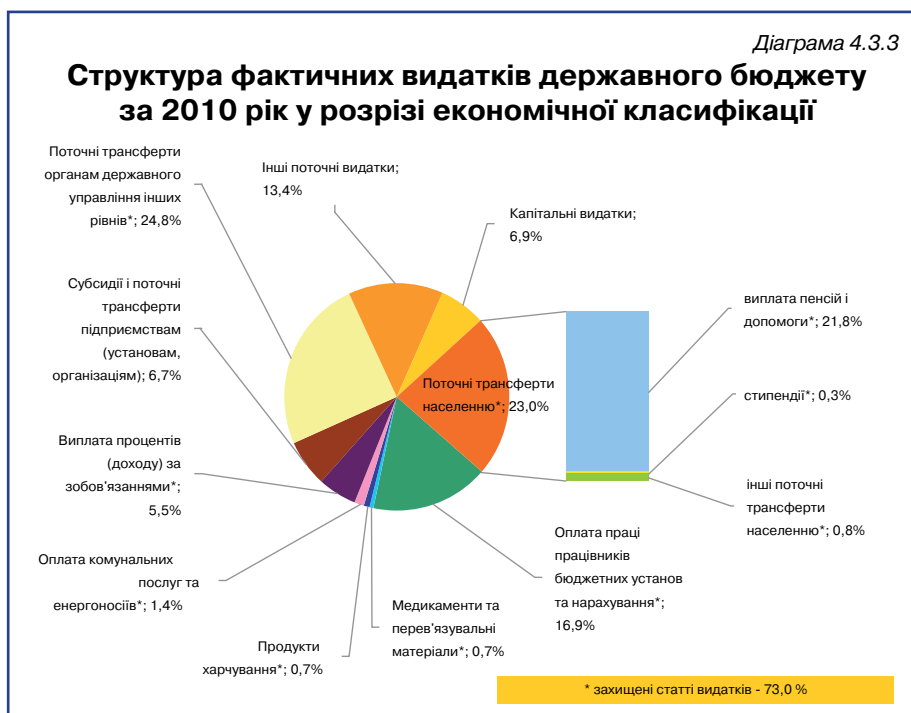
До позитивних тенденцій можна віднести те, що поточні видатки порівняно з аналогічним показником минулого року збільшувалися нижчими темпами, ніж капітальні. Так, обсяг капітальних видатків збільшився майже у 1,5 раза, тоді як зростання поточних видатків склало лише 7,0 %.

Таблиця 4.3.5

**Видатки Державного бюджету України
(з міжбюджетними трансфертами) за 2009–2011 роки
у розрізі економічної класифікації**

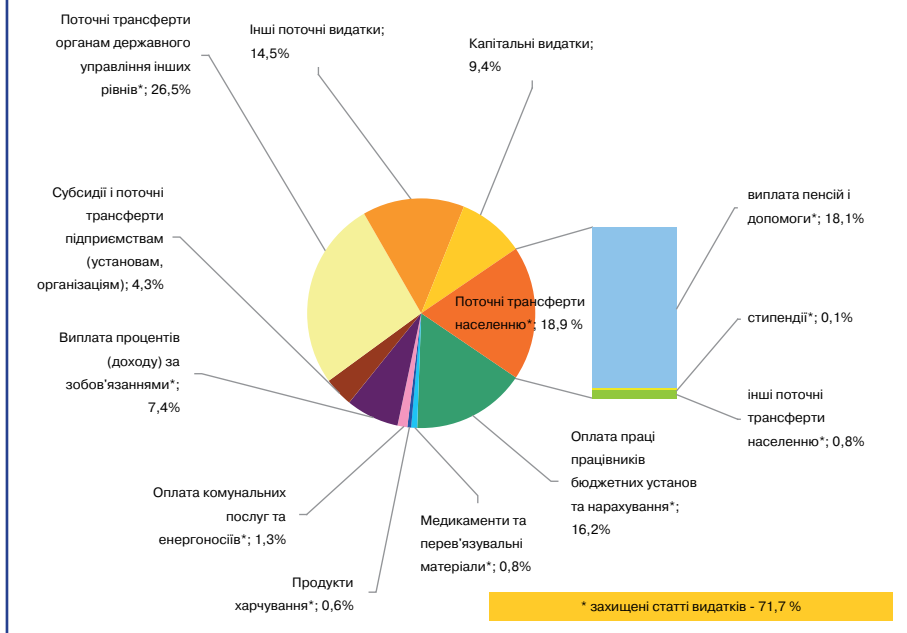
Роки Видатки згідно з економічною класифікацією	2009 рік			2010 рік			2011 рік		
	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання, %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання, %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання, %
Поточні видатки	249 171,4	231 991,1	93,1	294 847,4	282 531,6	95,8	311 548,5	302 173,1	97,0
Оплата праці працівників бюджетних установ	34 584,7	34 318,5	99,2	39 125,1	39 000,6	99,7	41 712,3	41 517,9	99,5
Нарахування на заробітну плату	10 973,4	10 863,6	99,0	12 346,2	12 248,6	99,2	13 080,9	12 945,8	99,0
Медикаменти та перев'язувальні матеріали	2 520,5	2 498,5	99,1	2 324,7	2 248,6	96,7	2 655,5	2 603,9	98,1
Продукти харчування	1 883,8	1 828,3	97,1	2 226,9	2 142,4	96,2	2 182,6	2 138,9	98,0
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	3 179,1	3 105,8	97,7	4 527,2	4 164,3	92,0	4 336,4	4 187,4	96,6
Виплата процентів (доходу) за зобов'язаннями	12 855,0	9 907,3	77,1	16 656,0	16 639,5	99,9	24 655,9	24 591,2	99,7
Субсидії і поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	20 858,6	18 498,3	88,7	22 023,7	20 370,5	92,5	15 486,5	14 468,2	93,4
Поточні трансферти органам державного управління інших рівнів	62 982,8	61 811,7	98,1	78 666,9	75 362,9	95,8	89 607,6	88 311,2	98,6
Поточні трансферти населенню, у т. ч.:	53 896,0	52 503,6	97,4	70 502,0	69 713,5	98,9	63 241,7	63 175,5	99,9
• виплата пенсій і допомоги	50 634,2	49 573,9	97,9	66 765,7	66 074,0	99,0	60 371,2	60 367,0	100,0
• стипендії	886,1	877,2	99,0	1 004,1	1 001,9	99,8	259,2	258,6	99,8
• інші поточні трансферти населенню	2 375,7	2 052,5	86,4	2 732,2	2 637,6	96,5	2 611,3	2 550,0	97,7
Інші поточні видатки	45 437,6	36 655,5	80,7	46 448,8	40 640,7	87,5	54 589,1	48 233,1	88,4
Капітальні видатки, з них:	18 208,5	10 365,6	56,9	29 729,6	21 057,1	70,8	43 727,7	31 241,4	71,4
Капітальне будівництво (придбання)	2 243,7	1 249,8	55,7	2 827,5	1 495,2	52,9	2 951,2	1 701,7	57,7
Капітальний ремонт, реконструкція та реставрація	1 687,0	1 127,4	66,8	4 288,5	1 472,9	34,3	1 990,2	814,9	40,9
Капітальні трансферти	11 287,8	5 964,6	52,8	18 813,8	15 111,0	80,3	32 067,3	23 457,3	73,2
Нерозподілені видатки	17 284,8	–	0,0	208,2	–	0,0	240,4	–	0,0
Усього видатків (з урахуванням міжбюджетних трансфертів)	284 664,8	242 356,7	85,1	324 785,1	303 588,7	93,5	355 516,6	333 414,5	93,8

Структура видатків державного бюджету у розрізі економічної класифікації дещо змінилася порівняно з минулим роком (див. діаграми 4.3.3 і 4.3.4).

Діаграма 4.3.4

Структура фактичних видатків державного бюджету за 2011 рік у розрізі економічної класифікації

Позитивним фактором є зниження частки захищених статей видатків державного бюджету за економічною класифікацією до 74,1 %, що менше відповідного показника 2010 року на 2,2 в. п. Однак ці видатки все ще складають суттєвішу частку бюджету порівняно з докризовим 2008 роком, коли вона становила 65,7 % усіх видатків. Поряд зі зниженням частки захищених статей збільшилася частка капітальних видатків: з 6,9 % у 2010 році до 9,4 % у 2011 році.

ВИДАТКИ ЗА ПРОГРАМНОЮ КЛАСИФІКАЦІЄЮ

Стан виконання видаткової частини Державного бюджету України за 2009–2011 роки за програмною класифікацією наведено у додатку А.

Найбільше від обсягу річного плану профінансовано програми таких головних розпорядників:

- Міністерство соціальної політики України. Видатки Пенсійного фонду України профінансовано в обсязі 58,3 млрд. грн., або стовідсотково до річних планових призначень;
- Міністерство фінансів України. Видатки на обслуговування внутрішнього боргу профінансовано в обсязі 15,5 млрд. грн., або 99,8 % річних планових призначень, дотації вирівнювання – на 43,6 млрд. грн., або стовідсотково;
- Державна автотранспортна служба України. Програма «Погашення зобов'язань за кредитами, отриманими під гарантію Кабінету Міністрів України на розвиток мережі автомобільних доріг загального користування»

профінансована у сумі 4,2 млрд. грн., або на рівні 98,4 % річного планового показника;

- Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Програма «Часткова компенсація відсоткової ставки кредитів комерційних банків молодим сім'ям та самотніми молодими громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла» профінансовано в обсязі 0,1 млрд. грн., або на рівні 100,0 % річних планових призначень.

Найнижчий рівень виконання видатків склався по Міністерству аграрної політики та продовольства України – 70,9 % річного планового обсягу.

НАДАННЯ КРЕДИТІВ З БЮДЖЕТУ / ПОВЕРНЕННЯ КРЕДИТІВ ДО БЮДЖЕТУ

Показники надання і повернення кредитів до Державного бюджету України за три останні роки відображено у таблиці 4.3.6.

Обсяг наданих із державного бюджету кредитів становить 7,0 млрд. грн., або 52,8 % річного плану, а **обсяг повернутих кредитів** – 2,3 млрд. грн., або 15,1 %. Рівень виконання річного плану з надання кредитів знизився на 19,1 в. п., а з повернення кредитів – на 47,0 в. п.

Таблиця 4.3.6

Показники надання і повернення кредитів з / до бюджету за 2009–2011 роки

Роки Показники	2009 рік			2010 рік			2011 рік		
	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання, %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання, %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання, %
Кредитування, у т.ч.:	3 872,1	2 828,8	73,1	1 047,5	1 292,0	123,3	-1 946,4	4 712,0	x
надання кредитів	7 998,9	6 702,8	83,8	6 565,3	4 719,0	71,9	13 254,8	7 000,6	52,8
повернення кредитів	-4 126,8	-3 874,0	93,9	-5 517,8	-3 427,0	62,1	-15 201,2	-2 288,7	15,1

Найбільше **кредитів** із державного бюджету було надано у сфері сільського та дорожнього господарства, зокрема:

- Міністерству аграрної політики та продовольства України за бюджетною програмою «Формування державного інтервенційного фонду Аграрним фондом, а також для закупівлі матеріально-технічних ресурсів для потреб сільськогосподарських товаровиробників» – 2,7 млрд. грн.;
- Державній службі автомобільних доріг України за бюджетною програмою «Розвиток автомагістралей та реформа дорожнього сектору» – 2,5 млрд. грн.

Повернення кредитів, в основному, відбулося за функцією «Економічна діяльність».

У розрізі бюджетних програм найбільше повернення кредитів мало місце за такими головними розпорядниками:

- Міністерство аграрної політики та продовольства України:
 - за програмою «Повернення коштів, наданих Міністерству аграрної політики України на формування державного інтервенційного фонду Аграрним фондом, а також для закупівлі матеріально-технічних ресурсів для потреб сільськогосподарських товаровиробників» – 1,2 млрд. грн.;
- Міністерство фінансів України:
 - за програмою «Повернення позик, наданих для фінансування проектів розвитку за рахунок коштів, залучених державою» – 0,6 млрд. грн.;
- Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України:
 - за програмою «Повернення кредитів, наданих у 2007 році з Державного бюджету України на реалізацію інноваційних та інвестиційних проектів у галузях економіки, у першу чергу з впровадження передових енергозберігаючих технологій і технологій з виробництва альтернативних джерел палива» – 0,1 млрд. грн.

4.4. ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЗА 2011 РІК

ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

За даними Державного казначейства України, **до загального та спеціального фондів місцевих бюджетів (з урахуванням міжбюджетних трансфертів)** за 2011 рік надійшло 181,3 млрд. грн., що на 14,6 %, або на 23,0 млрд. грн., більше за відповідний показник минулого року.

Без урахування міжбюджетних трансфертів надійшло 86,5 млрд. грн., що на 7,4 % більше, ніж у 2010 році.

Рівень виконання річного плану доходів, затвердженого місцевими радами, становив 101,2 % проти 96,4 % за даними попереднього року. Рівень виконання річного розрахункового показника Міністерства фінансів України на 2011 рік склав 106,7 % (у 2010 році – 108,2 %).

Виконання дохідної частини місцевих бюджетів характеризують дані, наведені у таблиці 4.4.1.

Таблиця 4.4.1

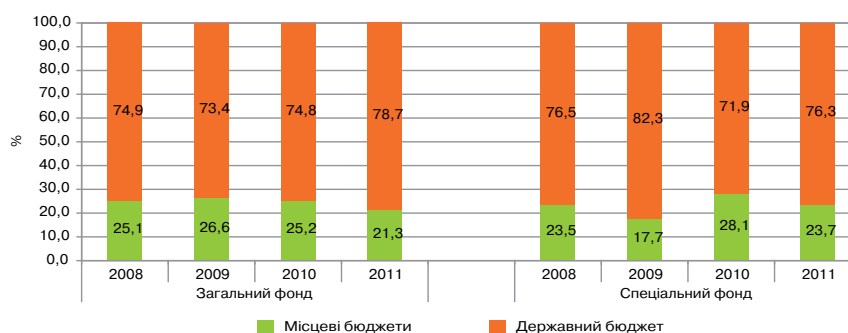
Динаміка надходження доходів до місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) за 2009–2011 роки

Доходи	Факт за 2009 рік	Факт за 2010 рік	Розрахункові показники МФУ на 2011 рік	Затверджено місцевими радами на 2011 рік	Факт за 2011 рік	Виконання розрахункових показників МФУ, %	Виконання планів, затверджених місцевими радами, %
Усього, млн. грн., у т.ч.:	71 028,6	80 515,8	81 043,7	85 422,6	86 456,6	106,7	101,2
– загальний фонд	59 631,5	67 645,3	69 756,9	72 816,1	71 391,2	102,3	98,0
– спеціальний фонд	11 397,1	12 870,5	11 286,8	12 606,5	15 065,4	133,5	119,5

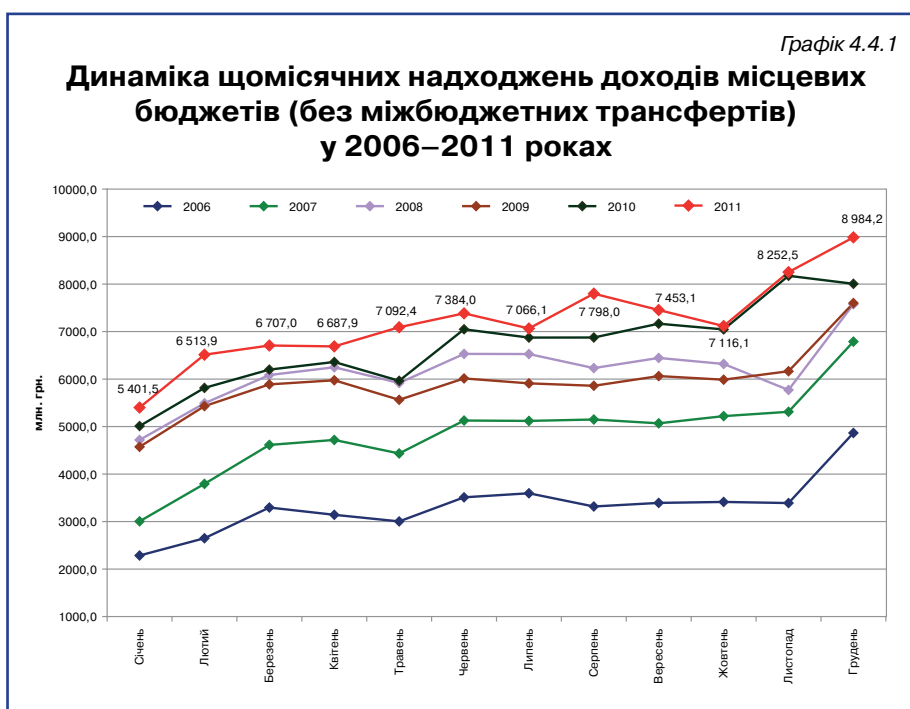
Частка доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті становила 21,7 %, що на 3,9 в. п. менше за відповідний показник 2010 року. При цьому частка доходів загального фонду місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету зменшилася на 3,9 в. п. і склала 21,3 %. За питомою вагою доходів спеціального фонду місцевих бюджетів відмічається зменшення на 4,4 в. п. до 23,7 % (див. діаграму 4.4.1).

Діаграма 4.4.1

Частка доходів державного та місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету за 2008–2011 роки

Динаміка щомісячних надходжень доходів місцевих бюджетів у цілому повторює тенденції останніх років (див. графік 4.4.1). Водночас відмічається певне збільшення цих доходів, що в основному пов'язано зі зростанням надходжень від податку з доходів фізичних осіб та зборів за спеціальне використання природних ресурсів. Також варто відмітити значне зростання надходжень від справляння зборів за спеціальне використання води та плати за користування надрами, що спостерігалось у травні, серпні та листопаді. Це зростання спричинено з тим, що саме на ці місяці припадають кінцеві терміни сплати зазначених зборів за I, II та III квартали року, а також розширенням кількості платників і підвищенням ставок оподаткування відповідно до Податкового кодексу.

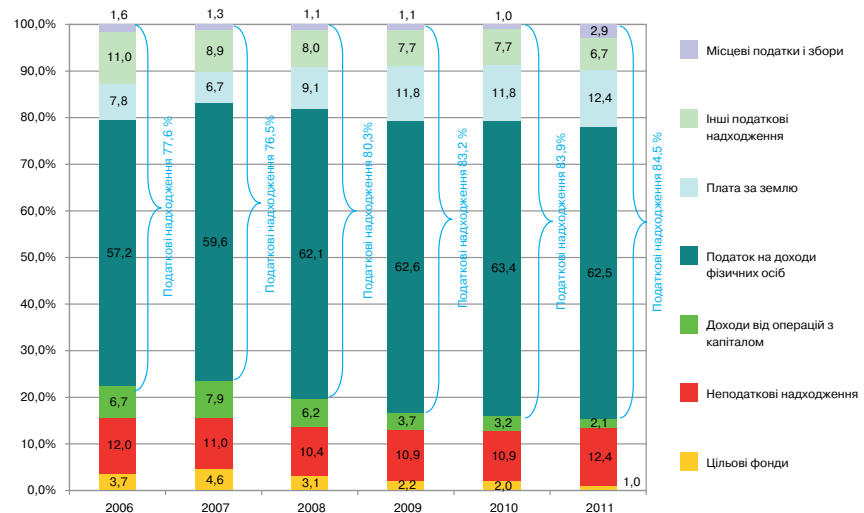
У структурі доходів місцевих бюджетів порівняно з попередніми роками можна відмітити певне зростання частки податкових і неподаткових надходжень з одночасним зменшенням доходів від операцій з капіталом та надходженнями до цільових фондів (див. діаграму 4.4.2).

ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ

Податкові надходження у 2011 році складають 84,5 % доходів місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів). Їх обсяг становить 73,1 млрд. грн., що на 8,2 % більше, ніж аналогічний показник 2010 року. Відмічається зменшення частки податку з доходів фізичних осіб на 0,9 в. п. та частки інших податкових надходжень на 0,6 в. п. Водночас частка місцевих податків і зборів зросла на 1,9 в. п., що в основному пов'язано із зарахуванням до їх складу єдиного податку, відповідно до нової редакції Бюджетного кодексу України.

Діаграма 4.4.2

Структура доходів місцевих бюджетів за 2006–2011 роки

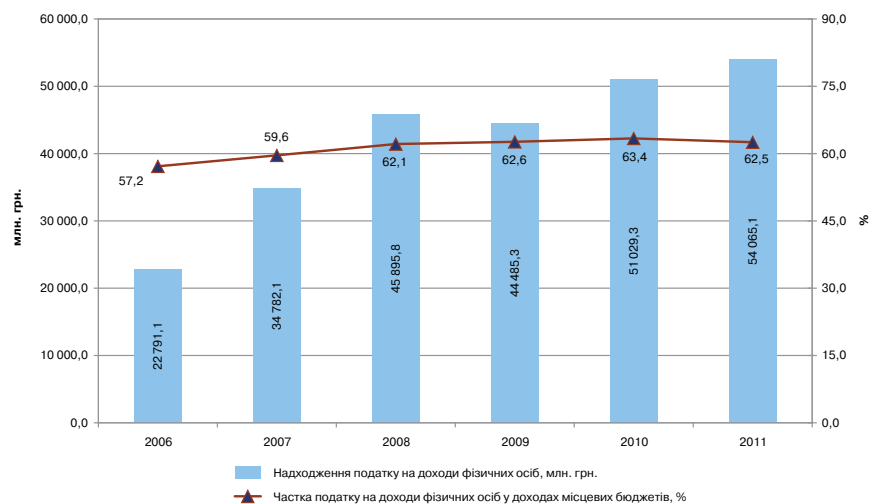
ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Податок на доходи фізичних осіб продовжує зберігати позицію найвагомішого за обсягом джерела доходної частини місцевих бюджетів. Надходження цього податку склали 54,1 млрд. грн., що майже на 6,0 % більше за відповідний показник минулого року. На таке незначне зростання вплинуло зменшення надходжень цього податку до бюджету м. Києва. Зазначимо, що, згідно зі змінами до Бюджетного кодексу 50 % обсягу податку на доходи фізичних осіб, який справляється на території м. Києва, зараховується до Державного бюджету України.

Динаміка надходжень податку на доходи фізичних осіб відображена на діаграмі 4.4.3.

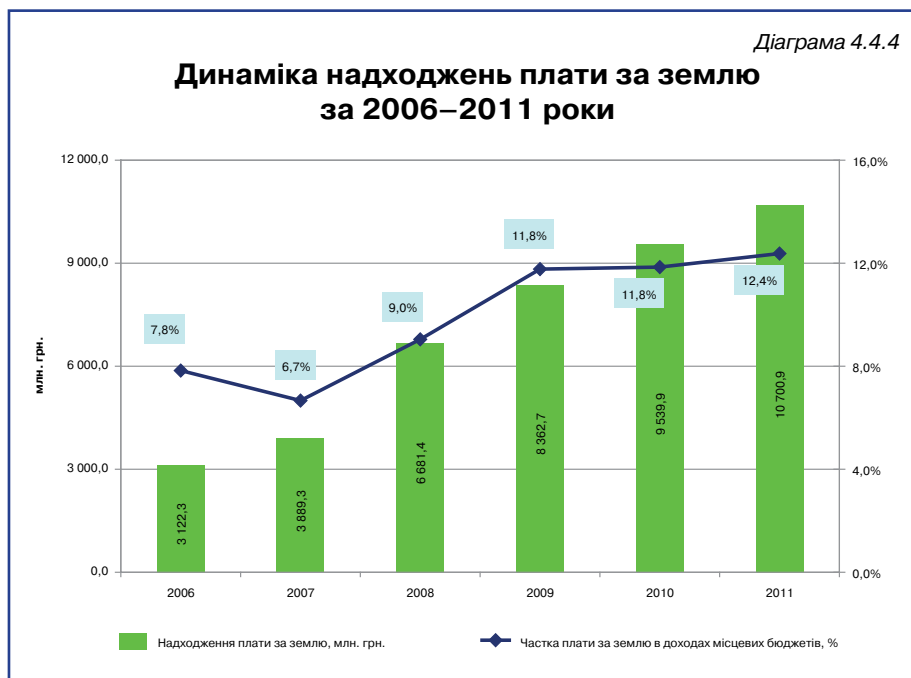
Діаграма 4.4.3

Динаміка надходжень податку на доходи фізичних осіб за 2006–2011 роки

ПЛАТА ЗА ЗЕМЛЮ

Другим за обсягом джерелом надходжень доходів до місцевих бюджетів традиційно є **плата за землю**. З цього джерела надійшло 10,7 млрд. грн., що на 12,2 % більше за відповідний показник минулого року (див. діаграму 4.4.4).

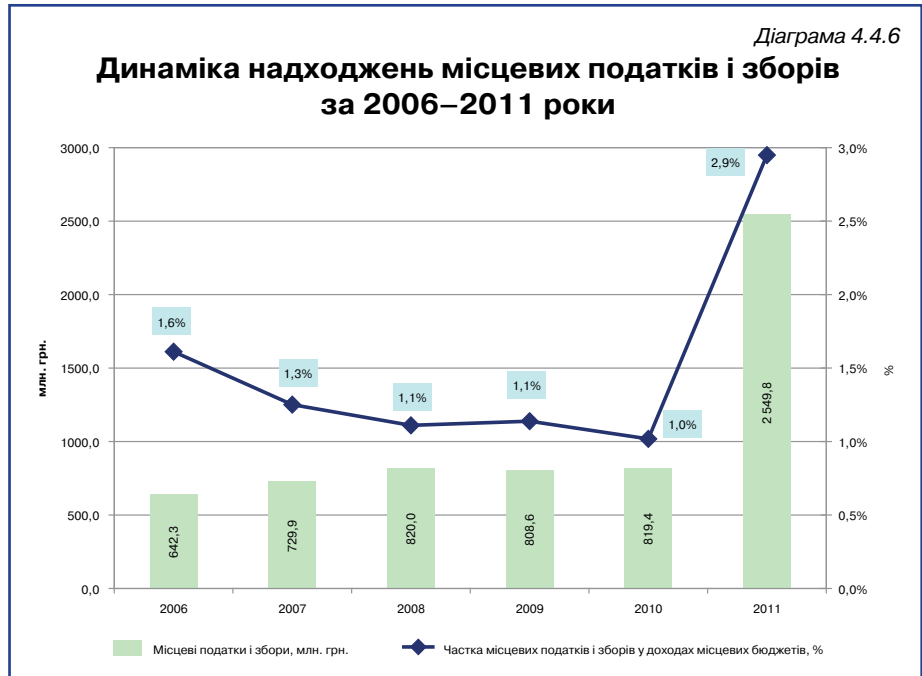

У структурі плати за землю щорічно відбуваються зміни за рахунок більш динамічного нарощування орендної плати та повільнішого зростання надходжень земельного податку (див. діаграму 4.4.5).

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ

Від **місцевих податків і зборів** до місцевих бюджетів отримано понад 2,5 млрд. грн., що у 3,1 раза більше аналогічного показника попереднього року. Їх частка у структурі доходів місцевих бюджетів зросла і склала 2,9 % (див. діаграму 4.4.6).

Нагадаємо, що у зв'язку з прийняттям Податкового кодексу України з 2011 року структура місцевих податків і зборів зазнала суттєвих змін. Так, відбулося скорочення кількості місцевих податків і зборів з 14-ти до 5-ти, серед яких – податок на нерухоме майно (запроваджується з 1 липня 2012 року), єдиний податок та три збори: збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір.

Відмітимо також, що, відповідно до нової редакції Бюджетного кодексу України, частина місцевих податків і зборів зараховується до спеціального фонду місцевих бюджетів, а саме: єдиний податок та збір за провадження торговельної діяльності нафтопродуктами, скрапленим та стиснутим газом на стаціонарних, малогабаритних і пересувних автозаправних станціях, заправних пунктах.

ЄДИНИЙ ПОДАТОК ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Найвагомішим серед місцевих податків і зборів був **єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва**, який надійшов у сумі майже 2,0 млрд. грн., що на 4,9 % більше за обсяги надходжень 2010 року (див. діаграму 4.4.7).

Водночас у грудні 2011 року спостерігалось зменшення на 31,1 % надходжень єдиного податку щодо відповідних даних 2010 року. Такі зміни відбулися через введення в дію змін до Податкового кодексу, якими запроваджено нові правила

справляння цього податку. Зокрема, змінено терміни сплати (що й стало основним чинником зменшення у грудні) та запроваджено нові ставки оподаткування. Вже у січні 2012 року можна прогнозувати певне зростання надходжень від цього джерела, хоча остаточні результати цих нововведень можна буде оцінити у травні, коли настане граничний термін сплати єдиного податку за I квартал року для усіх категорій платників.

На діаграмі 4.4.8 відображена динаміка надходжень єдиного податку з юридичних та фізичних осіб.

ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОДАТОК

Одним із нововведень Податкового кодексу України стало запровадження загальнодержавного **екологічного податку** на заміну колишньому збору за забруднення навколишнього природного середовища. Від цього джерела до місцевих бюджетів зараховано 1,2 млрд. грн., а його частка у структурі доходів місцевих бюджетів склала 1,4 %.

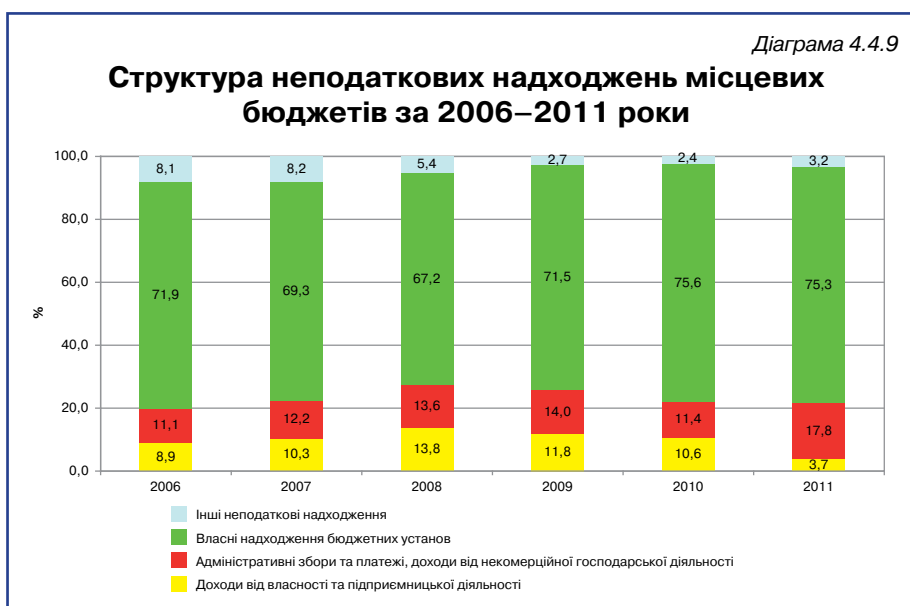
Зазначимо, що з 1 січня 2011 року екологічний податок сплачують усі, хто використовує паливо для транспортних засобів, у тому числі суб'єкти господарювання, громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які користуються автомобілями. Податковим кодексом передбачається справляння екологічного податку за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин пересувними джерелами забруднення через податкових агентів, які здійснюють оптову та роздрібну торгівлю паливом.

Таким чином, екологічний податок сплачується платниками податку під час придбання палива, а податковими агентами, які реалізують паливо, цей податок утримується та сплачується до бюджету.

НЕПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ

Обсяг **неподаткових надходжень** місцевих бюджетів склав майже 10,7 млрд. грн., що на 22,2 % більше, ніж відповідний показник 2010 року. Зазначимо, що одним із чинників зростання неподаткових надходжень та змін у їх структурі стало внесення змін щодо зарахування плати за ліцензії, які видаються місцевими органами влади, до неподаткових надходжень у частині «Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності».

Структура неподаткових надходжень місцевих бюджетів у зіставних умовах¹³ зображена на діаграмі 4.4.9.

¹³ У лютому 2007 року у класифікації доходів відбулася зміна: надходження від «Адміністративних штрафів та інших санкцій» перенесено до складу надходжень «Доходи від власності та підприємницької діяльності».

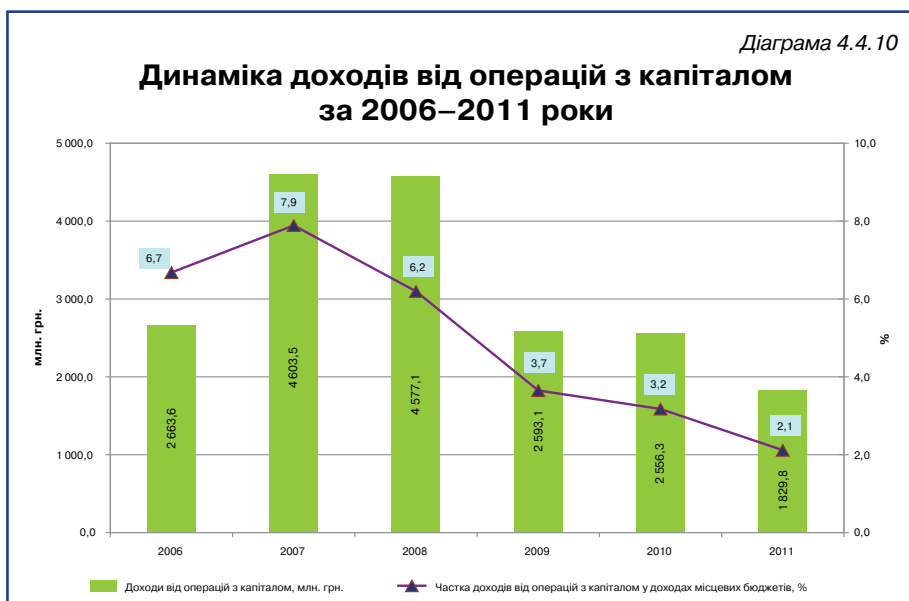
Найбільші зміни у структурі неподаткових надходжень пов'язані зі скороченням на 6,9 в. п., або до 3,7 % доходів від власності та підприємницької діяльності. Це відбулося через введення у дію нової редакції Бюджетного кодексу, відповідно до якої адміністративні штрафи у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху зараховуються до Державного бюджету України.

Нагадаємо, що 17 листопада 2008 року набрав чинності Закон України від 24.09.2008 №586-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху». Відповідно до цих змін, 50 % адміністративних штрафів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху зараховувалися до складу доходів державного бюджету, а решта – до складу доходів, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування. За 2010 рік від цього джерела надійшло 520,1 млн. грн., а у 2011 році таких доходів до місцевих бюджетів не надходило.

Найбільшими за обсягами статтями неподаткових надходжень до місцевих бюджетів традиційно є **власні надходження бюджетних установ**. Їх обсяг становив 8,1 млрд. грн., що на 1,4 млрд. грн., або на 21,6 %, більше аналогічного показника попереднього року.

ДОХОДИ ВІД ОПЕРАЦІЙ З КАПІТАЛОМ

У 2011 році суттєво скоротився обсяг **доходів від операцій з капіталом** і склав 1,8 млрд. грн., що на 28,4 % менше, ніж у 2010 році. Це призвело до зменшення частки доходів від операцій з капіталом у доходах місцевих бюджетів на 1,1 в. п. до 2,1 % (див. діаграму 4.4.10)

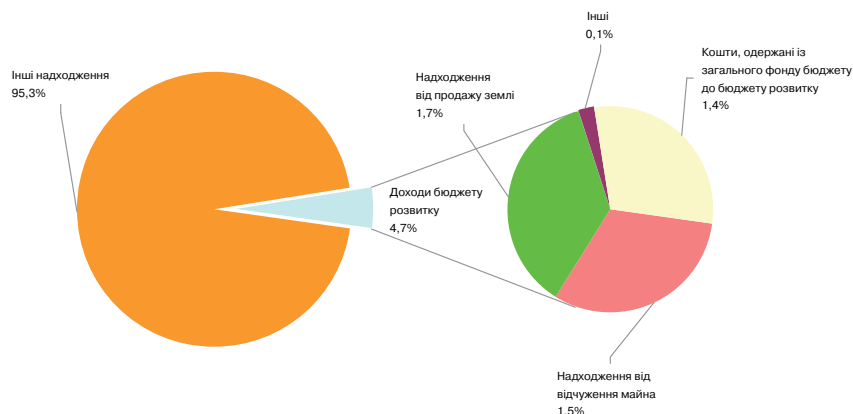
Основною причиною такого скорочення доходів стало зменшення на 53,6 % надходжень коштів від відчуження майна, що належить Автономній Республіці Крим, та майна, що перебуває в комунальній власності.

БЮДЖЕТ РОЗВИТКУ

Доходи бюджету розвитку місцевих бюджетів (з урахуванням коштів, одержаних із загального фонду бюджету до бюджету розвитку) за 2011 рік склали 13,3 млрд. грн., що у 3,5 раза більше, ніж попереднього року. Це призвело до зростання частки таких доходів у загальній структурі доходів місцевих бюджетів до 15,3 %, що більше за аналогічний показник 2010 року на 10,6 в. п. (див. діаграми 4.4.11 і 4.4.12).

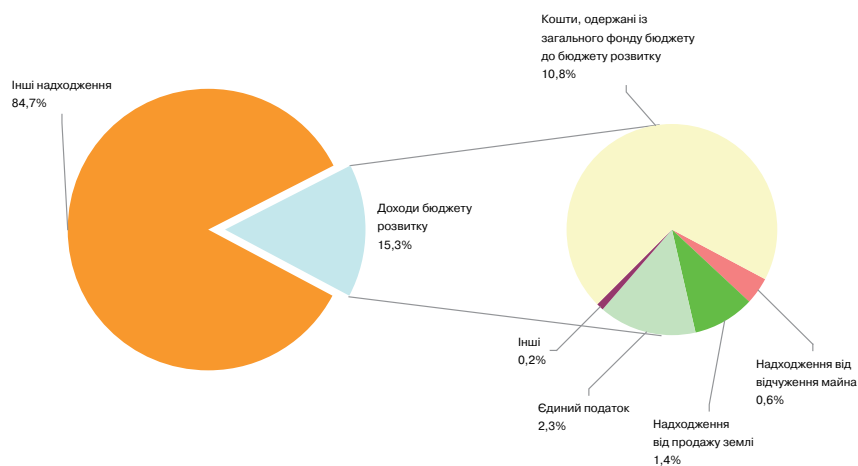
Діаграма 4.4.11

Частка доходів бюджету розвитку в доходах місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) за 2010 рік

Діаграма 4.4.12

Частка доходів бюджету розвитку в доходах місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) за 2011 рік

Такі зміни відбулися, відповідно до положень нової редакції Бюджетного кодексу України, через перенесення практично усіх капітальних видатків до бюджету розвитку. Згідно з роз'ясненнями Міністерства фінансів України, у випадку планування для бюджетних установ капітальних видатків, пов'язаних з їх утриманням (капітальний ремонт приміщень,

придбання обладнання і предметів довгострокового користування), такі видатки повинні передбачатися в кошторисах по спеціальному фонду. Для цього кошти загального фонду передаються до бюджету розвитку.

Таким чином, основним джерелом доходів бюджету розвитку стали кошти, одержані із загального фонду бюджету – 9,3 млрд. грн., або 70,2 % усіх доходів бюджету розвитку.

Крім того, зміни відбулися через перенесення з 1 січня 2011 року, відповідно до нової редакції Бюджетного кодексу України, надходжень від справляння єдиного податку до бюджету розвитку. Ці надходження склали 15,0 % усіх доходів бюджету розвитку (майже 2,0 млрд. грн.).

Також вагомими джерелами доходів бюджету розвитку залишаються надходження від продажу землі (1,3 млрд. грн.) та від відчуження майна, що знаходиться у комунальній власності (550,7 млн. грн.). Водночас слід зауважити, що ці надходження порівняно з відповідними показниками 2010 року зменшилися.

Крім зазначених джерел надходжень, до бюджету розвитку включаються й інші види доходів: дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств; доходи від операцій з кредитування та надання гарантій; субвенції з інших бюджетів на виконання інвестиційних проектів. Водночас надходження від цих джерел разом за всіма місцевими бюджетами становлять лише 155,4 млн. грн., або 1,2 % усіх доходів бюджету розвитку.

ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Обсяг сукупних видатків місцевих бюджетів (з урахуванням коштів, що передаються з місцевих бюджетів до державного бюджету) становив 180,8 млрд. грн., що більше відповідного показника 2010 року на 14,0 %.

Обсяг видатків місцевих бюджетів загального та спеціального фондів (без урахування коштів, що передаються з місцевих бюджетів до державного бюджету) склав 178,1 млрд. грн., що більше показника 2010 року на 17,1 %.

Розрахункові показники Міністерства фінансів України на 2011 рік виконано на 108,9 %, у т.ч. за видатками загального фонду – 98,5 %, спеціального фонду – 245,8 %. Рівень виконання планових показників, затверджених місцевими радами на 2011 рік, становить 95,4 %.

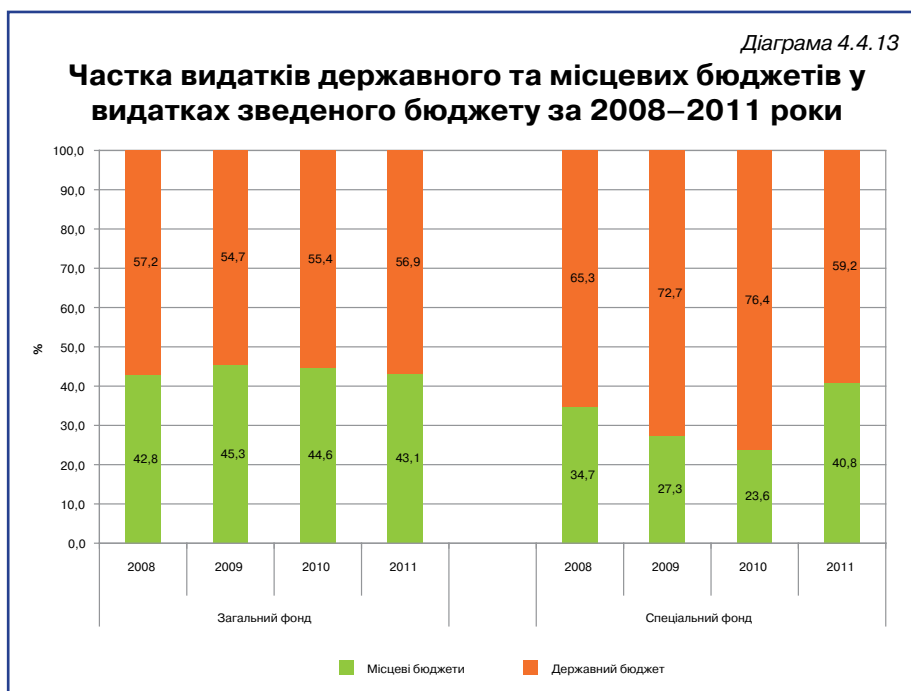
Виконання місцевих бюджетів за видатками характеризують дані, наведені у таблиці 4.4.2.

Таблиця 4.4.2

**Динаміка видатків місцевих бюджетів
(без урахування коштів, що передаються з місцевих бюджетів
до державного бюджету) за 2009–2011 роки**

Видатки	Факт за 2009 рік	Факт за 2010 рік	Розрахункові показники МФУ на 2011 рік	Затверджено місцевими радами на 2011 рік	Факт за 2011 рік	Виконання розрахункових показників МФУ, %	Виконання планів, затверджених місцевими радами, %
Усього, млн. грн., у т.ч.:	127 135,6	152 020,3	163 532,8	186 613,2	178 070,5	108,9	95,4
– загальний фонд	108 788,8	133 474,9	152 046,3	154 113,8	149 833,2	98,5	97,2
– спеціальний фонд	18 346,8	18 545,4	11 486,5	32 499,4	28 237,3	245,8	86,9

Частка видатків місцевих бюджетів у зведеному бюджеті становила 42,9 %, що на 3,3 в. п. більше, ніж аналогічний показник 2010 року. У тому числі, частка видатків загального фонду дещо зменшилася порівняно з попереднім роком і склала 43,1 %, частка видатків спеціального фонду зросла на 17,2 в. п. до 40,8 % (див. діаграму 4.4.13).

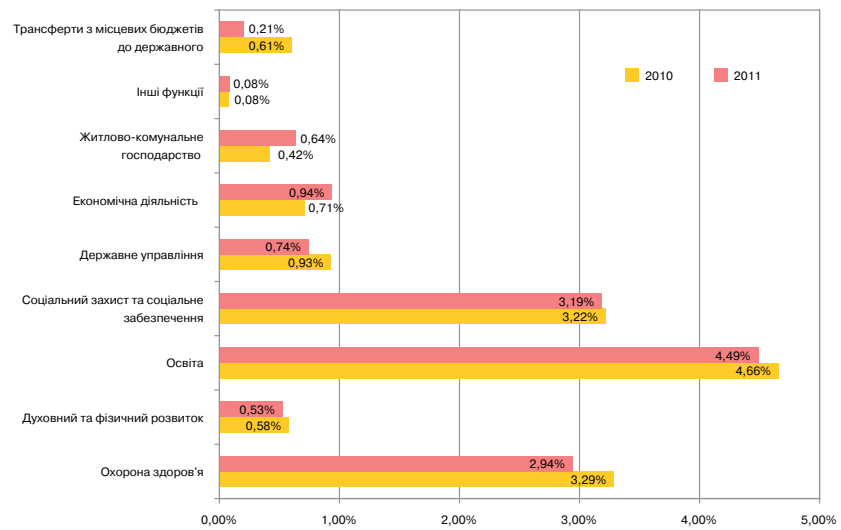

Рівень перерозподілу ВВП через місцеві бюджети України¹⁴ за даними 2011 року становить 13,76 %, що на 0,73 в. п. менше за відповідний показник попереднього року. Потрібно відмітити, що спостерігається зменшення цього показника за видатками місцевих бюджетів, спрямованими на трансфери до державного бюджету – на 0,40 в. п., на охорону здоров'я – на 0,35 в. п., на державне управління – на 0,19 в. п., на освіту – на 0,17 в. п. (див. діаграму 4.4.21). Найбільше зростання частки відбулося за видатками на житлово-комунальне господарство та видатками на економічну діяльність (+0,22 в. п. та +0,23 в. п. відповідно).

14 Питова вага місцевих бюджетів у ВВП

Діаграма 4.4.14

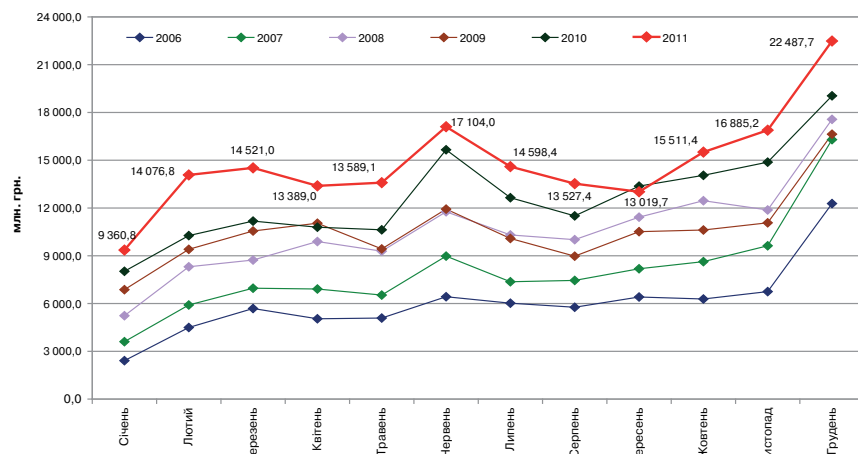
Перерозподіл ВВП через видатки місцевих бюджетів за 2010–2011 роки

Динаміка видатків місцевих бюджетів у цілому повторює тенденції минулих років. Водночас у лютому та березні 2011 року було зафіксовано доволі суттєве зростання обсягів видатків місцевих бюджетів щодо аналогічних показників попереднього року (див. графік 4.4.2). Це відбулося через збільшення на понад 20 % оплати праці працівників бюджетних установ, а також зростання видатків на оплату комунальних послуг та енергоносіїв. У червні спостерігалось традиційне щорічне зростання видатків місцевих бюджетів через виплату відпускних працівникам освіти та інших галузей. Протягом року лише у вересні обсяги видатків місцевих бюджетів були меншими щодо відповідного показника попереднього року (порівняно з вереснем 2010 року видатки зменшились на 2,6 %).

Графік 4.4.2

Динаміка щомісячних фактичних видатків місцевих бюджетів за 2006–2011 роки

ЗАГАЛЬНИЙ ТА СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД

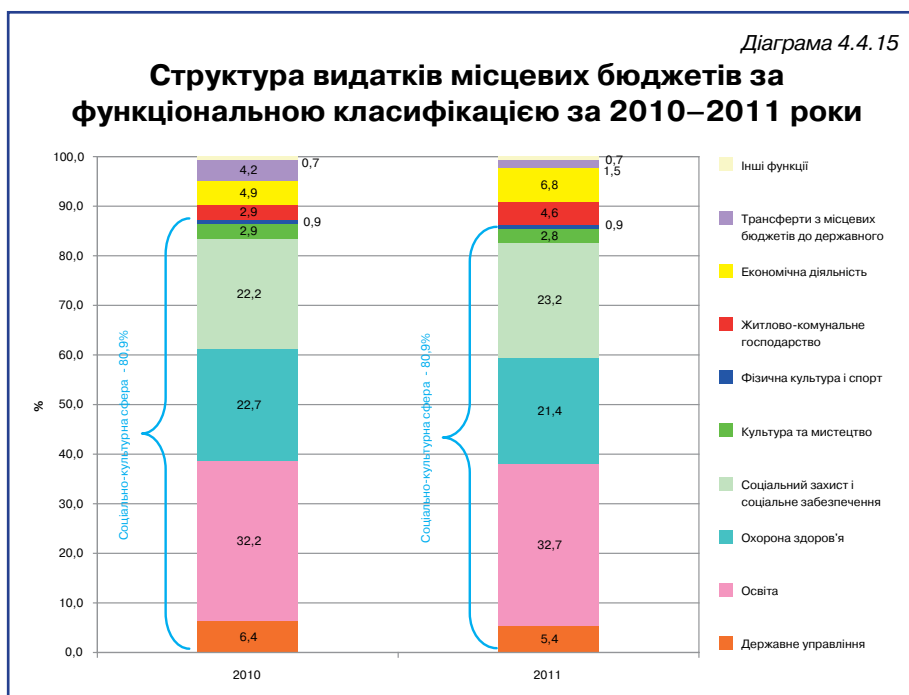
Обсяг видатків загального фонду місцевих бюджетів становив майже 149,8 млрд. грн. Порівняно з відповідним показником минулого року він збільшився на 12,3 %. Виконання планових річних показників, затверджених місцевими радами, становить 97,2 %.

Видатки спеціального фонду місцевих бюджетів профінансовано у сумі 28,2 млрд. грн., що на 52,3 % більше, ніж аналогічний показник попереднього року. Рівень виконання планових річних показників, затверджених місцевими радами, склав 85,5 %, що практично відповідає рівню попереднього року.

СТРУКТУРА ВИДАТКІВ ЗА ФУНКЦІОНАЛЬНОЮ КЛАСИФІКАЦІЄЮ

Більшість видатків місцевих бюджетів традиційно спрямовується на соціально-культурну сферу (освіта, охорона здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення, культура та мистецтво, фізична культура і спорт). У звітному періоді сукупна частка цих видатків у структурі видатків місцевих бюджетів складає 80,9 %, що відповідає рівню 2010 року (див. діаграму 4.4.15).

За функціональною класифікацією найбільші зміни відбулися за видатками на економічну діяльність, частка яких зросла на 1,9 в. п. і становить 6,8 %. Крім того відбулося зростання частки видатків на житлово-комунальне господарство (на 1,7 в. п. до 4,6 %), соціальний захист та соціальне забезпечення (на 1,0 в. п. до 23,2 %) та зменшення видатків на охорону здоров'я (на 1,3 в. п. до 21,4 %). Варто також відмітити скорочення на 2,7 в. п. частки трансфертів, що передаються з місцевих бюджетів до державного. Такі зміни пов'язані, в основному, зі зменшенням запланованого обсягу перерахування міжбюджетних трансфертів із бюджету м. Київ унаслідок зарахування 50,0 % податку з доходів фізичних осіб до державного бюджету.

Загальний обсяг видатків на соціально-культурну сферу збільшився на 13,9 % і склав 146,3 млрд. грн.

Серед них найбільшими є видатки на освіту – 59,0 млрд. грн. (див. діаграму 4.4.16) (або 33,1 % від видатків місцевих бюджетів), на соціальний захист і соціальне забезпечення – 41,9 млрд. грн. (або 23,5 %), на охорону здоров'я – 38,7 млрд. грн. (або 21,7 %).

Видатки на державне управління профінансовано у сумі майже 9,8 млрд. грн., що на 4,4 % менше, ніж за 2010 рік. При цьому їх частка у структурі видатків місцевих бюджетів дещо зменшилась (на 1,0 в.п.) і становить 5,4 %.

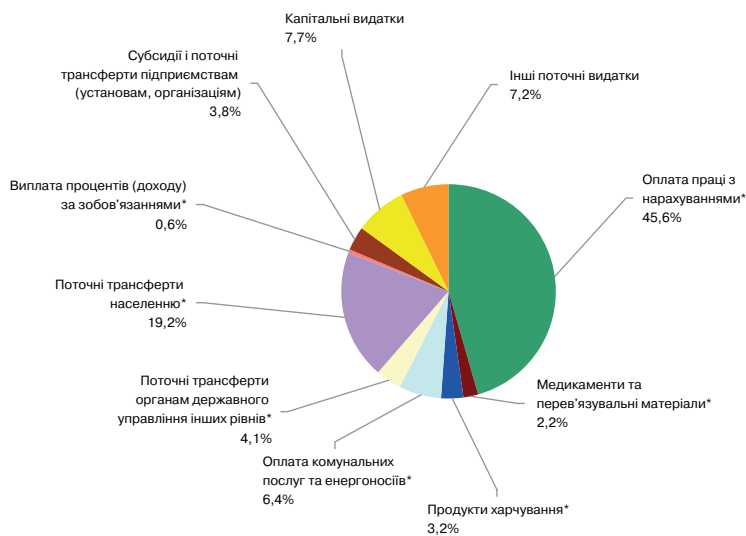
СТРУКТУРА ВИДАТКІВ ЗА ЕКОНОМІЧНОЮ КЛАСИФІКАЦІЄЮ

У розрізі економічної класифікації 78,8 % усіх видатків місцевих бюджетів припадає на захищені статті, що менше за відповідний показник 2010 року на 2,5 в. п. (див. діаграми 4.4.17 та 4.4.18)

У структурі видатків місцевих бюджетів відмічається зменшення на 1,0 в. п. частки видатків на оплату праці з нарахуваннями, які традиційно є найбільшими серед усіх видатків місцевих бюджетів і становлять за підсумками 2011 року 44,6 %. Також спостерігається зменшення на 2,7 в. п. частки видатків на поточні трансфери органам державного управління інших рівнів (до 1,4 %) та збільшення на 1,8 в. п. частки видатків на субсидії і поточні трансфери підприємствам (установам, організаціям) (до 5,6 %).

Діаграма 4.4. 17

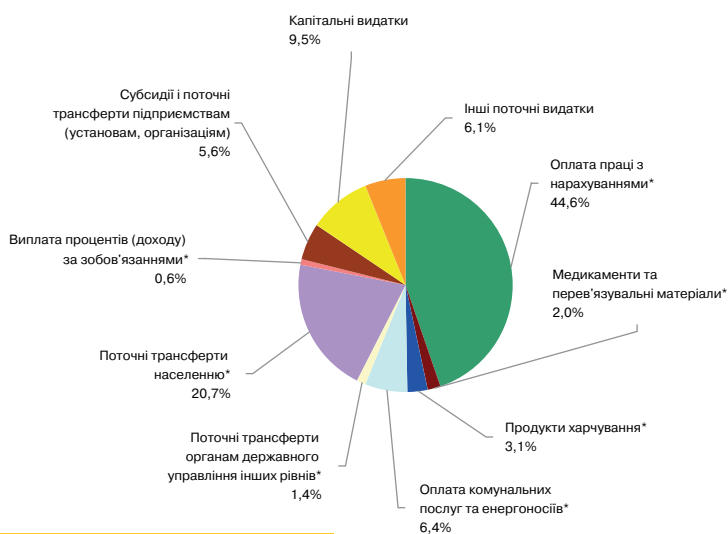
Структура видатків місцевих бюджетів за економічною класифікацією за 2010 рік

* Захищені статті видатків - 81,3 %

Діаграма 4.4. 18

Структура видатків місцевих бюджетів за економічною класифікацією за 2011 рік

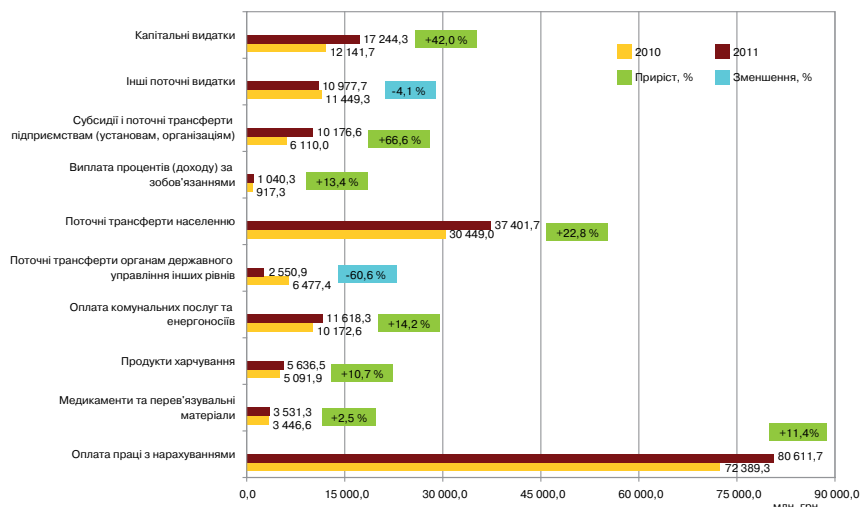

* Захищені статті видатків - 78,8 %

У цілому поточні видатки місцевих бюджетів склали майже 163,5 млрд. грн., що на 11,6 % більше, ніж за 2010 рік. Капітальні видатки профінансовано у розмірі 17,2 млрд. грн., їх обсяги збільшились на 5,1 млрд. грн., або на 42,0 % (див. діаграму 4.4.19). Зазначимо також, що, відповідно до нової редакції Бюджетного кодексу України, практично усі капітальні видатки належать до витрат бюджету розвитку місцевих бюджетів.

Діаграма 4.4.19

Видатки місцевих бюджетів за економічною класифікацією за 2010–2011 роки

МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ДО МІСЦЕВИХ

За даними Державного казначейства України, у 2011 році було перераховано майже 94,9 млрд. грн. **міжбюджетних трансфертів з державного бюджету до місцевих бюджетів**, що становить 98,3 % річного плану. З них до загального фонду місцевих бюджетів надійшло 99,0 % річного плану. До спеціального фонду надійшло 87,3 % від запланованого обсягу на рік.

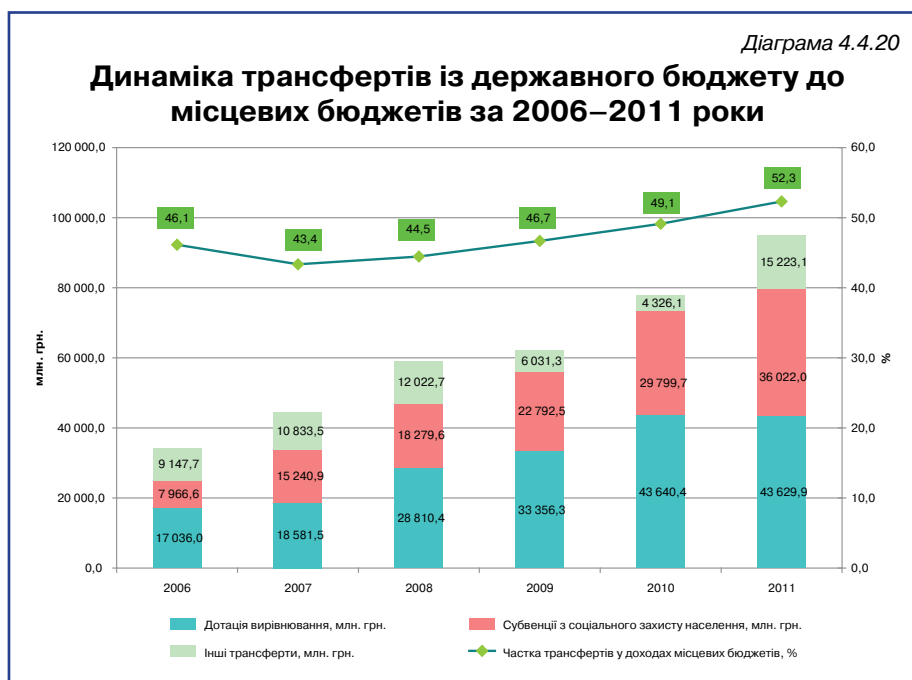
Стан перерахування трансфертів, що передаються з державного бюджету до місцевих, характеризують дані, наведені у таблиці 4.4.3.

Таблиця 4.4.3

Динаміка міжбюджетних трансфертів, що надійшли з державного бюджету до місцевих бюджетів, за 2009–2011 роки

Міжбюджетні трансферти	Факт за 2009 рік	Факт за 2010 рік	План на 2011 рік	Факт за 2011 рік	Виконання плану, %
Усього, млн. грн., у т.ч.:	62 180,1	77 766,2	96 516,3	94 875,0	98,3
– загальний фонд	56 489,4	72 375,1	90 639,0	89 743,8	99,0
– спеціальний фонд	5 690,7	5 391,1	5 877,3	5 131,2	87,3

Частка міжбюджетних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів становила 52,3 %, що на 3,2 в. п. більше, ніж відповідний показник попереднього року (див. діаграму 4.4.20).

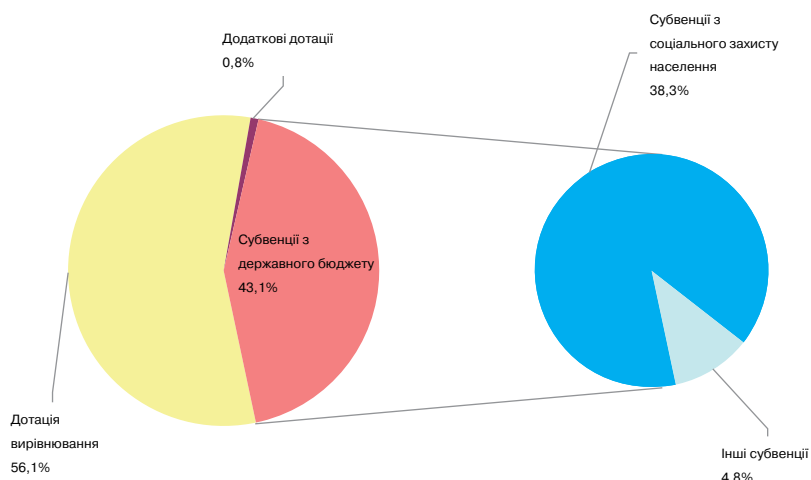
Приріст обсягів міжбюджетних трансфертів порівняно з попереднім роком склав 22,0 %. Зауважимо, що їх зростання відбувалося вищими темпами, ніж доходів місцевих бюджетів. (див. графік 4.4.3).

Традиційно у структурі трансфертів найбільшу частку - 46,0 % - складає дотація вирівнювання (у 2010 році вона становила 56,1 %). Частка субвенцій з соціального захисту практично відповідає рівню 2010 року і становить 38,0 % (див. діаграми 4.4.21 та 4.4.22).

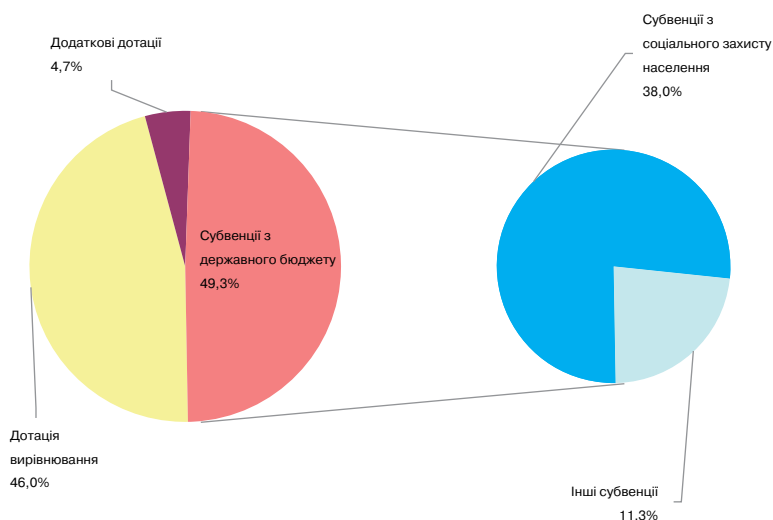
Діаграма 4.4.21

Структура трансфертів, що передаються з державного бюджету до місцевих бюджетів, за 2010 рік

Діаграма 4.4.22

Структура трансфертів, що передаються з державного бюджету до місцевих бюджетів, за 2011 рік

ДОТАЦІЯ ВИРІВНЮВАННЯ

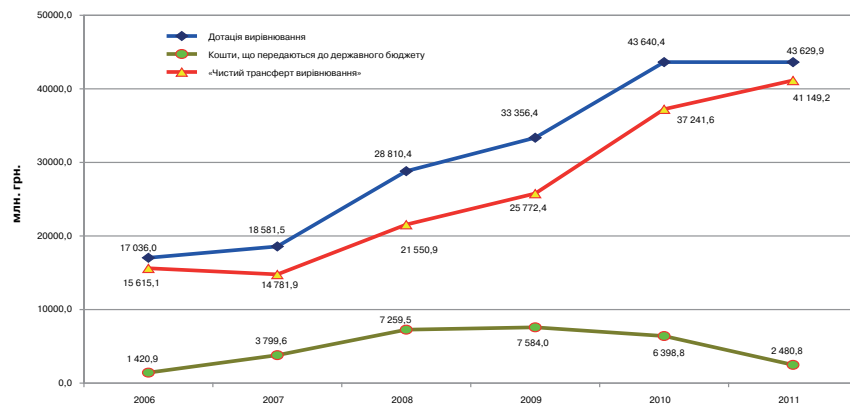
Дотація вирівнювання була перерахована в обсязі 43,6 млрд. грн. (відповідний показник 2010 року теж складав 43,6 млрд. грн.) (див. графік 4.4.4), що становить 100,0 % річного плану.

Поряд з цим мало місце зменшення на 61,2 % обсягу коштів, що передаються з місцевих бюджетів до державного бюджету. Таким чином, чистий трансферт вирівнювання¹⁵ склав понад 41,1 млрд. грн. (див. графік 4.4.4), що на 10,5 % більше, ніж відповідний показник минулого року.

¹⁵ Чистий трансферт вирівнювання – різниця між дотацією вирівнювання та обсягом коштів, що передаються до державного бюджету.

Графік 4.4.4

Динаміка перерахування дотації вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів, за 2006–2011 роки

ІНШІ ДОТАЦІЇ

З урахуванням змін до Закону України про державний бюджет на 2011 рік передбачено перерахування таких додаткових дотацій з державного бюджету до місцевих:

- на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів (річний план складає 2,4 млрд. грн.);
- на забезпечення виплат, пов'язаних із підвищенням рівня оплати праці працівників бюджетної сфери, в тому числі на підвищення посадового окладу працівника першого тарифного розряду Єдиної тарифної сітки та виплату допомоги випускникам вищих навчальних закладів, які здобули освіту за напрямками і спеціальностями медичного та фармацевтичного профілю (річний план складає 1,6 млрд. грн.);
- на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів унаслідок наданих державою податкових пільг зі сплати земельного податку суб'єктам космічної діяльності та суб'єктам літакобудування (125,4 млн. грн.);
- на поліпшення умов оплати праці медичних працівників, які надають медичну допомогу хворим на заразну та активну форми туберкульозу (120,0 млн. грн.);
- на компенсацію втрат доходів унаслідок розміщення Чорноморського флоту Російської Федерації на території м. Севастополя, Феодосії та смт Гвардійське Сімферопольського району (119,4 млн. грн.);
- на забезпечення пальним станцій (відділень) екстреної, швидкої та невідкладної медичної допомоги (100,0 млн. грн.);
- на здійснення повноважень, установлених Законом України «Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим» (34,1 млн. грн.);

- міському бюджету м. Славутич на забезпечення утримання соціальної інфраструктури міста (10,0 млн. грн.).

Як і у 2010 році, усі додаткові дотації було профінансовано у повному обсязі, передбаченому на рік.

СУБВЕНЦІЇ ІЗ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Субвенції із соціального захисту населення за 2011 рік були перераховані в обсязі майже 36,0 млрд. грн., з них:

- субвенція на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям – 27,6 млрд. грн., що становить практично 100,0 % від плану на рік;
- субвенція на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття та рідких нечистот – 6,1 млрд. грн., або 93,1 % річного плану;
- субвенція на надання пільг з послуг зв'язку та компенсацію за пільговий проїзд окремих категорій громадян – 1,7 млрд. грн., або 98,0 % річного плану;
- субвенція на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу – 557,1 млн. грн., або 99,7 % річного плану.

ІНШІ СУБВЕНЦІЇ

Зазначимо, що Законом України «Про внесення змін до закону України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» від 14 червня 2011 року № 3491 було збільшено обсяг міжбюджетних трансфертів, які надаються місцевим бюджетам, на 3,4 млрд. грн. У цілому цими змінами було впроваджено понад 20 видів нових трансфертів, які раніше не передбачалися на 2011 рік. Таким чином, крім субвенцій соціального спрямування, на 2011 рік передбачено надання місцевим бюджетам 45-ти видів інших субвенцій (див. Додаток Б). У цілому їх профінансовано в обсязі 10,7 млрд. грн., або 90,3 % від плану на рік.

Найбільші за обсягами субвенції, які було перераховано у повному обсязі, передбаченому на рік, спрямовувалися:

- на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах (2,1 млрд. грн.);
- обласному бюджету Одеської області на проведення першочергових робіт з будівництва системи відводу стічних вод від станції біологічної очистки «Північна» у м. Одесі на об'єкті «Глибоководний випуск» (155,0 млн. грн.);
- міському бюджету м. Запоріжжя на будівництво автотранспортної магістралі через річку Дніпро (127,4 млн. грн.);
- на збереження середньої заробітної плати на період працевлаштування посадових осіб місцевого самовря-

дування з числа депутатів відповідних рад, які потребують працевлаштування у зв'язку із закінченням строку повноважень (68,6 млн. грн.);

- міському бюджету м. Донецьк на реконструкцію парку культури та відпочинку ім. Г. І. Петровського та палацу культури ім. Г. І. Петровського (54,0 млн. грн.);
- на розвиток соціально-економічної сфери м. Севастополя та інших населених пунктів, в яких дислокуються військові формування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України (49,5 млн. грн.);
- міському бюджету м. Києва на облаштування та реконструкцію інженерних мереж та будівництво сучасного дошкільного та шкільного закладу у Голосіївському районі м. Києва (48,5 млн. грн.).

ТРАНСФЕРТИ З МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ДО ДЕРЖАВНОГО

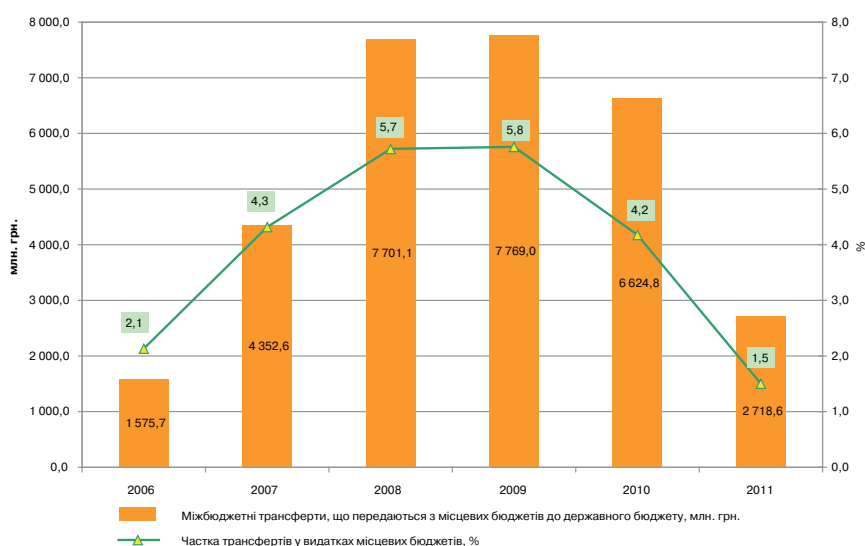
До Державного бюджету України з місцевих бюджетів надійшло понад 2,7 млрд. грн. **міжбюджетних трансфертів**, що на 59,0 % менше за відповідний показник попереднього року. Такі зміни пов'язані, перш за все, зі зменшенням запланованого обсягу перерахування міжбюджетних трансфертів із бюджету м. Київ унаслідок зарахування 50 % податку з доходів фізичних осіб до державного бюджету.

Кошти, що передаються з місцевих бюджетів до державного бюджету, становили 2,5 млрд. грн., або 98,9 % від запланованого показника на рік.

У цілому загальний обсяг трансфертів до державного бюджету щодо аналогічних показників 2010 року зменшився на 3,9 млрд. грн. і склав 1,5 % усіх видатків місцевих бюджетів (див. діаграму 4.4.23).

Діаграма 4.4.23

Динаміка перерахування трансфертів з місцевих бюджетів до державного бюджету за 2006–2011 роки

Видатки Державного бюджету України за 2009–2011 роки за програмною класифікацією

Видатки у розрізі програмної класифікації	2009 рік			2010 рік			2011 рік		
	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання річного плану, %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання річного плану, %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання річного плану, %
Міністерство внутрішніх справ України	11 318,4	10 808,3	95,5	13 276,7	12 942,1	97,5	14 364,3	14 054,9	97,8
Міністерство енергетики та вугільної промисловості України*	17 772,1	16 062,1	90,4	12 886,6	12 252,0	95,1	12 005,9	11 251,9	93,7
Будівництво енергоблоків, атомних, гідроакумулюючих та інших електростанцій, магістральних, гірських та сільських ліній електропередач, а також здешевлення кредитів на створення запасів твердого палива для теплоелектростанцій	803,5	481,3	59,9	566,6	522,2	92,2	80,0	47,5	59,3
Компенсація НАК «Нафтогаз України» різниці між цінами закупівлі імпортованого природного газу та його реалізації суб'єктам господарювання на виробництво теплової енергії, яка споживається населенням	4 417,3	4 130,1	93,5	3 423,5	3 423,5	100,0			
Реструктуризація вугільної та торфодобувної промисловості	1 086,2	788,7	72,6	1 359,1	1 059,2	77,9	1 669,3	1 597,3	95,7
Гірничо-рятувальні заходи на вугледобувних підприємствах	196,1	196,1	100,0	274,8	274,8	100,0	384,3	378,6	98,5
Державна підтримка вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості продукції, у тому числі забезпечення гарантійних зобов'язань по поверненню бюджетних позик	4 663,9	4 663,9	100,0	5 807,3	5 807,3	100,0	6 710,2	6 710,2	100,0
Міністерство економічного розвитку і торгівлі України	302,1	272,6	90,2	315,0	282,2	89,6	405,5	309,6	76,3
Міністерство закордонних справ України	1 024,4	926,2	90,4	1 065,4	961,2	90,2	1 167,1	1 102,3	94,5
Міністерство культури України**	1 441,6	1 362,0	94,5	1 781,5	1 678,0	94,2	2 120,3	1 977,5	93,3
Державне агентство лісових ресурсів України	547,2	504,3	92,2	650,1	643,2	98,9	818,4	771,4	94,3
Міністерство оборони України	12 242,9	8 334,4	68,1	12 583,5	10 242,2	81,4	13 959,5	12 302,4	88,1
Утримання особового складу Збройних Сил України	6 110,9	5 989,7	98,0	7 399,4	7 109,7	96,1	8 757,4	8 688,6	99,2
Підготовка громадян на посади осіб офіцерського складу, підвищення кваліфікації та перепідготовка офіцерських кадрів, початкова війська підготовка молоді	532,1	515,9	96,9	617,0	606,2	98,2	811,1	794,1	97,9
Реформування та розвиток Збройних Сил України	590,8	89,9	15,2	503,2	150,4	29,9	325,0	219,2	67,4
Будівництво (придбання) службового житла для військовослужбовців Збройних Сил України	755,7	98,5	13,0	530,6	157,6	29,7	654,7	178,1	27,2
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України (включаючи загальнодержавні видатки)***	21 431,6	19 859,1	92,7	23 105,8	21 958,5	95,0	21 514,6	20 118,1	93,5
Підготовка робітничих кадрів у професійно-технічних навчальних закладах	3 257,8	3 211,3	98,6	4 073,4	4 039,6	99,2	961,7	945,7	98,3

Видатки у розрізі програмної класифікації	2009 рік			2010 рік			2011 рік		
	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання річного плану, %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання річного плану, %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання річного плану, %
Підготовка кадрів вищими навчальними закладами I і II рівнів акредитації	2 161,4	2 079,0	96,2	2 696,2	2 612,7	96,9	2 883,7	2 777,5	96,3
Підготовка кадрів вищими навчальними закладами III і IV рівнів акредитації	10 135,1	9 419,4	92,9	11 675,7	11 001,2	94,2	12 725,0	11 906,8	93,6
Міністерство охорони здоров'я України (включаючи загальнодержавні видатки)	7 133,1	6 331,0	88,8	7 578,1	7 034,7	92,8	9 023,9	8 280,0	91,8
Підготовка та підвищення кваліфікації медичних і фармацевтичних, наукових і науково-педагогічних кадрів вищими навчальними закладами III і IV рівнів акредитації	1 390,4	1 221,9	87,9	1 694,4	1 433,0	84,6	1 891,4	1 624,2	85,9
Державний санітарно-епідеміологічний нагляд і дезінфекційні заходи	1 428,2	1 372,3	96,1	1 754,9	1 722,3	98,1	1 784,3	1 733,8	97,2
Забезпечення медичних заходів по боротьбі з туберкульозом, профілактики та лікування СНІДу, лікування онкологічних хворих	539,7	526,3	97,5	661,8	652,5	98,6	685,4	667,7	97,4
Міністерство екології і природних ресурсів України	2 263,7	1 460,4	64,5	2 226,1	1 436,0	64,5	3 510,5	3 064,4	87,3
Міністерство соціальної політики України (включаючи загальнодержавні видатки)****	48 881,9	47 480,4	97,1	69 409,2	68 435,0	98,6	63 550,7	63 338,0	99,7
Фонд соціального захисту інвалідів	661,5	619,6	93,7	715,8	673,5	94,1	73,2	58,8	80,3
Пенсійний фонд України	44 890,8	43 915,3	97,8	64 770,9	64 086,5	98,9	58 317,2	58 317,2	100,0
Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (включаючи загальнодержавні видатки)*****	4 020,5	3 493,2	86,9	4 495,8	1 514,5	33,7	6 120,1	4 484,4	73,3
Питна вода України							438,9	178,2	40,6
Реалізація пілотних проектів у сфері житлово-комунального господарства (у 2010 р. - Енергозбереження, розвиток та реконструкція систем теплозабезпечення, у 2009 р. - Реалізація інвестиційних та інноваційних проектів з енергозбереження в житлово-комунальному господарстві+Відшкодування відсоткової ставки по кредитах, спрямованих на реалізацію проектів з енергозбереження в житлово-комунальному господарстві)	65,0	10,6		188,2	123,5	65,6	119,4	55,0	
Часткова компенсація відсоткової ставки кредитів комерційних банків молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла	100,0	70,0		147,8	117,8	79,7	103,3	103,3	100,0
Надання державної підтримки для реалізації інвестиційних проектів з технічного переоснащення та капітального ремонту житлових будинків (зданих в експлуатацію до 1 січня 1989 р.) та капітального ремонту ліфтів у житлових будинках, в яких утворюються нові або вже функціонують об'єднання співвласників багатоквартирних будинків				148,0	122,1	82,5			

Видатки у розрізі програмної класифікації	2009 рік			2010 рік			2011 рік		
	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання річного плану, %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання річного плану, %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання річного плану, %
Надання державної підтримки для будівництва (придбання) доступного житла				332,7	72,4	21,8			
Реконструкція та будівництво систем централізованого водовідведення							401,6	13,0	3,2
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на погашення заборгованості з різниці в тарифах на теплову енергію, послуги з водопостачання та водовідведення, що вироблялися, транспортувалися та постачалися населенню, яка виникла у зв'язку з невідповідністю фактичної вартості теплової енергії, послуг з водопостачання та водовідведення тарифам, що затверджувалися або погоджувалися відповідними органами державної влади чи органами місцевого самоврядування	2 396,2	2 396,2	100,0	2 400,0	0,0		3 600,0	2 856,5	79,3
Реалізація інвестиційних проектів соціально-економічного розвитку регіонів (у 2010 р. – погашення кредиторської заборгованості на зазначені цілі)	818,1	507,3	62,0	53,4	52,4				
Міністерство аграрної політики та продовольства України	7 045,8	6 353,1	90,2	7 823,9	7 339,6	93,8	11 304,4	8 011,8	70,9
Здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здевелювання короткострокових кредитів та середньострокових кредитів	415,0	373,8	90,1	621,6	621,6		626,1	619,8	99,0
Компенсація Пенсійному фонду втрат від застосування платниками фіксованого сільськогосподарського податку спеціальної ставки із сплати збору на обов'язкове пенсійне страхування	626,2	626,2	100,0						
Підготовка кадрів для агропромислового комплексу вищими навчальними закладами I і II та III і IV рівнів акредитації (КПКВК 2801080 та 2801100)	1 732,7	1 655,7	95,6	2 013,3	1 951,3	96,9	2 119,7	2 035,4	96,0
Запобігання розповсюдженню збудників інфекційних хвороб тварин	20,0	19,9	99,5	26,0	25,6	98,4	20,0	19,5	97,4
Державна підтримка галузі тваринництва (до 2011 р. – Бюджетна тваринницька дотація та державна підтримка виробництва продукції рослинництва)	460,6	369,3	80,2	336,3	298,8	88,8	2 030,0	107,5	5,3
Міністерство інфраструктури України *****	2 609,3	2 222,8	85,2	2 088,6	1 834,8	87,8	2 395,4	2 170,1	90,6
Державна автотранспортна служба України (включаючи загальнодержавні видатки)	15 279,0	10 809,4	70,7	10 988,6	8 556,0	77,9	16 577,6	14 345,5	86,5
Розвиток мережі і утримання автомобільних доріг загального користування	8 699,7	4 392,5	50,5	7 844,6	5 432,2	69,2	10 244,3	8 074,7	78,8
Погашення зобов'язань за кредитами, отриманими під гарантію Кабінету Міністрів України на розвиток мережі автомобільних доріг загального користування	6 270,0	6 260,0	99,8	3 126,5	3 106,5	99,4	4 227,7	4 162,0	98,4

Видатки у розрізі програмної класифікації	2009 рік			2010 рік			2011 рік		
	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання річного плану, %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання річного плану, %	План, млн. грн.	Факт, млн. грн.	Виконання річного плану, %
Міністерство надзвичайних ситуацій України (включаючи загальнодержавні видатки)	4 199,9	3 877,6	92,3	4 238,2	4 111,6	97,0	4 961,1	4 818,3	97,1
Міністерство фінансів України (включаючи загальнодержавні видатки)	99 705,9	76 872,5	77,1	105 310,8	103 350,4	98,1	124 655,3	122 074,1	97,9
Міністерство фінансів України	23 980,6	23 981,6	100,0	23 210,0	23 211,0	100,0	34 492,7	34 493,7	100,0
Обслуговування внутрішнього державного боргу	7 173,8	4 659,9	65,0	10 887,2	10 884,1	100,0	15 537,8	15 507,2	99,8
Обслуговування зовнішнього державного боргу	4 981,2	4 378,9	87,9	4 682,0	4 654,9	99,4	7 688,8	7 627,2	99,2
Міністерство фінансів України (загальнодержавні видатки), у т. ч. міжбюджетні трансферти	79 740,4	79 740,4	100,0	109 387,7	109 387,7	100,0	91 866,4	91 867,4	100,0
Дотації вирівнювання з державного бюджету місцевим бюджетам та додаткові дотації	33 356,3	33 356,3	100,0	43 640,5	43 640,4	100,0	43 629,9	43 629,9	100,0
Державні капітальні видатки, що розподіляються Кабінетом Міністрів України							2 839,6	2 840,6	100,0
Служба безпеки України	2 141,6	2 114,1	98,7	2 550,1	2 529,9	99,2	3 153,7	3 140,5	99,6
Інші головні розпорядники бюджетних коштів	25 088,5	23 293,9	92,8	42 411,2	36 486,9	86,0	43 908,3	37 799,4	86,1
Усього	284 449,4	242 437,2	85,2	324 785,1	303 588,7	93,5	355 516,6	333 414,5	93,8

Відповідно до Указу Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» № 1085/2010:

* З 2011 року до складу видатків Міністерства енергетики та вугільної промисловості України входять видатки колишніх Міністерства палива та енергетики України та Міністерства вугільної промисловості України, тому дані по видатках цих міністерств за 2009-2010 роки приведено у відповідність.

** За 2009-2010 роки зі складу видатків Міністерства культури України вилучено видатки на розвиток туризму

*** За 2009-2010 роки до складу видатків Міністерства освіти і науки, молоді та спорту включено видатки Міністерства сім'ї, молоді та спорту України (крім Фонду молодіжного житлового будівництва КПКВК 3401370, 3401380)

**** До складу видатків Міністерства соціальної політики України включено видатки Пенсійного фонду України

***** За 2009-2010 роки до складу видатків Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства включено видатки Міністерства регіонального розвитку та будівництва та Міністерства України з питань житлово-комунального господарства та видатки на Фонд молодіжного житлового будівництва КПКВК 3401370, 3401380

***** До складу видатків Міністерства інфраструктури України за 2009-2010 роки включено видатки на розвиток туризму.

***** Зі складу видатків Міністерства фінансів України (загальнодержавні видатки) за 2009-2010 роки виключено видатки Пенсійного фонду.

Стан перерахування субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам за 2011 рік

(тис. грн.)

Назва	Загальний фонд		Спеціальний фонд		Разом	
	План	Факт	План	Факт	План	Факт
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям	27 650 747,80	27 648 846,66	0,00	0,00	27 650 747,80	27 648 846,66
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот	6 516 906,20	6 068 726,06	0,00	0,00	6 516 906,20	6 068 726,06
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг з послуг зв'язку та інших передбачених законодавством пільг, в тому числі компенсації втрати частини доходів у зв'язку з відміною податку з власників транспортних засобів та відповідним збільшенням ставок акцизного податку з пального для фізичних осіб (крім пільг на одержання ліків, зубопротезування, оплату електроенергії, природного і скрапленого газу на побутові потреби, твердого та рідкого пічного побутового палива, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот) та компенсацію за пільговий проїзд окремих категорій громадян	1 782 140,00	1 747 302,07	0,00	0,00	1 782 140,00	1 747 302,07
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу	559 067,30	557 125,72	0,00	0,00	559 067,30	557 125,72
Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Києва на облаштування та реконструкцію інженерних мереж та будівництво сучасного дошкільного та шкільного закладу у Голосіївському районі міста Києва	48 500,00	48 448,57	0,00	0,00	48 500,00	48 448,57
Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Жовті Води на виконання заходів щодо радіаційного та соціального захисту населення міста Жовті Води	3 500,00	3 499,94	0,00	0,00	3 500,00	3 499,94
Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Донецької області на будівництво ПЕТ-КТ центру, капітальний ремонт і реконструкцію лікарняних споруд та закупівлю високовартісного медичного обладнання для Донецького обласного клінічного територіального медичного об'єднання	59 000,00	58 896,39	0,00	0,00	59 000,00	58 896,39
Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Славутича на виконання заходів із запобігання аваріям та техногенним катастрофам у житлово-комунальному господарстві міста Славутича	4 500,00	4 500,00	0,00	0,00	4 500,00	4 500,00
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на відшкодування частини відсоткових ставок по залучених кредитах на оновлення парку автобусів та тролейбусів приймаючих міст по підготовці до проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу	37 100,00	24 756,01	0,00	0,00	37 100,00	24 756,01
Субвенція з державного бюджету бюджету Автономної республіки Крим на соціально-економічний розвиток Автономної Республіки Крим	813 954,00	786 263,04	0,00	0,00	813 954,00	786 263,04
Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Запоріжжя на будівництво автотранспортної магістралі через річку Дніпро у м. Запоріжжя	127 400,10	127 400,00	0,00	0,00	127 400,10	127 400,00
Субвенція з державного бюджету на завершення будівництва та введення в експлуатацію амбулаторії смт Леваха Васильківського району Київської області	5 000,00	5 000,00	0,00	0,00	5 000,00	5 000,00

Назва	Загальний фонд		Спеціальний фонд		Разом	
	План	Факт	План	Факт	План	Факт
Субвенція з державного бюджету районному бюджету на будівництво Седнівського навчально-виховного комплексу Чернігівського району Чернігівської області	20 000,00	20 000,00	0,00	0,00	20 000,00	20 000,00
Субвенція з державного бюджету районному бюджету Сарненського району Рівненської області на проектування й будівництво автомобільної дороги та газифікацію між селами Костянтинівка, Чемерне та Довге Сарненського району Рівненської області	2 000,00	1 300,00	0,00	0,00	2 000,00	1 300,00
Субвенція з державного бюджету міському бюджету на проведення ремонтно-реставраційних робіт пам'яток культурної спадщини міста Глухова Сумської області	7 700,00	7 694,90	0,00	0,00	7 700,00	7 694,90
Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Києва для проведення консервації та сучасної музеефікації, завершення археологічних досліджень Старокиївської гори із залишками фундаменту Десятинної церкви території пам'ятки археології національного значення «Дитинець стародавнього Києва VIII - X ст. з фундаментом Десятинної церкви X ст.»	20 000,00	1 371,77	0,00	0,00	20 000,00	1 371,77
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання витратних матеріалів та медичного обладнання для закладів охорони здоров'я	566 000,00	563 392,49	0,00	0,00	566 000,00	563 392,49
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток	1 340 556,97	1 238 308,63	0,00	0,00	1 340 556,97	1 238 308,63
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на збереження середньої заробітної плати на період працевлаштування посадових осіб місцевого самоврядування з числа депутатів відповідних рад, що потребують працевлаштування в зв'язку із закінченням строку повноважень	68 591,10	43 968,53	0,00	0,00	68 591,10	43 968,53
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування ремонту приміщень управлінь праці та соціального захисту виконавчих органів міських (міст республіканського в Автономній Республіці Крим і обласного значення) районних у містах Києві і Севастополі та районних у містах рад для здійснення заходів з виконання спільного із Світовим банком проекту «Вдосконалення системи соціальної допомоги»	0,00	0,00	8 453,10	4 636,81	8 453,10	4 636,81
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах	0,00	0,00	2 082 812,03	2 086 259,67	2 082 812,03	2 086 259,67
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій	1 145 790,63	1 048 393,87	0,00	0,00	1 145 790,63	1 048 393,87
Субвенція державного бюджету місцевим бюджетам на розвиток соціально-економічної сфери міста Севастополя та інших населених пунктів, в яких дислокуються військові формування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України	0,00	0,00	49 472,69	49 472,69	49 472,69	49 472,69
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження	0,00	0,00	136 499,00	134 259,96	136 499,00	134 259,96
Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Луганської області на капітальний ремонт управління соціального захисту населення	8 100,00	5 242,30	0,00	0,00	8 100,00	5 242,30
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною»	283 348,60	283 203,78	0,00	0,00	283 348,60	283 203,78
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування Програм - переможців Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування	25 000,00	19 542,56	0,00	0,00	25 000,00	19 542,56

Назва	Загальний фонд		Спеціальний фонд		Разом	
	План	Факт	План	Факт	План	Факт
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на погашення заборгованості з різниці в тарифах на теплову енергію, що вироблялася, транспортувалася та постачалася населенню, яка виникла в зв'язку з невідповідністю фактичної вартості теплової енергії тарифам, що затверджувалися або погоджувалися відповідними органами державної влади чи органами місцевого самоврядування	0,00	0,00	3 600 000,00	2 856 549,68	3 600 000,00	2 856 549,68
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів	12 304,00	7 603,55	0,00	0,00	12 304,00	7 603,55
Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Києва на забезпечення функціонування Центру ядерної медицини з використанням ПЕТ-технологій Київської міської онкологічної лікарні	30 000,00	5 460,47	0,00	0,00	30 000,00	5 460,47
Субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію пріоритетів розвитку регіонів	1 000 000,00	924 654,45	0,00	0,00	1 000 000,00	924 654,45
Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Одеської області на проведення першочергових робіт з будівництва системи відводу стічних вод від станції біологічної очистки «Північна» у місті Одесі на об'єкті «Глибоководний випуск	155 000,00	155 000,00	0,00	0,00	155 000,00	155 000,00
Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Умань Черкаської області на відселення мешканців будинків, які розташовані в частині дендропарку «Софіївка», що підлягає реконструкції	2 760,00	2 278,00	0,00	0,00	2 760,00	2 278,00
Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Волинської області на соціально-економічний розвиток Волинської області	20 000,00	16 888,22	0,00	0,00	20 000,00	16 888,22
Субвенція з державного бюджету бюджету Городенківського району Івано-Франківської області на проведення ремонту та реконструкції приміщень клубу в с. Тишківці	4 000,00	4 000,00	0,00	0,00	4 000,00	4 000,00
Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Донецька на придбання сучасного медичного обладнання для закладів охорони здоров'я	20 000,00	19 979,92	0,00	0,00	20 000,00	19 979,92
Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Дзержинськ Донецької області на придбання сучасного лікувально-діагностичного обладнання для закладів охорони здоров'я	15 000,00	14 992,14	0,00	0,00	15 000,00	14 992,14
Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Дніпропетровської області на придбання медичного обладнання та автомобілів швидкої медичної допомоги для закладів охорони здоров'я	20 000,00	19 982,20	0,00	0,00	20 000,00	19 982,20
Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Київської області на придбання медичного обладнання для Київської обласної клінічної лікарні	20 000,00	19 980,05	0,00	0,00	20 000,00	19 980,05
Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Закарпатської області на придбання сучасного високошвидкісного лікувального та діагностичного обладнання для закладів охорони здоров'я	20 000,00	18 633,41	0,00	0,00	20 000,00	18 633,41
Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Феодосія на будівництво та реконструкцію водогонів Фронтового та Феодосійського водосховищ	20 000,00	18 164,00	0,00	0,00	20 000,00	18 164,00
Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Горлівка Донецької області на розроблення техніко-економічного обґрунтування проекту захисту території міста Горлівка від впливу гірничих виробок	1 500,00	0,00	0,00	0,00	1 500,00	0,00
Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Добропілля Донецької області на розроблення техніко-економічного обґрунтування проекту захисту території міста Білозерське, що зазнало небезпечного впливу гірничих виробок діючої шахти «Білозерська» та закритої шахти «Красноармійська»	1 000,00	998,17	0,00	0,00	1 000,00	998,17
Субвенція з державного бюджету бюджету Баранівського району Житомирської області на соціально-економічний розвиток	7 000,00	6 756,98	0,00	0,00	7 000,00	6 756,98

Назва	Загальний фонд		Спеціальний фонд		Разом	
	План	Факт	План	Факт	План	Факт
Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Новоград-Волинський Житомирської області на соціально-економічний розвиток	7 000,00	6 879,98	0,00	0,00	7 000,00	6 879,98
Субвенція з державного бюджету бюджету Новоград-Волинського району Житомирської області на соціально-економічний розвиток	7 000,00	6 880,02	0,00	0,00	7 000,00	6 880,02
Субвенція з державного бюджету бюджету Червоноармійського району Житомирської області на соціально-економічний розвиток	7 000,00	6 988,11	0,00	0,00	7 000,00	6 988,11
Субвенція з державного бюджету бюджету Ємільчинського району Житомирської області на соціально-економічний розвиток	7 000,00	6 973,24	0,00	0,00	7 000,00	6 973,24
Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Донецьк на реконструкцію парку культури та відпочинку ім. Г. І. Петровського та палацу культури ім. Г. І. Петровського	54 000,00	54 000,00	0,00	0,00	54 000,00	54 000,00
Усього субвенцій	42 525 466,7	41 630 276,2	5 877 236,8	5 131 178,8	48 402 703,5	46 761 455,0